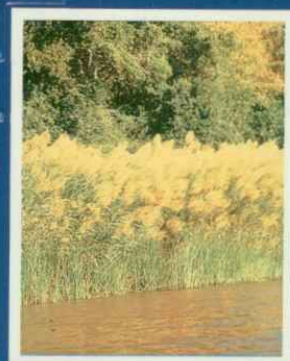

ความหลากหลายทางชีวภาพใน

พื้นที่ชุ่มน้ำริมร่อยขีด

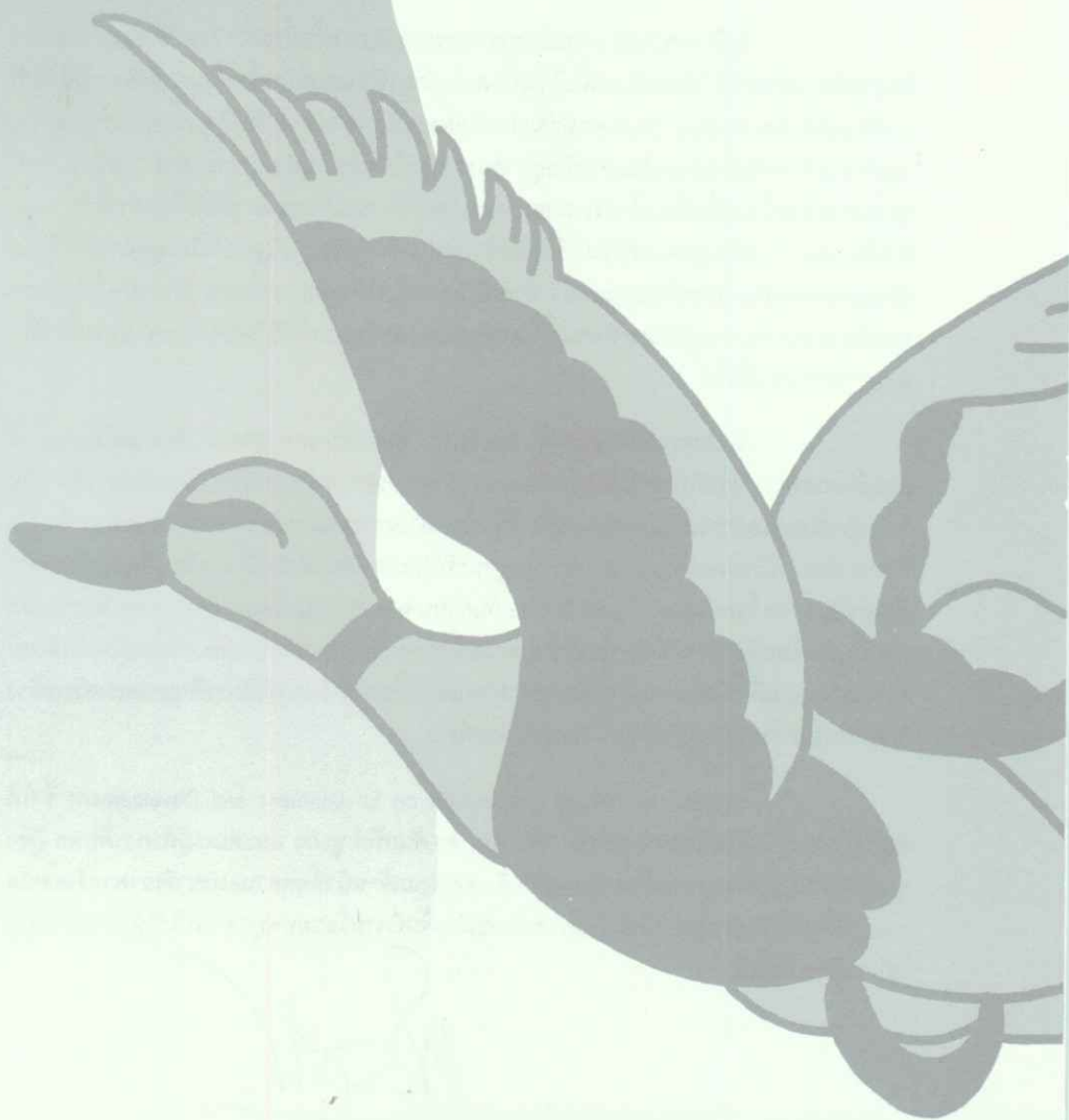
สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

DANCED
Danish Cooperation on
Environment and Development

ความหลากหลายทางชีวภาพใน

พื้นที่ชุ่มน้ำ 1 ล้านไร่ ขยาย

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

DANCED
Danish Cooperation on
Environment and Development

คำนำ

ในปี พ.ศ.2536 คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้คัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำสามแห่ง เพื่อเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) ตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศโดยเฉพาะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ หรือ อนุสัญญาแรมซาร์ หนึ่งในพื้นที่ชุ่มน้ำสามแห่งนี้ คือ พื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด หรือที่เรียกว่า พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญอย่างใหญ่หลวงทางนิเวศ เป็นแหล่งที่พักพิงและหากินของนกน้ำ ทั้งที่เป็นนกประจำถิ่นและนกอพยพ อีกทั้งยังเอื้ออำนวยคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นและสาธารณชนทั่วไป

ในระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2537 - กันยายน พ.ศ.2539 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ร่วมกับคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ดำเนินโครงการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งเป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาแรมซาร์ ในฐานะที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาแรมซาร์ เป็นลำดับที่ 110 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2541 เป็นต้นมา สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจึงได้จัดพิมพ์สาระสำคัญของการศึกษาดังกล่าวขึ้น ด้วยตระหนักดีว่ามีความเหมาะสมที่จะได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อส่งเสริมการให้การศึกษาและเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

ขอขอบคุณ Danish Cooperation on Environment and Development ซึ่งได้สนับสนุนการจัดพิมพ์เอกสารฉบับนี้ ขอขอบคุณ ดร.คันสนีย์ ชูแว และคณะผู้ทำการศึกษา ผู้ซึ่งอุตสาหะดำเนินโครงการจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด กรมป่าไม้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และประชาชนในพื้นที่สามร้อยยอดทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาค้างนี้

ดร.คันสนีย์ ชูแว

เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

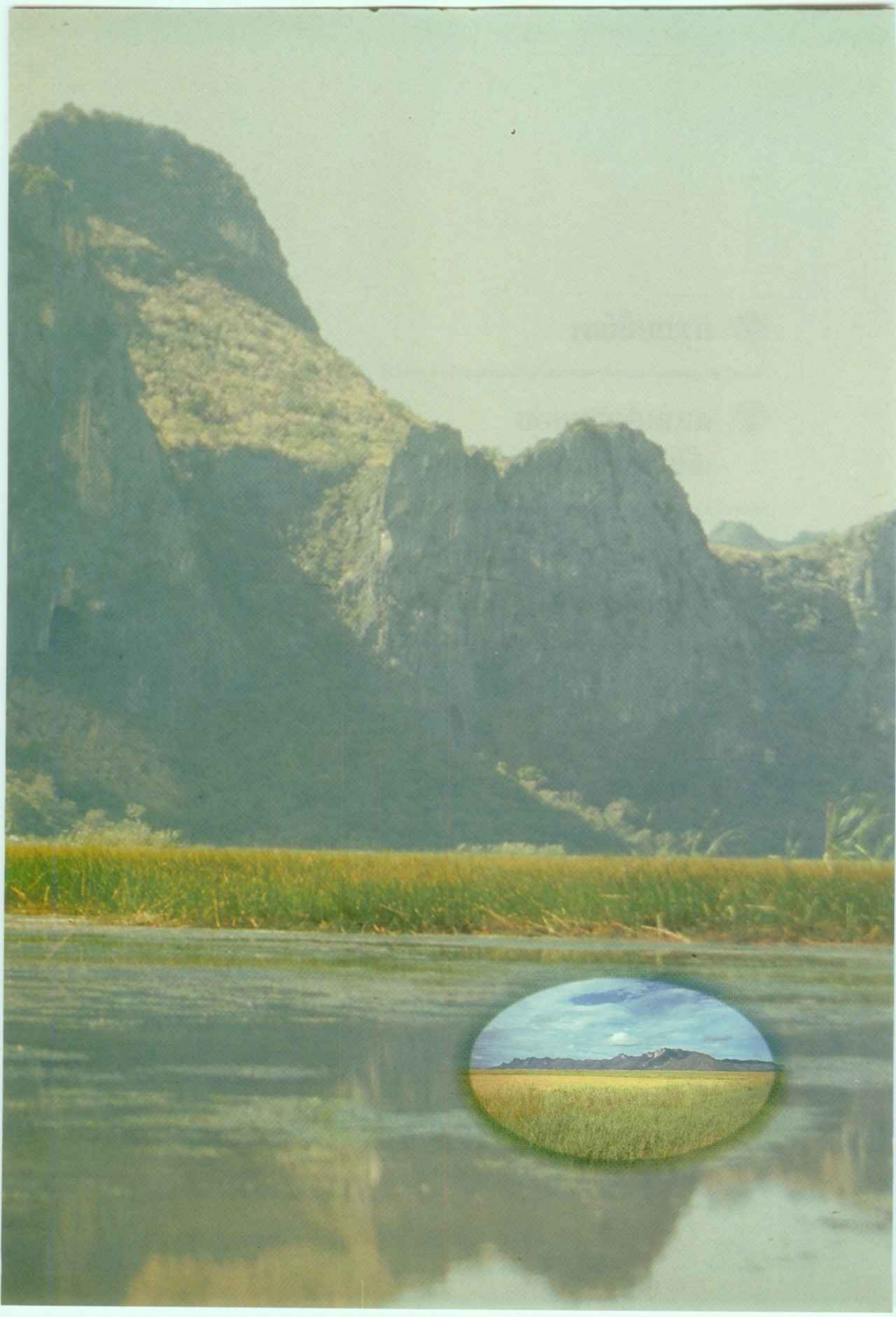
สารบัญ

หน้า

คำนำ	2
ความเป็นมา	7
ความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	9
● พื้นที่ชุ่มน้ำในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	9
● ที่มาของคำว่า 'สามร้อยยอด'	11
● คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	12
ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	15
● ทรัพยากรธรณี	15
● ทรัพยากรดิน	15
● ทรัพยากรน้ำ	16
ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	18
● พรรณพืช	19
◆ พรรณไม้ชายเลน	21
◆ พรรณไม้ชายหาด หาดทราย	23
◆ พรรณไม้ในทุ่งน้ำจืด	24
◆ พรรณไม้ในบริเวณผืนน้ำเปิดโล่ง	25
● นก	28
◆ ถิ่นที่อยู่อาศัยที่สำคัญสำหรับนกน้ำและนกพื้นที่ชุ่มน้ำ	29
◆ จำนวนนกน้ำที่พบในระหว่างการสำรวจ พ.ศ.2537 - 2538	30
◆ การใช้ประโยชน์ทุ่งสามร้อยยอดของเหล่านกพง (Reed-Warblers)	33
◆ การประเมินคุณค่าของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อนกน้ำ	34
◆ ข้อมูลเกี่ยวกับนกบางชนิด (นกน้ำและนกที่พึ่งพาอาศัยพื้นที่ชุ่มน้ำ)	36
● ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ	44
◆ ทุ่งสามร้อยยอด	44
◆ ชายฝั่งทะเล	44
● พันธุ์สัตว์อื่นๆ	45
◆ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	46
◆ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	47
◆ สัตว์เลื้อยคลาน	47
◆ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	48

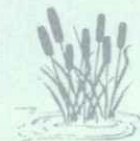
สภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	51
การใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	53
● บริเวณพื้นที่ทุ่งน้ำจืดตอนบน	53
● บริเวณพื้นที่ทุ่งน้ำจืดตอนล่าง	54
● บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล	56
ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	58
● ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	60
● ปัญหาที่กำลังคุกคามสภาพของระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	61
● ปัญหาการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	62
● ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต	64
ความตระหนักของประชาชนและการมีส่วนร่วม ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	66
ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	69
เอกสารอ้างอิง	79
ภาคผนวก	81
ก รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	82
ข รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัยในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	88
ค รายชื่อปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	112
ง รายชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	116
จ รายชื่อสัตว์เลื้อยคลานที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	118
ฉ รายชื่อปูที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	122
ช รายชื่อแมลงปอที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	124
ซ รายชื่อผีเสื้อและผีเสื้อกลางคืนที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด	126

● **ความเป็นมา**

● **ความสำคัญของ
พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

● **ลักษณะทางกายภาพ
ของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

ความเป็นมา

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำหลากหลายถึง 10 ประเภท หนึ่งในนั้นได้แก่ ห้วยสามร้อยยอด ซึ่งเป็นทุ่งน้ำจืดขนาดใหญ่ประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำหลากหลายชนิด แต่ละชนิดมีจำนวนมาก เช่น นกเป็ดแดงที่พบเห็นอยู่ตลอดปี นกกระสาแดงที่หายาก เขียวห้วย ฯลฯ เนื่องจากห้วยสามร้อยยอดอยู่ติดทะเล มีขนาดพื้นที่ที่ใหญ่เพียงพอ และเป็นแหล่งที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ จึงเป็น

สถานที่ที่เหมาะสมที่นกซึ่งอพยพมาจากทางตอนเหนือส่วนใหญ่จะมาแวะพักเหนื่อย เพื่อสะสมอาหาร จากนั้นจะบินต่อไปทางใต้ถึงประเทศออสเตรเลีย และบางชนิดอยู่ที่นั่นจนสิ้นฤดู แล้วจึงบินอพยพกลับไปทางเหนือ ลักษณะเช่นนี้ จึงทำให้ห้วยสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญต่อนกนานาชนิดและนกประจำถิ่นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ห้วยสามร้อยยอดยังเป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญ และทำหน้าที่ในการควบคุมการไหลของน้ำ การป้องกันการรุกล้ำของน้ำเค็ม และการป้องกันชายฝั่งจากการชะล้างพังทลาย และลดความรุนแรงของพายุอีกด้วย

พื้นที่ซึ่งได้ประกาศผนวกขยายเขตอุทยานฯ ประมาณ 36.8 กิโลเมตร เมื่อ พ.ศ.2525 นั้นได้เกิดปัญหาอย่างรุนแรง เนื่องจากการบุกรุกเข้าใช้เพื่อพื้นที่ทำนาถุ้ง และเลี้ยงบ่อปลา ฯลฯ สาเหตุของปัญหาดังกล่าว อาจเนื่องจากไม่ทราบอาณาเขตที่แน่นอน ยิ่งกว่านี้ปัญหาอย่างหนึ่งที่พบ คือ การระบายน้ำจืด และชักน้ำเค็มเข้าทุ่ง เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำนาถุ้ง ทำให้ระบบนิเวศของห้วยสามร้อยยอดถูกคุกคามอย่างหนัก และเป็นไปได้ที่จะเหลือพื้นที่ทุ่งในเขตอุทยานเพียง 16 ตารางกิโลเมตร หรือไม่เหลือเลย ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขโดยด่วน

ใน พ.ศ.2536 พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดได้รับการพิจารณาจากคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ในความเหมาะสมที่จะเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศในอนุสัญญาแรมซาร์ต่อไปในอนาคต

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ.2537 คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้เล็งเห็นความจำเป็นในการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เพื่อแก้ปัญหาที่กำลังคุกคามห้วยสามร้อยยอด จึงได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2537 มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ในฐานะเลขานุการเป็นผู้ดำเนินโครงการศึกษาดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

✱ เพื่อศึกษาสถานภาพของระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการเปรียบเทียบกับอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนด้านอุทกวิทยาในพื้นที่โครงการ

✱ เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ในเรื่องการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

✱ เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่แน่ชัดและเหมาะสมของพื้นที่ชุ่มน้ำ ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

✱ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์และการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

✱ เพื่อจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ในระยะยาว โดยคำนึงถึงหลักการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการจัดการของอุทยานแห่งชาติและความต้องการของท้องถิ่น และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

✱ เพื่อให้ทราบถึงแผนปฏิบัติการในระยะสั้นในพื้นที่ชุ่มน้ำโดยแยกเป็นแต่ละกิจกรรม ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญก่อนและหลังในการดำเนินงาน และช่วงเวลาในแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับแผนระยะยาว เพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางในการของบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ชุ่มน้ำให้สัมฤทธิ์ผลต่อไป

✱ เพื่อเป็นโครงการนำร่องในการวางแผนและกำหนดมาตรการในพื้นที่ที่จะประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

✱ เพื่อจัดเตรียมข้อมูลที่จำเป็นตามที่ระบุในอนุสัญญาแรมซาร์ และความพร้อมในการจัดเตรียมพื้นที่ชุ่มน้ำในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site)

ผลที่คาดว่าจะได้รับมีดังนี้

✱ แนวทางในการดำเนินการหยุดยั้ง คุ้มครอง และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่กำลังถูกคุกคาม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรักษาความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพควบคู่กันไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

✱ มาตรการและแผนปฏิบัติการ ตลอดจนกิจกรรม และงบประมาณตามลำดับความสำคัญ ในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

✱ การเตรียมพร้อมเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพื้นที่ชุ่มน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เพื่อบรรจุเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) ตามหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาแรมซาร์

✱ การเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของ พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
กิ่งอำเภอสามร้อยยอด (เดิมอยู่ในท้องที่อำเภอ
ปราณบุรี) และอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12 องศา 5 ลิบดา ถึง 12 องศา 20
ลิบดา เหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 99 องศา 52
ลิบดา ถึง 100 องศา 2 ลิบดา ตะวันออก มีระบบ
นิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่สุดแหล่งหนึ่งของ
ประเทศไทย และเป็น 1 ใน 42 แหล่งของพื้นที่

ชุ่มน้ำของประเทศ ที่ได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสือนามานุกรมพื้นที่ชุ่มน้ำของเอเชีย (Scott, 1989)
ว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศในฐานะเป็นถิ่นที่อยู่ที่สำคัญของนกน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

หนังสือนามานุกรมพื้นที่ชุ่มน้ำของเอเชีย ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลแหล่งแรกที่รวบรวมรายชื่อ
พื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญในภูมิภาคนี้ ระบุว่าบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีพื้นที่ชุ่มน้ำ 10
ประเภท เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ 8 ประเภท และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น 2 ประเภท ได้แก่

★ ห้างน้ำทะเลตื้น

ตามแนวชายฝั่งทะเลจากเขาทะลุโลกทางทิศเหนือถึงเขาแร่เข้าน้อยทางทิศใต้ เป็นระยะทางยาว
ประมาณ 30 กิโลเมตร ในบริเวณนี้มีหมู่เกาะหินปูนในทะเลนอกชายฝั่ง 5 เกาะ คือ เกาะสัตกูด
เกาะโครำ เกาะนมสาว เกาะระวีง และเกาะระวาง ชายหาดรอบเกาะมีทั้งที่เป็นทรายหนาและเป็น
ดินโคลน เป็นที่อยู่อาศัย หากิน สร้างรัง วางไข่ ของนกหลายชนิด ในขณะเดียวกันเป็นแหล่ง
นันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยว

★ ชายฝั่งทะเล หน้าผา ไซตหิน

★ ชายหาด หาดทราย

ได้แก่ บริเวณชายหาดที่เป็นทรายหรือดินปนทราย เช่น บริเวณหาดสามพระยา หาดแหลมศาลา
หาดถ้ำพระยานคร หาดบ้านคั่งโดนด หาดต่าย หลายจุดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของ
นักท่องเที่ยว

★ หาดโคลน หาดเลน

ได้แก่ พื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลนหรือโคลนปนทราย มีน้ำทะเลขึ้นลง ในช่วงเวลาที่น้ำลดจะเป็นแหล่งหากินของนกชายเลนชนิดต่างๆ ส่วนบริเวณที่น้ำทะเลท่วมถึงแต่ไม่ท่วมอย่างต่อเนื่อง มีพืชขนาดเล็กลำต้นเดี่ยวที่ทนความเค็มได้ดีขึ้นอยู่ทั่วไป

★ ป่าชายเลน

ซึ่งถูกทำลายไปแล้วเกือบหมด จากสภาพเดิมที่เคยเป็นแนวยาวเกือบตลอดพื้นที่ริมฝั่งทะเล ปัจจุบันเหลืออยู่เฉพาะแนวแคบๆ บริเวณเชิงเขาหินปูนริมทะเล บริเวณปากคลอง ชานคลอง บางปูและคลองเขาแดง และบริเวณป่าปลูก พื้นที่ป่าชายเลนในบริเวณนี้เหลืออยู่เพียงประมาณ 1.6 ตารางกิโลเมตร (1,000 ไร่) เท่านั้น (กรมป่าไม้, 2537)

★ ที่ลุ่มน้ำกร่อย ดอนตะกาด

★ ลำคลอง ลำราง ทางน้ำ

คลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองบางปู คลองเขาแดง และคลองดอนยายหนู เป็นคลองน้ำกร่อยที่ได้รับอิทธิพลน้ำเค็มจากทะเล เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแพร่ขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำนานาชนิด เป็นแหล่งประมง อีกทั้งยังเป็นเส้นทางสัญจรของประชาชนในท้องถิ่น

★ หุ่น้ำจืด หรือหุบสามร้อยยอด

อยู่ทางทิศตะวันตกของอุทยานฯ ระหว่างทางรถไฟสายใต้กับเทือกเขาสามร้อยยอด มีพื้นที่ประมาณ 69 ตารางกิโลเมตร (43,260 ไร่) ครึ่งหนึ่งของพื้นที่นี้หรือคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 36.8 ตารางกิโลเมตร (23,000 ไร่) อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด หุบสามร้อยยอดเป็นที่ราบมีน้ำจืดท่วมขังตลอดปี มีทิวทัศน์สวยงามอุดมสมบูรณ์ด้วยพรรณพืชและพรรณสัตว์ประจำถิ่น จัดว่าเป็นหุบเขามอผืนสุดท้ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่เหลืออยู่ในประเทศไทย เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยหากิน สร้างรัง วางไข่ และขยายพันธุ์ของนกนานาชนิดตลอดทั้งปี ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ นอกจากนั้นยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจืด และสัตว์อื่นๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งประมงที่สำคัญของประชาชนในท้องถิ่น

★ นาข้าว

เป็นพื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณบางส่วนของหุบสามร้อยยอด และบริเวณที่ราบลุ่มโดยรอบ นอกจากให้ผลผลิตข้าวแล้ว ตลอดทั้งปียังมีนกนานาชนิดมาอยู่อาศัย หากิน หรือใช้เป็นที่พักสร้างรังวางไข่ ตั้งแต่ช่วงไถพรวน จนถึงช่วงเก็บเกี่ยว รวมทั้งในหน้าแล้งที่ไม่ได้ใช้พื้นที่ทำนา

★ นาทุ่ง บ่อปลา

พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกระจายอยู่เป็นบริเวณกว้าง ทั้งนอกเขตอุทยานฯ บริเวณรอยต่อระหว่างนอกเขต-ในเขตอุทยานฯ และในเขตอุทยานฯ เฉพาะในเขตอุทยานฯ มีพื้นที่นาทุ่งประมาณ 15.6 ตารางกิโลเมตร (9,762 ไร่) (กรมป่าไม้, 2537) นอกจากให้ผลผลิตกุ้งและปลาแล้ว ยังมีนกนานาชนิดมาอาศัยหากินด้วยเช่นกัน

ที่มาของคำว่า "สามร้อยยอด"

สำหรับที่มาของคำว่า "สามร้อยยอด" นั้น มีสมมติฐานอย่างน้อย 3 ข้อ (กรมป่าไม้, 2537) ได้แก่

✱ สมมติฐานข้อ 1

กล่าวว่า เรียกสืบต่อกันมาตามจำนวนยอดเขาใหญ่ๆน้อยๆต่ำๆ ลดหลั่นสลับกันของ เทือกเขาหินปูน ซึ่งนับได้ 300 ยอด

✱ สมมติฐานข้อ 2

กล่าวว่า เรียกตามชื่อพืชซึ่งเคยพบมากในบริเวณนี้ คือ "ต้นสามร้อยยอด" ซึ่งว่ากันว่าเป็นพืชที่มียอดถึง 300 ยอด ศาสตราจารย์เต็ม สมิตินันท์ (2523) อธิบายว่าเป็นพืชในวงศ์ LYCOPODIACEAE สกุล *Lycopodium* หรือมีชื่อสามัญที่เรียกกันว่า Club-moss ซึ่งความจริงลักษณะชนิดไม้เป็นพวกเฟิร์น (Pteridophyta) มีชื่อพื้นเมืองหลากหลายแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น สำหรับ *Lycopodium cernuum* แถบคาบสมุทรมุข เรียกว่า รวยไก่อ สามร้อยยอด ญ่ารังนก แต่แถว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียกว่า สามร้อยต่อ ญ่ารังไก่ ส่วน *Lycopodium clavatum* ทางจังหวัดนครศรีธรรมราช เรียกว่า สามร้อยยอด เช่นกัน จึงเป็นไปได้ว่า "ทุ่งสามร้อยยอด" เรียกขานกันมาตาม "เทือกเขาสามร้อยยอด" ไม่ใช่ทุ่ง *Lycopodium*

✱ สมมติฐานข้อ 3

ตำนานพื้นบ้านเล่าว่าในสมัยโบราณ พื้นที่โดยรอบเทือกเขาสามร้อยยอดเป็นทะเล ส่วนพื้นที่ซึ่งเป็นภูเขาในปัจจุบันนั้นเคยเป็นเกาะ มีขบวนเรือสำเภาจีนแล่นผ่านมา ประสบลมพายุรุนแรงจนเรือใกล้อัปปาง จึงแวะหลบภัยเข้ามาตามร่องน้ำทางทิศตะวันตกของเกาะ แต่เนื่องจากไม่ชำนาญในภูมิประเทศ เรือเกยหินได้น้ำล้นลง ผู้คนจมน้ำตายเป็นจำนวนมาก ที่เหลือรอดตายขึ้นไประหว่างอยู่บนเกาะประมาณ 300 คน จึงเรียกว่า "เกาะสามร้อยยอด" ต่อมาน้ำลดระดับลง เกาะกลายเป็นภูเขา ชาวบ้านเรียกเพี้ยนเป็น "เขาสามร้อยยอด" จนทุกวันนี้ว่ากันว่ามีถ้ำค้นพบเสากระโดงเรือในบริเวณเทือกเขานี้ด้วย ส่วนพื้นที่ลุ่มโดยรอบกลายเป็นทุ่งน้ำจืดขนาดใหญ่เรียกว่า "ทุ่งสามร้อยยอด" ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน Chalermklarp (1990) ได้ทำการศึกษาวิวัฒนาการของชายฝั่งทะเล และยืนยันร่องรอยการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งทะเล 4 แนว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงระดับน้ำทะเล อย่างน้อย 3 ช่วงเวลา

จากทั้ง 3 สมมติฐานเห็นได้ชัดเจนว่ากำเนิดของเทือกเขาสามร้อยยอดและ ทุ่งสามร้อยยอดมีวิวัฒนาการเคียงคู่กันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีประวัติความเป็นมาที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากภูมิลักษณะที่อื่น เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่ไม่อาจแสวงหาจากที่อื่นใดมาทดแทนได้ น่าสนใจน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งทางธรณีวิทยา ธรณีวิทยาชายฝั่งทะเล สมุทรศาสตร์ ปฐพีวิทยา ธรรมชาติวิทยา นิเวศวิทยา พฤกษศาสตร์ และชีววิทยา

คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ สามร้อยยอด

ทางธรรมชาติวิทยานั้น ด้วยตำแหน่งที่ตั้งของเทือกเขาสามร้อยยอดซึ่งเป็นเทือกเขาหินปูน เป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างระบบนิเวศบกและทะเล ด้านหลังเทือกเขาทางทิศตะวันตกรายรอบด้วยทุ่งสามร้อยยอดซึ่งเป็นทุ่งน้ำจืด ทำให้บริเวณนี้ประกอบด้วยความหลากหลายของพื้นที่ชุ่มน้ำถึง 10 ประเภทดังกล่าวแล้วข้างต้น สภาพแวดล้อมโดยรวมบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดจึงมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีชนิดพรรณพืชและพรรณสัตว์ประจำถิ่นมากมาย และนับแต่ พ.ศ.2525 หลังจากที่ถูกกรมป่าไม้ ประกาศขยายเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดให้ครอบคลุมพื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของทุ่งสามร้อยยอด ทำให้ทุ่งน้ำจืดบริเวณนี้กลายเป็นทุ่งน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในระบบอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย

ทางเศรษฐกิจและสังคม พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดมีความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นอยู่ข้าวอันำของประชาชนในท้องถิ่น ที่เห็นได้ชัดเด่นคือความสำคัญต่อการประมงน้ำจืดและน้ำกร่อย ปลาที่เคยขึ้นชื่อบริเวณนี้ได้แก่ ปลาสลิด ชาวบ้านนำมาตากแห้งขายได้ราคาดี การเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวกำลังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในการสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น เช่น การให้เช่าเรือล่องตามลำคลอง การให้เช่าเรือออกไปตามเกาะในทะเล และการขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยมาเยี่ยมเยือนและพักผ่อนที่อุทยานฯ ที่สำคัญคือ มาดูนก

ทางนันทนาการ ดังที่กล่าวแล้วว่า เทือกเขาสามร้อยยอดและพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นภูมิทัศน์ที่งดงามแปลกตาอย่างยิ่ง ความสำคัญทางนันทนาการปรากฏหลักฐานมาแต่ในอดีต โดยเกร็ดประวัติศาสตร์กล่าวว่า พระเจ้าแผ่นดินอย่างน้อย 3 พระองค์ของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา คือ สมเด็จพระเจ้าเสือ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ เคยเสด็จประพาสสามร้อยยอดเพื่อทรงพระสำราญและตกปลาหลายครั้ง บนเทือกเขาสามร้อยยอดนั้นมีถ้ำที่สวยงามอยู่หลายถ้ำ เป็นที่กล่าวขวัญถึงทั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้สร้างพลับพลาแบบจุลรูมขนาดเล็กมีนามว่า “พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์” ไว้ในถ้ำพระยานคร ซึ่งเป็นห้องโถงถ้ำที่มีแสงสว่างส่องทั่วถึงสวยงามมาก เฉพาะในส่วนหนึ่งของทุ่งสามร้อยยอดซึ่งเป็นทุ่งแถมอ้อผืนใหญ่แห่งเดียวที่เหลืออยู่ในประเทศนั้น ในฤดูกาลที่มีความอุดมสมบูรณ์เต็มที่เป็นภาพที่สวยงามไม่มีที่แห่งใดเสมอเหมือน ประกอบกับลำคลองลำรางต่างๆ และความหลากหลายของนกในท้องทุ่งแล้ว นับได้ว่ามีศักยภาพสูงในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อศึกษาระบบนิเวศที่โดดเด่น

นอกจากนี้ทางวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน พื้นที่บริเวณนี้ เช่น เกาะนมสาว เกาะระวีง มีส่วนเชื่อมโยงกับเรื่องราวของ “ตามองลาย” ส่วนคำว่า “ทุ่ง” หรือ “ทุ่งสามร้อยยอด” เป็นคำที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนี้รู้จักคุ้นเคยดี พอๆ กับ “ยุ้งสามกระต่ายควาย สามร้อยยอด เสือ กุย จะเข้ ปราณ หัวล้าน เกาะหลัก” ในอดีตว่ากันว่าทุ่งสามร้อยยอดเป็นที่พกรกทึบ เคยมีจอมโจรสยามร้อยยอดอันลือชื่อ หลบหนีนายาเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมากบดานหลบซ่อนตัวอยู่ในบริเวณนี้ จนเคยถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ไทยมาแล้ว

ตารางที่ 1 สรุปคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

บทบาทหน้าที่	ห้วยน้ำทะเลต้น	ชายฝั่งทะเล หนองน้ำ ไซตื้น	ชายหาด หาดทราย	หาดโคลน	ป่าชายเลน	ที่ลุ่มน้ำกร่อย ดอนตะกวด	ลำคลอง ลำราง ทางน้ำ	ทุ่งน้ำจืด ทุ่งสามร้อยยอด	นาข้าว	นาเกลือ บ่อปลา
● รักษาสมดุลของระดับน้ำใต้ดิน	*	*	*	*	*	*	**	**		
● ป้องกันน้ำท่วม					**	*	**	**		
● ป้องกันน้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดิน					**		**	**		
● ป้องกันรักษาชายฝั่งทะเล ชายคลอง ช่วยปะทะลม พายุ กระแสน้ำ คลื่น ลดการพังทลาย	*	*		**			**			
● เก็บกักตะกอน	*	*		**	**	**	*	**	*	
● เก็บกักธาตุอาหาร	*	*		**	**	**	*	**	*	
● เก็บกักสารพิษ	*			**	**	**	*	**	*	
● ส่งผ่านและถ่ายเทธาตุอาหารและมวลชีวภาพ ให้แก่ระบบนิเวศอื่นๆ	*			*	**		**	**	*	*
● การคมนาคมทางน้ำ	*	*			*		**	*		
● เป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์	**	*	**	**	**	**	**	**		
● เกื้อหนุนวงจรชีวิตของสิ่งมีชีวิต	**	*	*	**	**	**	**	**		
● นันทนาการและการท่องเที่ยว	**	**	**				**	**		
● ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น	*	*	*		*		*	*	*	
● เป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยา	*	*	*	*	**	*	*	**		
● ส่งเสริมรักษาความสมดุลของขบวนการทางธรรมชาติ	*	*	*	*	**	*	*	*		
ทรัพยากรธรรมชาติ										
● ทรัพยากรป่าไม้					**		*			
● ทรัพยากรพืชและสัตว์ป่า	*	*	*	*	**	*	*	**		
● ทรัพยากรประมง	*		*	*	**	*	**	**	*	**
● ทรัพยากรพืชอาหารสัตว์	*	*	*		*	*	**	*		
● ทรัพยากรเกษตร					*		**	**		
● ทรัพยากรน้ำ	*					**	**			
● ทรัพยากรพลังงาน				**			*	*		

หมายเหตุ * = มี, ** = สำคัญ

ทั้งๆ ที่มีคุณค่าและความสำคัญอย่างใหญ่หลวงดังสรุปในตารางที่ 1 พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดกลับถูกคุกคามและเผชิญกับปัญหามากมายเนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ถูกทำลายสภาพธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพภูมิอากาศแห้งแล้งตามธรรมชาติ การทำลายระบบนิเวศของพืชพรรณ การเผาทุ่งทำลายพืชพรรณเพื่อหาปลา การวางกับดักนก การรบกวนการสร้างรังและการขยายพันธุ์ของนก การสกัดหินปูนจากภูเขา การระบายน้ำออกจากทุ่งเพื่อการเกษตรและการชลประทาน การไถปรับเปลี่ยนพื้นที่ และการชักน้ำเค็มเข้าทุ่งเพื่อทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การถมพื้นที่เพื่อสร้างถนน การขยายตัวของชุมชนและการถมพื้นที่เพื่อสร้างบ้านเรือน การปรับเปลี่ยนทางน้ำ และลักษณะทางอุทกวิทยา การสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบน รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานมลพิษจากชุมชน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว และปัญหาที่ดูเหมือนว่าจะสำคัญที่สุดและเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ได้ คือปัญหาด้านการจัดการ มีความขัดแย้งเรื่องขอบเขตอุทยานฯ และการถือครองพื้นที่มานานเกิน 1 ทศวรรษ การขาดการประสานงานในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง ตลอดจนยังขาดความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

ด้วยเหตุนี้จึงมีเสียงเรียกร้องสนับสนุนจากหลายกลุ่มหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก ให้ดำเนินการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้ ขณะเดียวกันพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดถูกกล่าวขวัญถึงว่ามีศักยภาพสูง สมควรพิจารณาเสนอให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของโลกภายใต้อนุสัญญาแรมซาร์

ลักษณะทางกายภาพ ของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ทรัพยากรธรณี

เทือกเขาสามร้อยยอด เป็นเขาหินปูนยุคเพอร์เมียน มีสีเทา เทาอม น้ำเงิน อมเหลือง และสีขาว เนื้อสमानแน่น มีชั้นที่พบซากบรรพชีวินแทรกสลับกับดินทรายปนแร่เฟลด์สปาร์ และปนปูนสีน้ำตาลอ่อน หินซึ่งปัจจุบันถูกสกัดนำลงมาแกะสลักนั้น ส่วนใหญ่เป็นหินปูนแทรกด้วยแร่แคลไซต์ และหินอ่อนสีขาว เทา ชมพู หลายระดับคุณภาพ ส่วนบริเวณ**ทุ่งสามร้อยยอด** ในอดีตเคยเป็นทะเลหรืออ่าว ต่อมาถูกปิดกั้นด้วยตะกอนและสันทราย ทะเลถอยร่นออกไป ได้รับอิทธิพลน้ำจืดจากแผ่นดิน มีการสะสมตัวของตะกอนที่ราบลุ่ม ค่อยๆ กลายเป็นทุ่งน้ำกร่อยและทุ่งน้ำจืดตามลำดับ บริเวณชายฝั่งทะเลมีการสะสมตัวของตะกอนที่ราบลุ่ม ทราย กรวด ทรายแป้ง กำเนิดของเทือกเขาสามร้อยยอดและพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด มีวิวัฒนาการเคียงคู่กันมานับล้านๆ ปี เมื่อรวมอยู่ด้วยกันจึงเกิดเป็นความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แตกต่างจากภูมิทัศน์ที่อื่น

ทรัพยากรดิน

ดินใน**ทุ่งสามร้อยยอด** มีน้ำท่วมขังบนผิวดินตลอดปี สภาพพื้นที่เรียบถึงค่อนข้างเรียบ การระบายน้ำเลว เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวสีเขียว แกมน้ำเงิน ดินอยู่ในสภาพที่ขาดออกซิเจนตลอดเวลา บางบริเวณพบชั้นดินทรายสลับอยู่บ้าง ดินใน**ทุ่งสามร้อยยอด** มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่เหมาะกับการกสิกรรม ควรปล่อยไว้ในสภาพธรรมชาติ

บริเวณที่ราบน้ำทะเลท่วมถึงทางด้านใต้บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ บ้านดอนยายหนู บริเวณปากคลองเขาแดงและคลองบางปู เป็นดินลิก การระบายน้ำเลวมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินเค็มจัด ปฏิบัติที่ดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง เป็นดินเลนโครงสร้างเลว ไม่เหมาะกับการกสิกรรม ส่วนบริเวณหาดทราย เนื้อดินเป็นทรายจัด อุ่มน้ำได้น้อย ขาดน้ำเสมอ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก

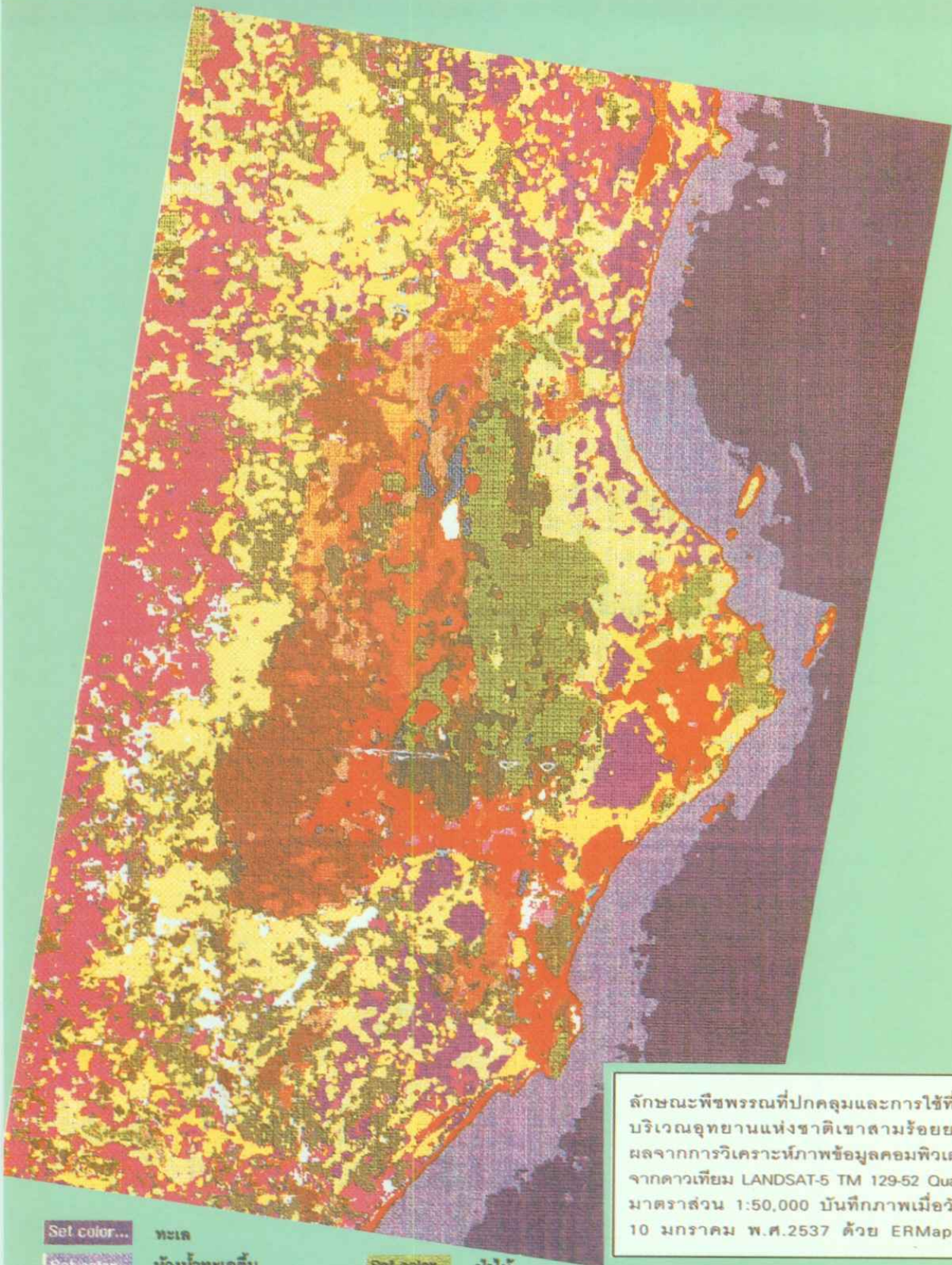
ทรัพยากรน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดมิได้เป็นองค์ประกอบของกลุ่มน้ำใหญ่ แต่เป็นองค์ประกอบย่อยของกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลประจวบคีรีขันธ์ส่วนบน น้ำฝนซึ่งเป็นแหล่งน้ำหลักของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดมีปริมาณเฉลี่ย 800-1,200 มิลลิเมตร/ปี น้ำทำส่วนหนึ่งไหลมาตามลำห้วยลำรางทางทิศตะวันตก อีกส่วนหนึ่งไหลจากเทือกเขาสามร้อยยอดลงสู่ทุ่งสามร้อยยอดซึ่งเป็นที่ราบลุ่มต่ำ ลักษณะเป็นท้องกระทะ น้ำระบายออกได้ช้า จึงเกิดสภาพน้ำท่วมขังอยู่เป็นประจำ

แหล่งน้ำอีกสองแหล่งที่เข้ามาสู่ทุ่งสามร้อยยอด คือ น้ำใต้ดินและน้ำจากคลองชลประทาน ซึ่งเป็นส่วนน้อย ในปีหนึ่งน้ำจะท่วมทุ่งสามร้อยยอดอยู่ไม่น้อยกว่า 4-10 เดือน ระหว่างเดือนมิถุนายน-มีนาคม โดยมีระดับน้ำนองสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน ทุ่งสามร้อยยอดมีระดับน้ำลึกเฉลี่ย 1 เมตร ส่วนคลองเขาแดงซึ่งเป็นทางเดียวที่น้ำระบายออกจากทุ่งสามร้อยยอดลงสู่ทะเล และเป็นทางที่น้ำทะเลหนุนเข้ามาในทุ่ง ขณะน้ำขึ้นมีระดับน้ำลึกเฉลี่ย 3 เมตร

คุณภาพน้ำในทุ่งสามร้อยยอดด้านเหนือ จัดอยู่ในแหล่งน้ำประเภทที่ 1 คือเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ใช้อุปโภคบริโภคได้โดยผ่านการฆ่าเชื้อก่อน ใช้เป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำ และใช้เพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศแหล่งน้ำได้ น้ำในทุ่งสามร้อยยอดด้านใต้ จัดเป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 2 คือรับน้ำทั้งจากกิจกรรมบางประเภท ใช้อุปโภคบริโภคได้แต่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อก่อน ใช้เพื่อการประมงและอนุรักษ์สัตว์น้ำได้ ส่วนน้ำในคลองบางปูและคลองเขาแดง จัดเป็นแหล่งน้ำประเภท 3 หรือ 4 ใช้ในกิจกรรมบางประเภทได้ ใช้อุปโภคบริโภคได้แต่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อและปรับปรุงก่อน

ลักษณะพืชพรรณที่ปกคลุมและการใช้ที่ดิน
บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
ผลจากการวิเคราะห์ภาพข้อมูลคอมพิวเตอร์
จากดาวเทียม LANDSAT-5 TM 129-52 Quad.5
มาตราส่วน 1:50,000 บันทึกภาพเมื่อวันที่
10 มกราคม พ.ศ.2537 ด้วย ERMMapper

Set color...	ทะเล	Set color...	ป่าไม้	Set color...	ไม้ชายเลน
Set color...	ห้วยน้ำทะเลต้น	Set color...	หินโผล่	Set color...	นาทุ่ง
Set color...	ผืนน้ำเปิดโล่ง + พืชใต้น้ำ	Set color...	สวนป่า	Set color...	นาข้าว
Set color...	ผืนน้ำเปิดโล่ง + พืชลอยน้ำ	Set color...	ไม้ผล	Set color...	ชุมชน
Set color...	พืชยืนน้ำตื้นเค็ม	Set color...	ไม้พุ่ม	Set color...	สิ่งปลูกสร้าง
Set color...	พืชยืนน้ำตื้นสูง	Set color...	พืชไร่		

● ความหลากหลายทางชีวภาพ
ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

พรรณพืช

นก

ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ

พันธุ์สัตว์อื่น ๆ

ความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

พรรณพืช

บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีความหลากหลายของพืชสูงถึง 1,555 ชนิด (ภาคผนวก ก) โดยแยกระบบนิเวศต่างๆ ดังนี้

พรวนไม้ชายเลน

พบอยู่ตามแนวชายคลองบางปูและคลองเขาแดงเป็นส่วนใหญ่ มีไม่น้อยกว่า 35 ชนิด พรวนไม้ชนิดเด่น เช่น

- แสมทะเล (*Avicennia marina*)
- โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*)
- ตาตุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*)
- โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*)
- โพธิ์ทะเล (*Thespesia populnea*)
- ตะนูนดำ (*Xylocarpus moluccensis*)
- โปรงแดง (*Ceriops tagal*)
- ถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*)
- ลำมะง่า (*Clerodendrum inerme*)
- ฝาดดอกขาว (*Lumnitzera racemosa*)
- ผักเบี้ยทะเล (*Sesuvium portulacastrum*)
- เกาถอบแถบ (*Derris trifoliata*)
- จาก (*Nypa fruticans*)

พรรณไม้ชายหาด

บริเวณหาดทรายพบพืชพรรณไม่น้อยกว่า 15 ชนิด เช่น

- สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*)
- โพธิ์ทะเล (*Thespesia populnea*)
- ผักนึ่งทะเล (*Ipomoea pes-caprae*)
- กระทิง (*Calophyllum inophyllum*)
- เม่า (*Eugenia grandis*)
- หูกวาง (*Terminalia catapa*)
- เกด (*Manilkara hexandra*)
- มะนาวผี (*Atalantia monophylla*)
- ต้นเตย (*Pandanus monothecha*)
- ผักชะคราม (*Sesuvium portulacastrum*)

พรรณไม้ในทุ่งน้ำจืดและบึงน้ำจืด

มีความหลากหลายสูงมาก โดยพบไม่น้อยกว่า 98 ชนิด

พืชยืนน้ำชนิดเด่น เช่น

- หญ้าแฉม (*Phragmites karka*)
- อ้อ (*Arundo donax*)
- ฐปถาฐ (*Typha angustifolia*)
- แห้วทรงกระเทียม (*Eleocharis dulcis*)
- กกกลม (*Scirpus mucronatus*)
- กกสามเหลี่ยม แห้วกระดาน (*Scirpus grossus*)
- หญ้าไซ (*Leersia hexandra*)
- หญ้าขม (*Boerhavia sp.*)
- หญ้าปล้อง (*Hymenache pseudointerrupta*)

พืชน้ำชนิดเด่นในบึงน้ำจืดบริเวณผืนน้ำเปิดโล่ง เช่น

- สาหร่ายข้าวเหนียว (*Utricularia aurea*)
- สาหร่ายเส้นด้าย (*Najas graminea*)
- สาหร่ายหางกระรอก (*Hydrilla verticillata*)
- สาหร่ายฉัตร (*Myriophyllum tetandrum*)
- สาหร่ายพวงกะโหลก (*Ceratophyllum demersum*)
- บัวหลวง (*Nelumbo nucifera*)
- บัวกิมสาย (*Nymphaea pubescens*)
- บัวสาย (*Nymphaea lotus*)
- บัวเผื่อน (*Nymphaea nouchali*)
- ผักนึ่ง (*Ipomoea aquatica*)
- จอก (*Pistia stratiotes*)
- จอกหูหนู (*Salvinia cucullata*)

❁ พรรณไม้ชายเลน

ไม้ชายเลนพบอยู่เป็นส่วนใหญ่ตามแนวชายคลอง 2 คลอง คือ คลองบางปู และคลองเขาแดง และลำรางสาขา ซึ่งจัดเป็นพื้นที่คุ้มครองอยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ แต่พื้นที่ป่าชายเลนเหลืออยู่น้อยมาก กรมป่าไม้ (2529) รายงานว่ามีป่าชายเลนเหลืออยู่ในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดประมาณ 3 ตารางกิโลเมตร แต่ปัจจุบันมีป่าชายเลนเหลืออยู่เพียง 1.6 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น (กรมป่าไม้, 2537)

● พรรณไม้ชายเลนตามแนวคลองเขาแดง

ที่ปากคลองเขาแดง แสมทะเล (*Avicennia marina*) เป็นพันธุ์ไม้ชนิดเด่นบริเวณที่น้ำท่วมถึง ขึ้นอยู่ร่วมกับโกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*) ซึ่งเริ่มเห็นที่ระยะ 260 เมตรจากทะเล ส่วนโกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*) พบเห็นเช่นกันในบริเวณนี้แต่น้อยมาก จากนั้นหาพบไม้พ้ออีกเลยตลอดความยาวของคลอง ยกเว้นที่นำมาปลูกขึ้นใหม่ ส่วนพันธุ์ไม้อื่นที่พบรวมถึง ตะบูนดำ ตะบูน (*Xylocarpus moluccensis*) ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum*) และ ถั่วขาว รุ่ย (*Bruguiera cylindrica*) ในหมู่พันธุ์ไม้ชายเลนแท้ๆ โปรงแดง (*Ceriops tagal*) พบค่อนข้างน้อยตามชายน้ำ แต่กลับพบเห็นได้ทั่วไปใกล้บริเวณที่ทำการอุทยานฯ ซึ่งพบ โปรงขาว (*Ceriops decandra*) ด้วย

ลึกเข้ามาตามแนวคลอง ตาตุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*) และ โพธิ์ทะเล (*Thespesia populnea*) พบเห็นได้บ่อยขึ้น โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่ง ที่สูงกว่า พันธุ์ไม้ชายเลนที่พบด้านในลำคลอง ได้แก่ ลำมะง่า (*Clerodendrum inerme*) ฝาดดอกขาว (*Lumnitzera racemosa*) ผักกาดนา (*Blumea napifolia*) หนามพุงคอก (*Azima sarmentosa*) และ หนามแดง (*Maytenus marcanii*) ไม้ชายเลนบางชนิดพบน้อยมาก เช่น แสมดำ (*Avicennia officinalis*) ซึ่งพบเพียงต้นเดียวในบริเวณ 1,450 เมตรลึกเข้าไปในคลอง แม้จะมีรายงานว่าพบอยู่ทั่วไปใน บริเวณใกล้คลองดอนยายหนู ไม้วงศ์ปาล์ม 2 ชนิด คือ จาก (*Nypa fruticans*) และ เบ้ง (*Phoenix paludosa*) พบอยู่มาก โดยพบจาก (*Nypa fruticans*) ในบริเวณใกล้เคียงชุมชนบ้านดอนยายหนู ส่วน เบ้ง พบเฉพาะบริเวณที่ห่างจากลำคลอง เช่นเดียวกับ เถาะกะเพาปลา (*Finlaysonia maritima*) ซึ่งพบมากบริเวณเหนือบ้านดอนยายหนู นอกจากนั้น เถาะอบแถบ (*Derris trifoliata*) ก็พบมากเช่นกัน

การกระจายตัวของพันธุ์ไม้ชายเลน มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับลักษณะพื้นฐานของลำคลอง และระดับการขึ้นลงและการท่วมของน้ำ เช่น ตามทางน้ำคดโค้ง มีการชะล้างพังทลายบริเวณขานคลองมาก เกิดเป็นร่องรอยเห็นได้ชัด ชายฝั่งส่วนบนที่เหลืออยู่เหนือระดับที่น้ำท่วม ในบริเวณนี้พบไม้ชายเลนอยู่บ้าง ส่วนพื้นที่ด้านในซึ่งอัตราการไหลของน้ำต่ำสุด บริเวณที่ดินพัฒนาสะสมตัวอยู่ จะพบแสมทะเล (*Avicennia marina*) และผักเบี้ยทะเล (*Sesuvium portulacastrum*) ขึ้นปกคลุมอยู่หนาแน่น

● พรรณไม้ชายเลนตามแนวคลองบางปู

บริเวณปากคลอง ทางชายฝั่งตอนใต้ มีงอยสันทราย มีพืชพรรณ เช่น สนประดิพัทธ์ (*Casuarina spp.*) และต้นมะขามเทศ (*Pithecellobium dulce*) ขึ้นอยู่ พันธุ์ไม้ชายเลนที่พบเห็นบน

ชายฝั่งในระยะ 1 กิโลเมตรแรกจากทะเลมีอยู่น้อยมาก ส่วนใหญ่ถูกทำลายไปหมดแล้ว ที่ดินบนชายฝั่งบางส่วนถูกปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวประมงบ้านบางปู และเมื่อไม่นานมานี้ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่นันทนาการและแหล่งพักผ่อนชายทะเล

พบ แสมทะเล (*Avicennia marina*) บริเวณลำคลองลึกเข้าไป แต่ยังอยู่ใกล้ทะเลทางตอนเหนือของลำคลอง ส่วนในบริเวณชุมชนบ้านบางปู ยังพบเห็น แสมทะเล โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*) และ โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*) ได้เช่นเดียวกับ ถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*) และตะบูนดำ (*Xylocarpus moluccensis*) ทั้งแสมทะเลและโกงกางใบเล็ก เป็นพันธุ์ไม้ชนิดหลักที่พบมากตลอดความยาวของคลอง ส่วนโกงกางใบใหญ่พบได้เฉพาะบางจุด ซึ่งมักเป็นบริเวณที่เป็นทางน้ำที่ลึกกว่า พันธุ์ไม้อีกชนิดที่พบได้ตามแนวคลอง คือ โปรงแดง (*Ceriops tagal*)

นอกจากนี้ จากข้อมูลภูมิปัญญาของกรมป่าไม้ (2537) และจากการสอบถามประชาชนในพื้นที่ ยังพบว่ายังมีพันธุ์ไม้อื่นๆ อีก เช่น ตะบัน (*Xylocarpus moluccensis*) รุ่ย (*Bruguiera cylindrica*) เหงือกปลาหมอทะเลดอกขาว (*Acanthus ebracteatus*) เหงือกปลาหมอทะเลดอกสีม่วง (*Acanthus ilicifolius*) ตีนเป็ดทะเล หงอนไก่ทะเล (*Heritiera littoralis*) ลำพู (*Sonneratia alba*) ปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus*) หวายลิง (*Flagellaria indica*) ผักชะคราม (*Suaeda maritima*) ฯลฯ

6 แห่ง จาก 32 แห่ง ที่ทำการสำรวจละเอียด พบว่า อดีตเคยมีพันธุ์ไม้ชายเลนขึ้นอยู่ แต่ปัจจุบันไม่เหลือแล้ว กลายเป็นนาุ้งติดบริเวณคลอง

เมื่อเปรียบเทียบการกระจายพันธุ์ไม้ชายเลน บริเวณคลองบางปูและคลองเขาแดง พบว่า โกงกางใบเล็ก ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ชายเลนชนิดเด่นของป่าชายเลนประเทศไทย สูญหายไปจากบริเวณคลองเขาแดงเกือบหมด เหลืออยู่น้อยมากเฉพาะบริเวณปากคลอง ส่วนโกงกางใบใหญ่ยังพบเห็นได้ทั่วไปตามชานคลอง ตามแนวคลองเขาแดง แม้ว่าจะเป็นคลองที่มีความยาวกว่า แต่มีความหลากหลายของพันธุ์ไม้ค่อนข้างคงที่จากปากคลองถึงสุดปลายคลอง ในขณะที่พันธุ์ไม้ชายเลนบนชายฝั่งคลองบางปูมีความหลากหลาย เนื่องจากขอบเขตอิทธิพลของน้ำกร่อยและน้ำเค็ม

คลองทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในด้านองค์ประกอบชนิดของพืชพันธุ์ไม้ชายเลน เมื่อเทียบกับตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากกันนัก ความแตกต่างกันนี้จะอธิบายได้เด่นชัดขึ้น เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาด้านอุทกวิทยาของคลองทั้งสองโดยละเอียด คลองเขาแดงได้รับน้ำจากทุ่งสามร้อยยอดและลำรางสาขา จึงนับว่าได้รับอิทธิพลจากน้ำจืดค่อนข้างมาก แม้ว่าช่วงเวลา ระยะทาง และความผันแปรตามระยะทางในแนวคลอง ยังระบุไม่ได้แน่ชัดนักก็ตาม ส่วนคลองบางปู จัดได้ว่าเป็นคลองซึ่งน้ำมีความเค็มสูงมาก พื้นที่รับน้ำถูกปิดกั้นด้วยแนวเทือกเขาหินปูน ซึ่งเป็นแนวกันฝน ทำให้พื้นที่หลังเขาบริเวณนี้ได้รับฝนน้อย ในขณะที่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นลงของน้ำทะเลตลอดเวลา น้ำในคลองจึงเป็นน้ำทะเลที่ไหลเข้าสู่คลอง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งซึ่งฝนตกน้อยเป็นช่วงเวลายาวนาน ได้รับอิทธิพลจากการระเหยของน้ำ ทำให้ความเค็มของน้ำในคลองยิ่งสูงขึ้นไปอีก

● คุณภาพของป่าชายเลน

พันธุ์ไม้ชายเลนที่พบตามแนวคลองทั้งสอง ผ่านการทำลายอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปทำนาุ้ง ทั้งสองฝั่งคลองเขาแดงและคลองบางปู มีนาุ้งเกิดขึ้นมากมายในระยะที่ติดกับลำคลองเลย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการชักน้ำเข้าและระบายน้ำออกระหว่างนาุ้งกับคลองนั่นเอง ในหลาย ๆ บริเวณเห็นได้ชัดเจนว่านาุ้งเกิดขึ้นโดยการทำลายพันธุ์ไม้ชายเลนจนราบเรียบ นอกจากนั้นยังมีการตากถางป่าเพื่อนำไม้มาปักหลักเขตบ่อกุ้ง สร้างที่พักชั่วคราวเพื่อดูแลบ่อกุ้ง นำมาทำอุปกรณ์การประมง และนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือไม้ฟืน ป่าชายเลนที่มองเห็นจากคลองว่าหลงเหลืออยู่เป็นเพียงแค่นิ้วแคบๆ หรือเป็นหย่อมเล็กๆ บริเวณคูกน้ำ โค้งน้ำและพื้นที่ลาดเอียงแถบขานคลองเท่านั้น

● ป่าชายเลนปลูก

ต้นกล้าไม้ชายเลนและไม้ชายเลนที่ปลูกไว้และเติบโตแล้ว พบเห็นอยู่หลายบริเวณที่เป็นหาดโคลนตามขานคลองทั้งสองแนวคลองเช่นเดียวกับบริเวณที่ทำการอุทยานฯ ป่าที่ปลูกไว้นี้ได้รับการดูแลอย่างดีพอสมควร แต่ไม่ได้คำนึงถึงองค์ประกอบของพันธุ์ไม้ในธรรมชาติเดิม การกระจายตัวตามธรรมชาติของพันธุ์ไม้ชายเลนบริเวณชายฝั่งทะเลและแนวคลอง ตลอดจนสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะวัฏจักรการขึ้นลงและการท่วมของน้ำ เพื่อเลือกเฟ้นหาชนิดพันธุ์ไม้ที่เหมาะสม สามารถอยู่รอดได้ดีเท่าที่ควร

หาดโคลน หรือที่ราบลุ่มต่ำที่เป็นโคลน มีบทบาทหน้าที่ทางนิเวศวิทยาที่สำคัญต่อสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเล การปรับเปลี่ยนพื้นที่จากสภาพธรรมชาติไปเพื่อโครงการปลูกป่าชายเลนซึ่งมักจะปลูกโดยใช้พันธุ์ไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง อาจมีผลต่อชุมชนสัตว์ดั้งเดิมในบริเวณนั้น ไม่ว่าจะเป็นนกหรือสัตว์หน้าดินขนาดเล็ก นอกจากนั้นยังอาจเพิ่มอัตราการสะสมของตะกอนดิน ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มอัตราการพังทลายของฝั่งแม่น้ำบนชายฝั่งด้านตรงข้ามได้

โครงการปลูกป่าชายเลนในบริเวณนี้ จึงควรพิจารณาคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่พบและมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ตามธรรมชาติ ควรให้ความสนใจในการสอบถามพูดคุยกับชาวบ้านผู้อาวุโส ผู้เฒ่าผู้แก่ที่อยู่ในพื้นที่มานาน การปลูกป่าโดยใช้กล้าไม้เป็นแถวเป็นแนวอาจมองดูน่าประทับใจ แต่อาจมีผลลดความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ต่างๆ ได้ในระยะยาว

❁ พรรณไม้ชายหาด หาดทราย

จากข้อมูลทุติยภูมิ กรมป่าไม้ (2529) รายงานว่ามีป่าโปร่งมีพันธุ์ไม้ผลัดใบขึ้นอยู่ตามชายหาดน้ำทะเลท่วมไม่ถึง พืชพรรณไม้ที่พบ ได้แก่ สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*) โพธิ์ทะเล (*Thespesia populnea*) มะขาม (*Tamarindus indica*) กระติง (*Calophyllum inophyllum*) เม่า (*Eugenia grandis*) หูกวาง (*Terminalia catapa*) เกด (*Manilkara hexandra*) มะนาวผี (*Atalantia monophylla*) ตันเดย (*Pandanus monotheca*) และหญ้าต่างๆ

บริเวณหาดทราย พบ สนทะเล โพธิ์ทะเล ผักบุ้งทะเล (*Ipomoea pes-caprae*) เป็นต้น

บริเวณดอนตะกาด ซึ่งอยู่เป็นหย่อมบริเวณที่ราบด้านทิศตะวันออก
ของเขาใหญ่ เขาแดง เป็นพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลความเค็มของน้ำทะเลท่วมถึง
แต่ไม่ท่วมต่อเนื่องกันทุกปี มีสังคมพืชที่พบ ได้แก่ ผักชะคราม (*Suaeda maritima*)
ผักเบี้ย (*Sesuvium portulacastrum*) หญ้าปราบน้ำเค็ม (*Commelina sp.*) หญ้าขม (*Boerhavia sp.*)
และพืชเล็กๆ ที่ทนความเค็มได้ดี

❁ พรรณไม้ในทุ่งน้ำจืด

จากข้อมูลทุติยภูมิ วาติตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537) รายงานว่าพบพืชในทุ่ง
สามร้อยยอดอย่างน้อย 50 ชนิด ที่พบมาก 10 ชนิดแรก คือ หญ้าขม (*Phragmites karka*)
แห้วทรงกระเทียม (*Eleocharis dulcis*) บัวเผื่อน (*Nymphaea nouchali*) ญูปญาธิ (*Typha angustifolia*)
หญ้าสะกาดเค็ม (*Paspalum distichum*) กกกลม (*Scirpus mucronatus*) ผักเบ็ดน้ำ (*Alternanthera*
philoxeroides) แห้วจีน (*Eleocharis tuberosa*) จมูกปลาหลด (*Oxystelma esculentum*) และผักข่าเขียด
(*Ceratopteris thalictroides*) ในจำนวนพืชที่พบ 50 ชนิดนี้ มีบางชนิดไม่ใช่พืชน้ำ แต่ขึ้นตามคันดิน
เช่น สาบเสือ (*Eupatorium odoratum*) ตะขบป่า (*Flacourtia indica*) กะทกรก (*Passiflora foetida*)
และพบพืชพวก หนามพุงดอ (*Azima sarmentosa*) ลำมะง่า (*Clerodendrum inerme*) โพธิ์ทะเล
(*Thespesia populnea*) หวายลิง (*Flagellaria indica*) ชะคราม (*Suaeda maritima*) ปรงทะเล
(*Acrostichum aureum*) อยู่บ้างบริเวณดอนใต้ของทุ่ง ซึ่งเป็นบริเวณที่น้ำเค็มแพร่กระจายเข้ามาใน
ช่วงฤดูแล้ง

พรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทุ่งน้ำจืดใน พ.ศ.2538 มีพืชชนิดเด่น 4 ชนิด คือ หญ้าขม
ขึ้นปะปนกับ อ้อ (*Arundo donax*) ญูปญาธิ ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไป แห้วทรงกระเทียม และหญ้าอื่นๆ
เช่น หญ้าปล้อง (*Hymenache pseudointerrupta*) หญ้าไซ (*Leersia hexandra*) หญ้าขม (*Boerhavia sp.*)

จากการเดินสำรวจตามแนวเส้นตรงพาดผ่านพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดแนวที่ 1 จากเขาถ้ำ
ประทุนไปทางทิศตะวันตก พบว่าการพัฒนาบ่อเลี้ยงกุ้งได้ทำลายสังคมพืชไปมาก พืชบางชนิด
ยังคงยืนรากอยู่บนแนวคันดินของบ่อเลี้ยงกุ้งแบบกึ่งพัฒนา ขมดูจะเป็นพืชชนิดเดียวที่ทนทาน
ต่อสภาพน้ำกร่อย สามารถอยู่รอดได้ในสภาวะน้ำเค็มจัดทางพื้นที่ด้านใต้ของทุ่งสามร้อยยอด
ในขณะที่พืชหลักชนิดเด่นอื่นๆ หายไป

ผลการเดินสำรวจตามแนวที่ 2 พบว่า ขมมีความสูงเฉลี่ยเกินกว่า 2.5 เมตร ตลอด
ระยะทาง 1,900 เมตรที่เดินสำรวจในทุ่งขมอ้อ ในบรรดาพืชพรรณที่ขึ้นคละปะปนอยู่ ญูปญาธิ
เป็นพืชที่พบมากทั่วไปทั้งภายในและตามขอบของทางน้ำบริเวณซึ่งปราศจากขมอ้อ นอกจากนั้น
ญูปญาธิยังพบเห็นได้บ่อยกว่าในบริเวณจุดสำรวจทางด้านตะวันตก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าญูปญาธิแพร่
กระจายอยู่อุดมสมบูรณ์กว่าทางบริเวณขอบทุ่งด้านนอก การสำรวจภาคสนามในช่วงกว้าง 100
เมตร บริเวณขอบนอกสุดของทุ่งทางด้านทิศเหนือของแนวคันดินก็ยืนยันแนวโน้มเช่นเดียวกันนี้
ในขณะที่การสำรวจในช่วงกว้าง 300 เมตร ทางด้านใต้ของแนวคันดินให้ข้อสรุปไม่เด่นชัดนัก การ
สำรวจภาคสนามอีกบริเวณหนึ่งที่บ้านศาลาล้อย และบริเวณใกล้กับบ้านนาปุม พบผืนญูปญาธิขนาด
ใหญ่เป็นแนวกว้างหลายร้อยเมตรที่ขอบของทุ่งสามร้อยยอด

อ้อ (*Arundo donax*) พบขึ้นอยู่เฉพาะในบริเวณจุดสำรวจทางตะวันตก ส่วนหัวกระดาน (*Scirpus grossus*) พบได้มากบริเวณทางน้ำ และหัวทรงกระเทียม (*Eleocharis dulcis*) พบเป็นพืชชนิดเด่นที่จุดสำรวจนอกสุด พันธุ์ไม้เลื้อย (climbers) พบอยู่มากท่ามกลางดงอ้อ (*Phragmites*) โดยพบเลื้อยเกี่ยวพันปกคลุมอยู่หนาแน่น ในบางบริเวณเติบโตดีมากจนปกปิดลำต้นอ้อหมด ทั้งยังเปลี่ยนแปลงความซับซ้อนทางโครงสร้างของพงอ้ออีกด้วย พืชพรรณไม้เลื้อยที่พบเป็นชนิดเด่น ได้แก่ ถาดันแดง (*Caryatia trifolia*) ผักตำลึง (*Coccinia grandis*) หนาดเหลี่ยม (*Laggera pterodonta*) จมูกปลาหลด (*Oxystelma esculentum*) และถั่วผี (*Vigna luteola*) ทั้งหมดนี้เป็นพืชที่มีมือหรือวงเลื้อยเกาะ

บนแนวคันดิน พบพืชหลากหลายชนิดอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ในหมู่พืชที่ขึ้นอยู่ที่พื้นล่างชนิดที่พบบ่อย ได้แก่ หนามกระสุน (*Alternanthera pungens*) หญ้าแพรก (*Cynodon dactylon*) (*Hygrophila erecta*) และ หญ้ารงนก (*Chloris barbata*) นอกจากนี้ยังพบต้นไม้อีกหลายชนิด เช่น มะขามเทศ (*Pithecellobium dulce*) และมะแว้ง (*Solanum incanum*) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวคันดินนี้ก่อสร้างมาหลายปีก่อนหน้านี้

❁ พรรณไม้ในบริเวณผืนน้ำเปิดโล่ง

ในพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด มีบริเวณซึ่งเป็นผืนน้ำเปิดโล่งขนาดใหญ่อยู่หลายแห่ง อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของบ้านโรงเจ ทุ่งน้ำจืดที่เป็นผืนน้ำเปิดโล่งเหล่านี้นับได้ว่ามีคุณลักษณะที่โดดเด่น หาได้ยาก เพราะมีพืชยืนน้ำขึ้นอยู่หนาแน่น พืชชนิดเด่นเป็นทุ่งหญ้าอ้อ (*Phragmites karka*) ปะปนกับ ธูปฤาษี (*Typha angustifolia*) ทั้งสองชนิดขึ้นอยู่ตามชายน้ำ เป็นขอบเขตภายในบึงซึ่งเป็นผืนน้ำเปิดโล่งยังมีพืชน้ำอีกมากมาย ที่เป็นชนิดเด่น ได้แก่ สาหร่ายข้าวเหนียว (*Utricularia aurea*) ซึ่งเป็นชนิดเด่นที่สุด และ สาหร่ายเส้นด้าย (*Najas graminea*) ซึ่งพบมากเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบ สาหร่ายหางกระรอก (*Hydrilla verticillata*) สาหร่ายจืดร (*Myriophyllum tetandrum*) และ สาหร่ายพุงชะโด (*Ceratophyllum demersum*) แต่ในปริมาณที่น้อยกว่า

บัวหลวง (*Nelumbo nucifera*) และ บัวกีนสาย (*Nymphaea pubescens*) พบอยู่ทั่วไปในบริเวณบึงน้ำลึก ในขณะที่พบ บัวสาย (*Nymphaea lotus*) ในหลายๆ จุด โดยพบเป็นหย่อมรวมกันอยู่หนาแน่นในที่แห่งเดียว พบทั้ง จอก (*Pistia stratiotes*) และ จอกหูหนู (*Salvinia cucullata*) ในบริเวณทางน้ำที่มีพืชอื่นให้ร่มเงาปกคลุม โดยพบ จอกหูหนู (*Salvinia cucullata*) น้อยกว่า มีพืชพรรณอีกหลายชนิดที่พบขึ้นอยู่ปะปนกับทุ่งหญ้าอ้อ รวมทั้ง จมูกปลาหลด (*Oxystelma esculentum*) และ ถั่วผี (*Vigna luteola*)

โดยสรุป พรรณพืชที่พบบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดมีความหลากหลายสูงมาก พบพรรณพืชบริเวณชายหาดไม่น้อยกว่า 15 ชนิด พบพรรณไม้ชายเลนและพรรณพืชตามแนวคลองไม่น้อยกว่า 35 ชนิด และพรรณพืชในทุ่งน้ำจืดและบึงน้ำจืด ไม่น้อยกว่า 98 ชนิด

สังคมพืชบริเวณทุ่งสามร้อยยอด อาจจำแนกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- perennial emergent grasses
- associated climbing angiosperms
- aquatic angiosperms และ
- terrestrial angiosperms

ในกลุ่มพืชยืนน้ำประกอบด้วยพืชไม่กี่ชนิดขึ้นอยู่ภายในพื้นที่ชุ่มน้ำถาวร แม้ว่าความหลากหลายของชนิดพืชจะสูงขึ้นเห็นได้ชัดในบริเวณพื้นที่รอบนอกซึ่งเป็นทุ่งหญ้าในบางช่วงของปี แต่ความจริงแล้วพื้นที่ทุ่งหญ้าเกือบทั้งหมดถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นนาข้าวหรือทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์แล้ว มีเพียงทำเลเลี้ยงสัตว์ที่ใช้เลี้ยงสัตว์จำนวนมากผืนเล็กๆ เหลืออยู่ ด้วยเหตุนี้ขอบเขตต่อเนื่องของสังคมพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งนับได้ว่าเป็นขั้นตอนระหว่างการพัฒนากระบวนการนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำหรือความชื้น (seral stages of hydrosere succession) จึงปรากฏให้เห็นไม่ชัดเจน aquatic angiosperms พบเห็นได้ในผืนน้ำซึ่งมีน้ำตลอดปี มีปริมาณเพิ่มพูนขึ้นตามการพัฒนาบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและคูคลอง ในช่วงเวลาน้ำท่วมปริมาณพืชเหล่านี้เพิ่มขึ้นเนื่องจากการงอกของเมล็ดพืชที่เพาะตัวอยู่เป็นผลให้เกิดการเจริญเติบโตของพืชน้ำตลอดทั่วพื้นที่ชุ่มน้ำในบริเวณที่มีน้ำท่วมบางฤดูกาล

การสร้างแนวคันดินผ่าน hydrosere zones ของทุ่งสามร้อยยอด ทำให้เกิดการรวมกันอยู่ของพืชบกหลากหลายชนิด ซึ่งในสภาพธรรมชาติจะไม่เกิดขึ้น ความหลากหลายของพืชพรรณสัมพันธ์กับอายุของแนวคันดิน และระยะห่างจากแหล่งเมล็ดพันธุ์พืชด้วย การเกิดแนวคันดินเหล่านี้ รวมทั้งพืชพรรณที่ขึ้นอยู่ ยังทำให้พบเห็นสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะผีเสื้อจำนวนมาก

บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีความหลากหลายของชนิดนกสูงมากถึง 316 ชนิด ซึ่งอย่างน้อย 157 ชนิด (ประมาณ 50% ของทั้งหมด) อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำโดยเฉพาะเท่านั้น

เฉพาะในทุ่งสามร้อยยอด พบเห็นนก 116 ชนิด ทั้งนกขนาดใหญ่ที่เป็นนกประจำถิ่น และนกน้ำอพยพ ทั้งวงศ์นกยาง (Heron) นกเป็ดน้ำ (Ducks) นกอัญชัน (Rails and Crakes) นกกินเนื้อ (Birds of Prey) เหล่านกอินทรีขนาดใหญ่ที่อพยพมาในช่วงฤดูหนาว (Wintering Aquila eagles) เหล่าเหยี่ยวทุ่ง (Harriers) นกชายทะเล (Charadriiformes) นกขนาดเล็กอีกหลายชนิด เช่น เหล่านกกระจ๋อย (Warblers) เหล่านกพง (Reed-Warblers) เหล่านกเด้าลม (Wagtails) รวมทั้งวงศ์นกกระจาบ (Weavers *Ploceus* spp.) นกเหล่านี้หลายชนิดในปัจจุบันเป็นนกที่พบเห็นได้ยากในที่อื่นๆ ในประเทศไทย นกชนิดเด่นที่พบ เช่น

- นกกระสาขาว (Grey Heron *Ardea cinerea*)
- นกกระสาแดง (Purple Heron *Ardea purpurea*)
- เหยี่ยวทุ่ง (*Circus spilonotus*)
- เหยี่ยวดำดำขาว (*Circus melanoleucos*)
- เป็ดแดง (Lesser Whistling Duck *Dendrocygna javanica*)
- เป็ดลาย (Garganey *Anas querquedula*)
- เป็ดคับแค (Cotton Pygmy-Goose *Nettapus coromandelianus*)
- นกอีลุ้ม (Watercock *Gallicrex cinerea*)
- นกอินทรีปีกลาย (Greater Spotted Eagle *Aquila clanga*)
- นกอินทรีหัวโหลขาว (Imperial Eagle *Aquila heliaca*)
- นกกระแตหัวเทา (Grey-headed Lapwing *Vanellus cinereus*)
- นกพงนาแมนจูเรีย (Manchurian Reed-Warbler *Acrocephalus tangorum*)
- นกกระจาบอกลาย (Streaked Weavers *Ploceus manyar*)
- นกกระดิดสีอิฐ (Chestnut Munia *Lonchura malacca*)

บริเวณหาดทรายชายทะเล มีนกชายทะเลชนิดเด่น ซึ่งเป็นนกหายากและกำลังมีจำนวนลดลง คือ

- นกหัวโตมลายู (Malaysian Plover *Charadrius peronii*)
- นกนางนวลเกลบเล็ก (Little Tern *Sterna albifrons*)
- นกทะเลขาเขียวลายจุด (Nordmann's Greenshank *Tringa guttifer*)
- นกช่อมทะเลอกแดง (Asian Dowitcher *Limnodromus semipalmatus*)
- นกชายเลนปากช้อน (Spoon-billed Sandpiper *Eurynorhynchus pygmaeus*)

Round and Treesucon (1991) รวบรวมรายชื่อและรายละเอียดเกี่ยวกับนกในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดไว้ 296 ชนิด แต่ผลการศึกษาค้นคว้าจนกระทั่งถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2538 พบเห็นนกเพิ่มขึ้นจากเดิมอีก 20 ชนิด รวมทั้งหมดมีนกที่พบเห็นในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ทั้งในและนอกเขตอุทยานฯ แล้ว รวม 316 ชนิด (ภาคผนวก ข) ในจำนวนนี้มี 9 ชนิดที่พบเพิ่มเฉพาะในช่วงการศึกษา พ.ศ.2537-2538

การที่บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีความหลากหลายชนิดของนกสูงมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของดินที่อยู่ที่เป็นทั้งระบบนิเวศบก พื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศน้ำ แต่ในระบบนิเวศบกเขาสามร้อยยอด ไม่มีความหลากหลายของพืชพรรณป่าไม้มากนัก เพราะมีเพียงป่าเขาหินปูน ความสำคัญในด้านการอนุรักษ์นกในพื้นที่ซึ่งอยู่ที่พื้นที่ชุ่มน้ำโดยรอบเป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่ามีนกอย่างน้อย 157 ชนิด (ประมาณ 50% ของทั้งหมด) อยู่อาศัยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำเท่านั้น

✕ ถิ่นที่อยู่อาศัยที่สำคัญสำหรับนกน้ำและนกพื้นที่ชุ่มน้ำ

● หุ่นน้ำจืดหรือทุ่งสามร้อยยอดหรือทุ่งอ้อทุ่งแขม

ลักษณะที่สำคัญที่สุดของท้องทุ่งแห่งนี้ คือ เป็นที่ราบตื้นน้ำจืดซึ่งขนาดใหญ่มาก และอาจเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำเพียงแห่งเดียวที่ยังเหลืออยู่ในประเทศไทย ที่เป็นทุ่งอ้อทุ่งแขม (*Phragmites reeds*) ผืนใหญ่ผืนเดียวต่อเนื่องกันขนาดใหญ่ นอกจากทุ่งแขมอ้อแล้ว ยังมีพืชยืนน้ำชนิดอื่นๆ ผืนน้ำเปิดโล่งเป็นสระน้ำขนาดเล็ก คูคลอง พรุหญ้าที่เป็นท่าเลเลี้ยงสัตว์ ที่ราบลุ่มที่เป็นโคลนหรือมีน้ำท่วมขังตื้นๆ รวมทั้งนาข้าว ซึ่งนาข้าวบางบริเวณมีต้นตาลขึ้นอยู่ทั่วไป ถิ่นที่อยู่ลักษณะที่เป็นรอยต่อระหว่างนาข้าวและหุ่นน้ำจืดนี้ นับได้ว่ามีความสำคัญยิ่งในเชิงอนุรักษ์

พื้นที่นี้มีความสำคัญสำหรับนกนานาชนิด ทั้งนกขนาดใหญ่ที่เป็นนกประจำถิ่นและนกน้ำอพยพ ทั้งวงศ์นกยาง (Hérons) นกเป็ดน้ำ (Ducks) นกอี๊ดขัน (Rails and Crakes) นกกินเนื้อ (Birds of Prey) รวมทั้งเหล่านกอินทรีขนาดใหญ่ที่อพยพช่วงฤดูหนาว (Wintering Aquila eagles) และเหล่าเหยี่ยวทุ่ง (Harriers Circus spp.) นกชายทะเล (Charadriiformes) ซึ่งพบประจำในหุ่นน้ำจืดและนกขนาดเล็กอีกหลายชนิด นกขนาดเล็กส่วนมาก เช่น เหล่านกกระจอย (Warblers) เหล่านกเด้าลม (Wagtails) เป็นนกกินแมลง แม้จะมีหลาย ชนิดเช่นกันที่กินเมล็ดพืช ก็พึ่งพาอาศัยอยู่กับหุ่นนี้ รวมทั้งวงศ์นกกระจาบ (Weavers Ploceus spp.) และนกกระตีดสีอิฐ (Chestnut Munia *Lonchura malacca*) นกเหล่านี้หลายชนิดปัจจุบันเป็นนกที่พบเห็นได้ยากในที่อื่นๆ ในประเทศไทย เนื่องจากการสูญเสียพื้นที่ลุ่มชื้นแฉะหรือการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ไป ในระบบนิเวศหุ่นน้ำจืดนี้มีนกพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่ทั้งหมด 116 ชนิด

ถิ่นที่อยู่อาศัยที่เป็นทุ่งน้ำจืด มีการใช้ประโยชน์และเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ ถิ่นที่อยู่ที่ถูกคุกคามมากที่สุดในระบบนิเวศทุ่งน้ำจืด คือ ทุ่งแซมอ้อ คาดว่าเหลือพื้นที่ที่ยังคงเป็นทุ่งแซมอ้อธรรมชาติที่ไม่ถูกรบกวนอยู่เพียง 4 ตารางกิโลเมตร ในพื้นที่ทุ่งทั้งหมดกว่า 60 ตารางกิโลเมตร

● ที่ลุ่มน้ำกร่อยและหาดโคลน

ถิ่นที่อยู่อาศัยนี้รวมหาดโคลน บริเวณน้ำกร่อย นาทุ่ง และป่าโกงกางหรือป่าชายเลน พื้นที่เหล่านี้มีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนกชายทะเลอพยพหลายชนิด บริเวณเหล่านี้ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการทำนาทุ่ง

● หาดทราย

ถิ่นที่อยู่อาศัยนี้มีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด แต่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ เป็นที่สร้างรังของนกชายทะเล 2 ชนิด ซึ่งเป็นนกหายากและกำลังมีจำนวนลดลงในประเทศไทย ได้แก่ นกหัวโตมลายู (Malaysian Plover *Charadrius peronii*) และนกนางนวลแกลบเล็ก (Little Tern *Sterna albifrons*) พื้นที่หาดทรายสำคัญแห่งเดียวที่เหลืออยู่ อยู่บริเวณเขาแดงทางตะวันออกติดกับที่ทำการอุทยานฯ หาดทรายบริเวณนี้ทอดยาวไปทางทิศใต้ของทุ่งน้อย ไปทางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร เป็นบริเวณที่ยังไม่ถูกรบกวนเสียหายนัก มีศักยภาพสูงมากสำหรับการสร้างรังของนกเหล่านี้

● ถิ่นที่อยู่อาศัยในทะเล

รวมเกาะในทะเลและห้วงน้ำทะเลตื้น มีนกพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งหมด 64 ชนิด พังพาคอาศัยถิ่นที่อยู่ที่เป็นชายฝั่งทะเล ชะวากทะเล และทะเล

✠ จำนวนนกน้ำที่พบในระหว่างการสำรวจ พ.ศ.2537 - 2538

จำนวนนกน้ำที่ตรวจนับได้ในระหว่างการสำรวจ พ.ศ.2537-2538 เปรียบเทียบกับการตรวจนับในอดีต ปรากฏในตารางที่ 2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านจำนวนยังไม่ปรากฏชัด จำนวนของนกส่วนมากยังคงอยู่ในปริมาณค่อนข้างสูง แม้พื้นที่จะถูกรบกวนและคุกคามอย่างหนัก แต่การตรวจนับหลายครั้งอาจนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้โดยตรง เพราะถิ่นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับนกน้ำกระจายอยู่เป็นบริเวณกว้าง ในขณะที่การสำรวจส่วนมากกระทำอยู่เฉพาะพื้นที่รอบๆ ที่ทำการอุทยานฯ และหาดทุ่งน้อย ส่วนการตรวจนับนกก่อน พ.ศ.2532 ไม่ได้ทำถึงบริเวณหาดทุ่งน้อย

ผลกระทบจากการทำนาทุ่ง และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศชายหาด เป็นต้นเหตุของการลดจำนวนนกชายทะเลและนกชนิดอื่นๆ ที่ใช้พื้นที่บริเวณเขาแดง แต่ก็อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการกระจายตัวของนกแทนที่จะลดจำนวนลงได้ การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่ถูกรบกวนจะช่วยฟื้นฟูจำนวนของนกชายทะเลได้อย่างแน่นอน

ตารางที่ 2 จำนวนนกน้ำบางชนิดที่สำรวจนับได้ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ
เขาสาร้อยยอด

ชื่อสามัญ	1 พ.ย. 2527	2 ก.พ. 2529	3 พ.ย. 2532	4 ม.ค. 2537	5 ธ.ค.-ม.ค. 2538	6 เม.ย. 2538
Little Grebe	nc	nc	nc		18	20
Little Cormorant	nc	nc	nc		20	183
Black-crowned Night-Heron	nc	nc	nc		34	
Chinese Pond-Heron	nc	nc	nc		72	100
Cattle Egret		60	nc			5
Little Egret	nc	nc	250+	40	70	75
Intermediate Egret		13	40	50	40	50
Great Egret		nc	100	12	21	12
Egret spp.					236	
Purple Heron		14	nc		9	20
Grey Heron		nc	120	60	33	
Lesser Whistling Duck			nc			50
Cotton Pygmy-Goose					10	5
Garganey			40			
Common Moorhen					80	30
Purple Swampphen					46	10
Pheasant-tailed Jacanea					29	20
Black-winged Stilt	40	30	85			20
Oriental Pratincole	60					
Grey-Headed Lapwing			6			
Grey Plover		8	20	85	80	5
Pacific Gloden Plover		5	100	10		150
Little Ringed Plover	1028	14	100	50	20	
Kentish Plover	230	40	55	100	120	30
Lesser Sand-Plover	240	40	100+		350	300
Greater Sand-Plover	70	20	30+		60	6
Sand-Plover spp.				380	60	
Black-tailed Godwit	2		7+			
Bar-tailed Godwit				15	18	
Whimbrel	18	~ 5	30	10	20	2

nc = not counted

ตารางที่ 2 จำนวนนกน้ำบางชนิดที่สำรวจนับได้ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ
เขาสาร้อยบอด (ต่อ)

ชื่อสามัญ	1 พ.ย. 2527	2 ก.พ. 2529	3 พ.ย. 2532	4 ม.ค. 2537	5 ธ.ค.-ม.ค. 2538	6 เม.ย. 2538
Eurasian Curlew	28	19	76	27	27	8
Spotted Redshank	4	16			20	
Common Redshank	40		25	6	50	25
Marsh Sandpiper	121	5	300	59	30	3
Common Greenshank	56	nc	50	19	15	25
Nordmann's Greenshank					2	
Wood Sandpiper	134		200	3	19	4
Terek Sandpiper	21	nc	30	20	17	10
Common Sandpiper	32		100	15		20
Common Snipe			20	6		
Asian Dowitcher			4			
Great Knot						
Sanderling	1	5	4		7	
Rufous-necked Stint	112	12	100	403	200	20
Temminck's Stint	281	6	60	15		
Long-toed Stint	535		85	45	5	
Curlew Sandpiper	135		5	3		
Broad-billed Sandpiper	3	100		165	25	30
Brown-headed Gull			40	60	10	
Caspian Tern		11	8	>26	20	
Great Created Tern		70	2			

(nc = not counted)

- 1 Nov.1984 R.Bijlsma and F de Roder (In Interwader Annual Report,1994)
- 2 13-16 Feb 1986, M. Kenefick and R. Hemming
- 3 3-9 November 1989, J.A. Wolstencroft
- 4 1-3 January 1994, P.D. Round, J.W.K. Parr
- 5 3 Dec 1994 (J.N. Dymond) and 9-10 Jan 1995 (J. Enright et al.)
- 6 11-20 April 1995 P.D. Round et al.

✧ การใช้ประโยชน์ทุ่งสามร้อยยอดของเหล่านกพง (Reed-Warblers)

ในการสำรวจโดยวิธี mist-netting บริเวณทุ่งน้ำจืด ในวันที่ 3-22 เมษายน พ.ศ.2538 เพื่อศึกษาความสำคัญของถิ่นที่อยู่อาศัยนี้ต่อเหล่านกพง (*Acrocephalus* spp.) โดยเฉพาะนกพงนาแมนจูเรีย (Manchurian Reed-Warbler *A. tangorum*) ซึ่งเป็นนกหายากและมีข้อมูลน้อยมาก แต่ใช้บริเวณเขาสามร้อยยอดเป็นแหล่งอพยพในฤดูหนาวเพียงแห่งเดียว การติดตั้งตาข่ายเป็นเวลา รวมทั้งสิ้น 14,498 เมตร-ชั่วโมง ทำการติดเครื่องหมายนกได้ 605 ตัว 58 ชนิด กว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้ (54%) คือเหล่านกพง และเหล่านกพงชนิดที่พบมากที่สุดคือ นกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่น (*Oriental Reed-Warbler Acrocephalus orientalis*) (ติดเครื่องหมายได้ 128 ตัว) รองลงมาคือ นกพงคิ้วดำ (*Black-browed Reed-Warbler A. bistrigiceps*) (ติดเครื่องหมายได้ 111 ตัว) นกพงนาแมนจูเรีย (ติดเครื่องหมายได้ 63 ตัว) และนกพงนาพันธุ์จีน (*Blunt-winged Warbler A. concinens*) (18 ตัว) ชนิดที่พบน้อยที่สุดคือ นกพงปากหนา (*Thick-billed Warbler A. aedon*) (5 ตัว) ชนิดหลังนี้พบตามพุ่มไม้และบริเวณที่แห้งกว่า ซึ่งอาจถูกมองข้ามไปได้หากมุ่งสนใจเฉพาะถิ่นที่อยู่ที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ

การติดตั้งตาข่ายและการติดเครื่องหมายนก ช่วยให้คาดประมาณการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่ได้ เหล่านกพง 4 ชนิดที่พบมากที่สุดแสดงถึงการอยู่ร่วมและพึ่งพาทุ่งแขมอ้อ (*Phragmites* reeds) อย่างมาก และไม่อยู่บริเวณที่มีธูปฤาษี (*Typha angustifolia*) หรือบริเวณที่ผสมกันระหว่างธูปฤาษีและแขมอ้อ นอกจากนี้ยังแสดงถึงการหลีกเลี่ยงพุ่มไม้ด้วย แม้ว่าความสัมพันธ์ในเชิงลบกับพุ่มไม้และธูปฤาษีนี้ สำหรับนกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่น จะน้อยกว่าชนิดอื่นๆ คือนกชนิดนี้ใช้ประโยชน์ไม้พุ่มมากกว่า ทั้งยังมีการใช้ประโยชน์ไม้พุ่มต่างกันระหว่างเพศทั้งสองคือ นกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่นตัวเมียจะอยู่ในพื้นที่ทุ่งแขมอ้อมากกว่า ขณะที่ตัวผู้จะอยู่บริเวณไม้พุ่มและพื้นที่รอยต่อ ในช่วงที่ทำการศึกษพบว่า นกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่นกำลังกินมะขามเทศ (*Philippine Tamarind Pithecellobium dulce*) ทั้งนกพงนาแมนจูเรียและนกพงนาพันธุ์จีน พบเฉพาะบริเวณหญ้าแขมอ้อ นกพงนาแมนจูเรีย 2 ตัวติดตาข่ายในกอธูปฤาษีซึ่งเหนือบึงน้ำนิ่ง จึงเป็นไปได้ว่าพื้นที่รอยต่อกับผืนน้ำเปิดโล่งอาจเป็นถิ่นที่อยู่ที่สำคัญสำหรับนกชนิดนี้ ในบริเวณอื่นซึ่งนกพงนาแมนจูเรียติดตาข่ายในพงแขมอ้อ ก็มีผืนน้ำเปิดโล่งอยู่เช่นกันตามลำราง วิธีการกินอาหารของนกพงนาแมนจูเรียคือบินขึ้นสู่อยอดสูงของต้นแขมอ้อ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ไม่พบกับนกพงคิ้วดำ มีนกพงนาแมนจูเรีย 1 ตัวถูกจับได้ในพื้นที่แคบๆ บริเวณพรรณไม้จำพวกกก กอสีเขียว ลำต้นกลวงคล้ายทรงกระเทียมหัวแหวน (*Scirpus articulatus*) ความสูงประมาณ 1-1.5 เมตร ในช่วงเช้าขณะติดตั้งตาข่ายไว้ แต่พืชชนิดนี้ยังพบน้อย ไม่ใช่พืชหลักในทุ่งสามร้อยยอด ไม่มีการติดตั้งตาข่ายในบริเวณหัวทรงกระเทียม (*Eleocharis dulcis*) เพราะส่วนมากเตี้ยเกินกว่าจะติดตั้ง mist-nets แต่จากการสังเกตการณ์โดยตรงพบว่าเหล่านกพงใช้ประโยชน์หัวทรงกระเทียมทุ่งน้อยมาก พบนกพงคิ้วดำอยู่บ้างในพื้นที่หัวทรงกระเทียมทุ่ง แต่ก็เฉพาะบริเวณรอยต่อที่อยู่ใกล้ๆ กับพืชยืนน้ำลำต้นสูงเท่านั้น

✧ การประเมินคุณค่าของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อนกน้ำ

ตามเกณฑ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางของอนุสัญญาแรมซาร์ แหล่งพื้นที่ชุ่มน้ำที่เข้าข่ายว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ ควรเป็นถิ่นที่อยู่ของนกเปิดอย่างน้อย 10,000 ตัว หรือ นกชายเลน 20,000 ตัว (ข้อ 3 ก) หรือนกน้ำอย่างน้อย 1% ของจำนวนนกประจำภูมิภาค (ข้อ 3) หรือพรรณพืชหรือพรรณสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์จำนวนหนึ่ง (ข้อ 2 ก) เพียงข้อ 2 ก ข้อเดียว บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดก็มีคุณสมบัติเพียงพอแล้ว เพราะเป็นถิ่นที่อยู่ของสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ตามที่ระบุไว้ใน Red Data Book หลายชนิด

บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด อาจมีคุณสมบัติไม่เพียงพอที่จะจัดว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หากพิจารณาเฉพาะเกณฑ์ข้อ 3 ก อย่างไรก็ตามมีการปรึกษาหารือและ

เกณฑ์ของแรมซาร์

เกณฑ์สำหรับจำแนกวินิจฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศภายใต้มาตรา 2 ของอนุสัญญาแรมซาร์ เกณฑ์นี้ได้รับการรับรองจากการประชุมสมัชชาภาคีที่เมืองบรัสเซล ประเทศเบลเยียม พ.ศ.2539 (ค.ศ.1996) มีใจความดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์สำหรับประเมินคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นตัวแทน หรือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นตัวอย่างที่ดี หรือเป็นประเภทที่แสดงลักษณะพื้นที่ชุ่มน้ำของภูมิภาคนั้น พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาให้ได้รับเลือกภายใต้กฎเกณฑ์

ก. เป็นตัวอย่างของประเภทที่หายากหรือที่ไม่ธรรมดาในเขตชีวภูมิศาสตร์ที่สมควร หรือ ข. เป็นตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดี ซึ่งแสดงลักษณะพื้นที่ชุ่มน้ำในภูมิภาคที่สมควร หรือ ค. เป็นตัวแทนที่ดีของประเภททั่วไป ซึ่งพื้นที่นั้นมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ในข้อ 2 ก ข หรือ ค

หรือ ง. เป็นตัวแทนของประเภทที่เป็นส่วนประกอบหนึ่งของพื้นที่ชุ่มน้ำรวม ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยอันอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีคุณค่าระดับชาติสามารถได้รับการพิจารณาเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญระหว่างประเทศได้ หากมีบทบาทสำคัญทางด้านอุทกวิทยา ชีววิทยาหรือนิเวศวิทยา ในระบบลุ่มน้ำหรือระบบชายฝั่งทะเลระหว่างประเทศ

หรือ จ. เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศกำลังพัฒนาที่มีคุณค่าสำคัญทางด้านเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ภายใต้กรอบการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เนื่องจากมีบทบาทสำคัญทางอุทกวิทยา ชีววิทยาหรือนิเวศวิทยา

2. เกณฑ์ทั่วไปสำหรับการใช้พืชหรือสัตว์ในการจำแนกวินิจฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ

พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หาก

ก. เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ สายพันธุ์ ของพืชและสัตว์ที่หายาก มีแนวโน้มที่จะ

วิเคราะห์กันอย่างกว้างขวางถึงการใช้จ่ายจำนวนกตามอนุสัญญาแรมซาร์เป็นเกณฑ์สำหรับภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจำนวนกทั้งหมดอาจน้อยกว่าภูมิภาคอื่นๆ ที่อยู่เส้นทางบินอพยพ และเป็นภูมิภาคที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ (Asian Wetland Bureau, 1993) ในหนังสือมานุกรมพื้นที่ชุ่มน้ำของมาเลเซีย The Malaysia Wetland Directory (1987) ได้ปรับเกณฑ์ดังกล่าวให้ครอบคลุมแหล่งที่เป็นถิ่นที่อยู่ของนกกระสา 500 ตัว หรือนกชายทะเล 1,000 ตัว ว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศด้วย และยังคงใช้ตัวเลขนี้ในปัจจุบัน หากใช้เกณฑ์ดังกล่าว พื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดก็ยังคงมีความสำคัญถึงขั้นระหว่างประเทศได้ แม้ว่าพื้นที่จะผ่านการคุกคามและถูกรบกวนอย่างหนักมาแล้ว

สูญพันธุ์ หรือใกล้จะสูญพันธุ์ หรือเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของประชากรพืชและสัตว์ดังกล่าว หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งชนิดพันธุ์ในจำนวนที่เหมาะสม

หรือ ข. มีคุณค่าพิเศษในการดำรงความหลากหลายของพันธุกรรมและระบบนิเวศของภูมิภาค เนื่องจากคุณภาพและลักษณะพิเศษของพรรณพืชหรือพันธุ์สัตว์ในพื้นที่นั้น

หรือ ค. มีคุณค่าพิเศษในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ในช่วงสำคัญของวงจรชีวิต

หรือ ง. มีคุณค่าพิเศษสำหรับชนิดหรือสังคมพืชและสัตว์เฉพาะถิ่น (endemic species)

3. เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้น้ำในการจำแนกชนิดพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ

พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หาก

ก. ตามปกติสามารถให้นกน้ำอาศัยอยู่ได้ 20,000 ตัว อยู่ได้ตลอดเวลา

หรือ ข. ตามปกติสามารถให้นกน้ำจำนวนพอสมควรจากกลุ่มที่สำคัญ ซึ่งเป็นดัชนีแสดงคุณค่าความอุดมสมบูรณ์ หรือความหลากหลายของพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่ได้ตลอดเวลา

หรือ ค. ในกรณีที่มีข้อมูลประชากรนกน้ำ ตามปกติสามารถให้นกน้ำร้อยละ 1 ของประชากรในชนิดพันธุ์ หรือสายพันธุ์หนึ่งอยู่ได้ตลอดเวลา

4. เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้พันธุ์ปลาในการจำแนกพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ

พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หาก

ก. เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสายพันธุ์ ชนิดพันธุ์ หรือวงจรชีวิต และปฏิสัมพันธ์ ของชนิดพันธุ์ของปลาพื้นเมืองในสัดส่วนที่มีนัยสำคัญ และ/หรือ ของประชากรปลาที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ชุ่มน้ำและ/หรือคุณค่าที่เกื้อหนุนต่อความหลากหลายทางชีวภาพของโลก

หรือ ข. เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับปลา แหล่งเพาะพันธุ์วางไข่ แหล่งอนุบาลตัวอ่อน และ/หรือ เป็นเส้นทางในการอพยพ ซึ่งประชากรปลาไม่ว่าภายในพื้นที่ชุ่มน้ำหรือจากแหล่งน้ำอื่นๆ ต้องพึ่งพาอาศัย

✧ ข้อมูลเกี่ยวกับนกบางชนิด (นกน้ำและนกที่พึ่งพาอาศัยพื้นที่ชุ่มน้ำ)

● นกกระทุง (Spot-billed Pelican *Pelecanus philippensis*)

ข้อมูลล่าสุดที่มีอย่างน้อย 1 แหล่ง ระบุว่าพบอยู่ 2 ตัว ในระหว่างวันที่ 24-26 มกราคม พ.ศ.2531 และยังพบเห็นอยู่เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2531

● นกกระสาขาว (Grey Heron *Ardea cinerea*)

บริเวณเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยุดพบเห็นนกกระสาขาวในฤดูหนาวถึง 120 ตัว ส่วนมากอยู่เฉพาะบริเวณหนองผักชีและที่ลุ่มพรุหญ้าซึ่งเป็นที่เลี้ยงสัตว์ในบริเวณใกล้เคียง โดยอาจใช้เป็นที่อาศัยหลบซ่อน ต่างจากนกกระสาอื่นๆ นกกระสาขาวเป็นนกอพยพในฤดูหนาว แม้จะแพร่กระจายอยู่ทั่วโลก ในระดับโลกแล้วไม่อยู่ในสถานะน่าวิตก แต่จำนวนประชากรในภูมิภาคเอเชียกำลังลดลง ในอดีตประเทศไทยเคยเป็นถิ่นที่อยู่ของนกกระสาขาวในฤดูผสมพันธุ์ ปัจจุบันไม่พบเห็นอีกแล้ว มีพื้นที่อีกแห่งเดียวในประเทศไทย คือบริเวณอำเภอไทยตอนใน แถบจังหวัดสมุทรสาครและสมุทรสงคราม ที่พบประชากรนกกระสาขาวอพยพมาอยู่ช่วงฤดูหนาว และมีจำนวนมากกว่าบริเวณเขาสามร้อยยุด

● นกกระสาแดง (Purple Heron *Ardea purpurea*)

นกกระสาแดงที่พบในประเทศไทยมีทั้งที่อยู่ในฤดูผสมพันธุ์และที่อพยพมาอยู่ในช่วงฤดูหนาว ผลการสำรวจติดตามนกที่ได้ติดเครื่องหมายไว้ขณะทำรังที่ Lake Khanka, S.E.Siberia พบว่า 2 ตัวมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย อีก 2 ตัวมาจากตะวันออกเฉียงเหนือของมาลายา (McClure, 1974) ยืนยันถึงการอพยพผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วง Palearctic non-breeding season ราวเดือนตุลาคม-เมษายน นกกระสาแดงอพยพกระจายอยู่ทั่วบริเวณที่ลุ่มชื้นแฉะและทุ่งนาทั่วประเทศไทย ทางด้านการแพร่ขยายพันธุ์ นกกระสาแดงจัดว่าใกล้จะสูญพันธุ์ เพราะชุมชนนกในฤดูผสมพันธุ์ที่พบในประเทศไทยมีอยู่เพียงแห่งเดียว คือที่ทะเลน้อย ส่วนที่บริเวณเขาสามร้อยยุดพบทำรังอยู่ 300 คู่ (ข้อมูลการสำรวจนับของกรมป่าไม้เมื่อ พ.ศ.2529)

จากการสังเกตการณ์ในช่วงฤดูฝน พ.ศ.2527 พบว่า นกกระสาแดงขยายพันธุ์บริเวณเขาสามร้อยยุด (Jintanukul and Round 1989) การสำรวจในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2538 ยืนยันการพบนกกระสาแดงในฤดูผสมพันธุ์ของที่ทุ่งสามร้อยยุด แม้ว่าจะไม่พบรังในช่วงที่ทำการสำรวจ เนื่องจากความยากลำบากที่จะสำรวจลึกเข้าไปในทุ่งแฉะอ้อ แต่ชาวบ้านยืนยันว่ายังพบเห็นนกทำรังอยู่ จากจำนวนที่พบเห็นบินอยู่ คาดประมาณได้ว่ามีจำนวนไม่น้อยกว่า 10-20 คู่ โดยพบเห็นได้ส่วนใหญ่บริเวณตอนใต้สุดของทุ่งสามร้อยยุด ในพื้นที่ระหว่างบ้านสามกระพวยและเขาถ้ำประทุน และนี่คือแหล่งสำคัญแหล่งสุดท้ายที่เหลืออยู่ของทุ่งแฉะอ้อ

● นกยางอินา (Herons and Egrets)

ไม่มีข้อมูลว่าพบนกยางชนิดใด (ทั้ง *Bubulcus* sp. และ *Egretta* spp.) ในฤดูผสมพันธุ์ที่นี่ นอกจากพบนกยางทะเล (Pacific Reef-Egrets *E.sacra*) 2-3 คู่ บริเวณชายฝั่งหาดหินและเกาะใน

ทะเล แต่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดก็มีความสำคัญระดับชาติในฐานะเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยและที่หากินของประชากรนกนอกฤดูผสมพันธุ์ โดยพบเห็นนกยางกรอก (Pond-herons *Ardeola* spp.) กว่า 1,500 ตัวในเดือนมกราคม พ.ศ.2531 ส่วนจำนวนของนกยางไฟ (Bitterns *Ixobrychus* spp.) ยากที่จะคาดประมาณ เพราะเป็นนกที่หลบซ่อนตัวและชอบหลบมุมตามพงแขม้อที่หนาทึบ แต่ทั้งนกยางไฟหัวดำ (Yellow Bittern *I.sinensis*) และนกยางไฟธรรมดา (Cinnamon Bittern *I.cinnamomeus*) พบเห็นได้ง่ายตลอดปีในทุ่งสามร้อยยอด ส่วนนกยางดำ (Black Bittern *Dupetor flavicollis*) จะมาขยายพันธุ์ในช่วงฤดูฝน

● วงศ์นกกระสา (Storks : Family Cleoniidae)

ไม่มีชนิดใดอาศัยอยู่ในเขตอุทยานฯ ชาวบ้านให้ข้อมูลว่า นกกานบัว (Painted Stork *Mycteria leucocephala*) ยังมีให้เห็นอยู่จนกระทั่งเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว มีผู้พบเห็นนกกานบัวเพียง 1 ตัวในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2528 และมกราคม พ.ศ.2534 ฝูงนกกานบัวมักพบเห็นบ่อยแถบจังหวัดสมุทรสงคราม กำลังอพยพมุ่งไปทางใต้ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม และคงจะอพยพผ่านบริเวณเขาสามร้อยยอดด้วย พบนกกระสาดำ (Black Storks *Ciconia nigra*) 2 ตัวเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2530 และนกตะกราม (Greater Adjutant *Leptoptilos dubius*) 1 ตัวเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2526 นกที่พบเห็นทั้งหมดนี้เป็นนกอพยพที่เดินทางผ่านมา นกกระสาทุกชนิด ยกเว้นนกปากห่าง (Asian Openbill *Anastomus oscitans*) เป็นนกที่อยู่ในสถานะใกล้จะสูญพันธุ์ในประเทศไทย ส่วนนกตะกราม (Greater Adjutant) ทั่วโลกอยู่ในสถานะน่าเป็นห่วง (Collar et al., 1994)

● วงศ์นกขี้นก (Ibises : Family Threskiornithidae)

ล่าสุดมีการพบเห็นนกกุลาล (Black-headed Ibis *Threskiornis melanocephalus*) อย่างน้อย 2 ครั้งบริเวณเขาสามร้อยยอด คือเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2529 และ มกราคม พ.ศ.2537 นกชนิดนี้เคยขยายพันธุ์ในประเทศไทย แต่ปัจจุบันเป็นนกอพยพช่วงฤดูหนาวที่พบเห็นได้ยาก และถูกบันทึกไว้โดย Collar et al. (1994) ว่าเป็นนกที่ใกล้จะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

● วงศ์นกเป็ดน้ำ (Ducks : Family Anatidae)

ทั้งเป็ดแดง (Lesser Whistling Duck *Dendrocygna javanica*) และเป็ดคืบแค (Cotton Pygmy-Goose *Nettapus coromandelianus*) อาศัยอยู่ตลอดปีบริเวณเขาสามร้อยยอด จำนวนประชากรเป็ดแดง (Lesser Whistling Duck) จะเพิ่มขึ้นโดยพวกที่อพยพมาในฤดูหนาว เท่าที่ผ่านมานกเป็ดที่มีจำนวนมากที่สุดทั่วประเทศไทยในฤดูหนาว คือ เป็ดลาย (Garganey *Anas querquedula*) เคยพบเห็นครั้งหนึ่งถึง 7,000 ตัว บนท้องทะเลนอกหาดทุ่งน้อยในเดือนมีนาคม พ.ศ.2532 แต่ที่พบเห็นในอุทยานฯ ในช่วงฤดูหนาวมีน้อยกว่า 100 ตัว นอกจากนั้นในฤดูหนาวทุกปียังมีนกเป็ดชนิดอื่นๆ ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า เช่น เป็ดหางแหลม (Northern Pintail *A.acuta*) เป็ดปากสั้น (Eurasian Wigeon *A.penelope*) เป็ดปากพลั่ว (Northern Shoveler *A.clypeata*) เป็ดปีกเขียว (Common Teal *A.crecca*) และเป็ดดำ ทั้งเป็ดดำหัวสีน้ำตาล (Ferruginous Pochard *Aythya nyroca*) และเป็ดดำหัวดำ (Baer's Pochard *A.baeri*)

● นกอินทรีปีกลาย (Greater Spotted Eagle *Aquila clanga*)

พบเห็นนกอินทรีปีกลาย (Greater Spotted Eagles) 1-2 ตัว มาที่ทุ่งสามร้อยยอดในหน้าหนาวทุกปี นกอินทรีปีกลายจำนวนมากใช้ทุ่งสามร้อยยอดเป็นที่แวะพักขณะอพยพระหว่างแหล่งขยายพันธุ์แถบ North-Central Eurasian และแหล่งพักพิงในฤดูหนาวแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งทอดยาวลงไปสู่ตอนใต้ของมาเลเซีย เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2532 จำนวนมากที่สุดที่พบเห็นคือ 5 ตัว และเหล่านกอินทรีขนาดใหญ่ (*Aquila* spp.) อื่นๆ อีก 3 ตัวขึ้นจากทะเล นกชนิดนี้อยู่ในสถานะที่ใกล้จะสูญพันธุ์ทั่วโลก (Collar et al., 1994)

● นกอินทรีทุ่งหญ้าเขตหนาว (Steppe Eagle *Aquila nipalensis*)

เป็นนกที่พบเห็นเป็นปีแรก โดยพบเห็นบ่อยบริเวณทุ่งสามร้อยยอดระหว่างวันที่ 12-17 เมษายน พ.ศ.2538 เป็นอีกชนิดหนึ่งที่เพิ่มขึ้นในรายชื่อนกในบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และเป็นครั้งที่ 2 สำหรับการยืนยันว่าพบนกชนิดนี้ในประเทศไทย

● นกอินทรีหัวโหลขาว (Imperial Eagle *Aquila heliaca*)

นกอินทรีหัวโหลขาว (Imperial Eagle) เป็นนกที่มีจำนวนน้อยมากในโลก แต่อพยพมาที่ทุ่งสามร้อยยอดทุกปีในช่วงฤดูหนาวหรืออพยพผ่าน โดยพบเห็นเหนือทุ่งสามร้อยยอดในวันที่ 19 และ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2527 วันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2538 วันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2531 วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2531 วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2532 วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2533 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2537 และเดือนมีนาคม พ.ศ.2538 เป็นนกที่กำลังได้รับอันตรายและจัดว่าอยู่ในสถานะน่าเป็นห่วงในทุกภูมิภาคของโลก (Collar et al., 1994) บริเวณเขาสามร้อยยอดเป็นแหล่งเดียวในประเทศไทยที่พบนกหายากมากชนิดนี้

● เหล่าเหยี่ยวทุ่ง (Harrier spp.) เหยี่ยวทุ่ง (*Circus spilonotus*)

และเหยี่ยวต่างดำขาว (*C. melanoleucos*)

เหยี่ยวทุ่ง 2 ชนิดนี้อย่างน้อย 20 ตัว พบเห็นได้ในทุ่งสามร้อยยอด จัดว่าเป็นแหล่งที่พบเหยี่ยวทุ่งมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

● นกอีลิ้ม (Watercock *Gallicrex cinerea*)

นกชนิดนี้มีจำนวนลดลงอย่างมาก เนื่องจากถูกดักจับในบริเวณแหล่งขยายพันธุ์ทั้งในประเทศไทยและในบริเวณอื่นของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งแหล่งอพยพในฤดูหนาวในชวา แต่ยังพบเห็นอยู่จำนวนหนึ่งในทุ่งสามร้อยยอด แต่เนื่องจากมีพฤติกรรมชอบแอบซ่อน การคาดประมาณจำนวนประชากรจึงทำได้ยาก

● นกกระแตหัวเทา (Grey-headed Lapwing *Vanellus cinereus*)

นกชนิดนี้อพยพมาที่ทุ่งสามร้อยยอดทุกปีในจำนวนไม่มากนัก พบเห็นบ่อยบริเวณหญ้าเตี้ยๆ และนาข้าว จำนวนที่พบมากที่สุดคือ 7 ตัว จัดว่าเป็นนกที่ใกล้จะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (Collar et al., 1994)

● นกหัวโตมลายู (Malaysian Plover *Charadrius peronii*)

นกชนิดนี้จะกระจายอยู่ตามชายฝั่ง หาดทราย จาก Cochinchina ถึง Malay Peninsula และ

Greater Sundas ในประเทศไทยพบได้จากจังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรี และตามแนวชายฝั่งทะเลทั้งด้านมหาสมุทรอันดามันและอ่าวไทย บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดพนกชนิดนี้ 8 คู่ กระจายอยู่ตามชายหาดเขาแดง บริเวณหน้าที่ทำการอุทยานฯ คิดเป็นความหนาแน่นโดยประมาณ 4 คู่/กิโลเมตรของความยาวของถิ่นที่อยู่อาศัยที่เป็นหาดส่วนหน้าที่เหมาะสม ต่างจากนกชายเลนทั่วไปที่ชอบหาดโคลน

นกหัวโดมลายุมักอยู่บริเวณหาดทรายโดยสร้างรังอยู่บริเวณเหนือเส้นระดับน้ำขึ้นมาหาดทรายเช่นนี้เป็นการต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาก การรบกวนโดยนักท่องเที่ยวจึงเป็นสาเหตุสำคัญทำให้จำนวนนกชนิดนี้ลดลง หลายแหล่งซึ่งเคยพบเห็นนกชนิดนี้ได้ก็ไม่มีพบอีกแล้ว เช่นที่ บ้านเพ ระยอง และเกาะสมุย แต่ยังพบเห็นได้แถบหัวหินและชะอำ หาดเขาแดงอาจเป็นชายหาดแห่งเดียวเท่านั้นในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดที่พบนกหัวโดมลายู (Malaysian Plover) ทำรัง กิจกรรมนันทนาการที่เพิ่มขึ้นบริเวณหาดสามพระยาทำให้ไม่พบนกชนิดนี้ที่บริเวณนั้น แต่พบนกตัวผู้ 1 ตัว ที่ทุ่งสามร้อยยอดเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2538 และดูเหมือนว่าอีกหลายคู่จะทำรังในพื้นที่ทุ่งส่วนที่ยังไม่ถูกรบกวนและแถบเมืองประจวบคีรีขันธ์ ในระดับโลกนกชนิดนี้จัดว่าอยู่ในสถานะใกล้จะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (Collar et al., 1994)

● นกทะเลขาเขียวลายจุด (Nordmann's Greenshank *Tringa guttifer*)

นกทะเลขาเขียวลายจุด (Nordmann's Greenshank) 1-3 ตัว อพยพมาที่หาดทุ่งน้อยเกือบทุกปีในฤดูหนาว นกชนิดนี้ขยายพันธุ์แถบทะเล Okhotsk ในระดับโลกจัดว่าเป็นนกที่ถูกคุกคามและเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (Collar et al., 1994)

● นกขอมทะเลอกแดง (Asian Dowitcher *Limnodromus semipalmatus*)

มีข้อมูลยืนยันว่า พบเห็นนกชนิดนี้ 4 ตัวในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2532 แต่คาดว่านกลชนิดนี้จำนวนหนึ่งบินผ่านมาเกือบทุกปี นกขอมทะเลอกแดงจัดว่าเป็นนกที่ใกล้จะเป็นอันตราย (Collar et al., 1994)

● นกขาเบงปากช้อน (Spoon-billed Sandpiper

Eurynorhynchus pygmaeus)

มีข้อมูลยืนยันการพบเห็นนกชนิดนี้ในเดือนมกราคม พ.ศ.2527 จัดว่าเป็นนกที่ถูกคุกคามและอยู่ในสถานะน่าวิตก (Collar et al., 1994) ขยายพันธุ์เฉพาะบริเวณคาบสมุทร Chukotski และ Kamchatka ทางตะวันออกเฉียงเหนือของรัสเซีย โดยคาดประมาณว่ามีประชากรทั้งหมด 2,000-2,800 คู่ แหล่งอพยพไปในฤดูหนาวคือบริเวณอ่าวเบงกอล ในประเทศไทยจำนวนไม่มากนักอพยพมาในช่วงฤดูหนาว

● นกนางนวลกลบเล็ก (Little Tern *Sterna albifrons*)

นกชนิดนี้ในระยะเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายนของทุกปี จะอพยพมาจับคู่ผสมพันธุ์ สร้างรัง และวางไข่บริเวณหาดสามพระยา หาดเขาแดง ถึงหาดเขาแฉ่ง เป็นระยะทางยาวประมาณ 5 กิโลเมตร และลึกจากชายฝั่งเข้าไปในหาดประมาณ 200 เมตร ขณะที่สำรวจชายหาดเขาแดงในเดือนกรกฎาคม ฤดูการสร้างรังผ่านไปแล้ว แต่ก็พบฝูงนก 78 ตัว ในจำนวนนี้เป็นลูกนกเพิ่งเกิด

8 ตัว เป็นลูกนกวัยอ่อนอีก 7-8 ตัว จำนวนลูกนกที่ค่อนข้างน้อยบ่งชี้ว่ามีนกไม้กู่คู่ที่ขยายพันธุ์สำเร็จ นกชนิดนี้วางไข่ 2 ฟอง นกนางนวลแกลบเล็กเป็นนกขยายพันธุ์ในท้องถิ่นและหาได้ยากในประเทศไทย มีการสร้างรังจากบริเวณอ่าวไทย

ตอนในแถบจังหวัดสมุทรสาคร และสงสัยว่าจะมีตามชายฝั่งทะเลตะวันออกของคาบสมุทรภาคใต้ด้วยเช่นเดียวกับนกหัวโตมลายู นกชนิดนี้ได้รับผลการรบกวนจากนักท่องเที่ยว แต่อาจได้รับผลกระทบน้อยกว่า เพราะไม่ได้จำกัดถิ่นที่อยู่อาศัยเฉพาะหาดทราย แต่ทำรังบนคันดินรอบนาทุ่งได้ ภัยคุกคามสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการเหยียบย่ำของฝูงวัวและการเก็บไข่ของคนเลี้ยงวัว

● นกพงนาแมนจูเรีย (Manchurian Reed-Warbler *Acrocephalus tangorum*)

นกชนิดนี้น่าสนใจมาก จัดว่าเป็นชนิดย่อยของนกพงนาหิมาลัย (Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola tangorum*) ใน Lekagul and Round (1991) และ Alstrom et al. (1991) และเป็นนกพงนาหิมาลัย (Paddy-field Warbler) ใน Round (1993) มีข้อมูลว่าพบนกชนิดนี้ในประเทศไทยเท่านั้นนอกเหนือจากแหล่งขยายพันธุ์ใน Amur Basin ทางตะวันออกเฉียงเหนือของจีน นอกจากข้อมูลว่าพบนกชนิดนี้ที่บางพระเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2510 และที่รังสิตในเดือนมีนาคมแล้ว การพบเห็นทั้งหมดคือที่ทุ่งน้ำจืดหรือทุ่งสามร้อยยอด เป็นไปได้ว่าทุ่งสามร้อยยอดเป็นแหล่งอพยพช่วงฤดูหนาวแห่งเดียวของนกชนิดนี้ เนื่องจากแหล่งขยายพันธุ์และช่วงอพยพถูกจำกัดตามสภาพภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมคือทุ่งแอม้อเหลื่ออยู่น้อยมาก นกชนิดนี้จึงอยู่ในสถานภาพที่ใกล้จะสูญพันธุ์

ในช่วงที่ทำการสำรวจพบว่า นกชนิดนี้จะอยู่เฉพาะบริเวณพงแอม้อสูงๆ เท่านั้น จากจำนวนทั้งหมด 63 ตัวที่ติดตามชายและทำเครื่องหมาย นก 60 ตัวมาจากบริเวณแอม้อแท้ๆ ไม่มีพืชอื่นขึ้นปะปน

● นกขนาดเล็กอื่นๆ

ทุ่งสามร้อยยอดจัดว่ามีความสำคัญระดับประเทศ เพราะมีนกลขนาดเล็กจำนวนมาก อาศัยอยู่รวมกันตามพงแอม้อสูงๆ และพืชพรรณอื่นๆ แล้วบินออกไปหาอาหารกินในพื้นที่นาข้าว โดยรอบและถิ่นที่อยู่ที่เป็นที่ลุ่มชื้นแฉะอื่นๆ พบนกเด้าลมเหลือง (Yellow Wagtails *Motacilla flava*) หลายพันตัวอาศัยอยู่ในจาวระยะต้นเดือนเมษายน และพบนกนางแอ่นทรายสร้อยคอดำ (Sand Martins *Riparia riparia*) จำนวนมากในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ออกจากพื้นที่นี้ไปราวกลางเดือนเมษายน พบวงศ์นกกระจาบ (Weavers *Ploceus* spp.) ราว 500 ตัว ส่วนมากเป็นนกกระจาบอกลาย (Streaked Weavers *P. manyar*) ใกล้บ้านสามกระทายในเดือนพฤษภาคม (Parr, pers.comm.) นกชนิดนี้จัดเป็นนกหายากและมีจำนวนลดลงเรื่อยๆ ในประเทศไทย และเห็นชัดว่าหายไปจากพื้นที่ชุ่มน้ำอื่นๆ ด้วย เช่น บึงบอระเพ็ดใน พ.ศ.2534 เมื่อกรมประมงระบายน้ำออกจากบึงบอระเพ็ดและกักเก็บน้ำใหม่ และนับแต่นั้นไม่มารวมกันอยู่อีกเลย (Khobkhaet, pers.comm.)

การคุกคามสถานภาพนกในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

● การทำนาทุ่ง

ภัยคุกคามที่รุนแรงที่สุดในระบบนิเวศทุ่งน้ำจืด คือผลกระทบที่มาจากการทำลายทุ่งแฉมอ้อและดินที่อยู่อาศัยอื่นๆ ของนกเพื่อทำนาทุ่ง นอกเหนือจากการทำลายลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในการขุดบ่อเลี้ยงกุ้งแล้ว การไหลซึมหรือการแพร่เข้ามาของน้ำเค็มเปลี่ยนแปลงและทำลายระบบนิเวศทั้งหมดทำให้ทุ่งแฉมอ้อตาย แม้แต่ในบริเวณที่ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แฉมอ้อก็ตายด้วย

ผลกระทบจากการทำนาทุ่งต่อดินที่อยู่อาศัยของนกชายฝั่งทะเล เห็นได้ยากกว่าการเปลี่ยนแปลงภูมิประเทศของชายหาด เป็นผลให้พื้นที่หาดโคลนหาดเลนบริเวณน้ำกร่อยและบริเวณน้ำท่วมตื้นๆ ซึ่งนกชายเลนขนาดเล็กชอบมากลดหายไป แต่ที่น่าจะเป็นไปได้ที่จะฟื้นฟูนาทุ่งที่ถูกทิ้งร้าง สร้างดินที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับนกชายเลน โดยจัดการควบคุมระดับน้ำท่วมให้เหมาะสม นกชายเลนจะไม่มาใช้ประโยชน์นาทุ่งทิ้งร้าง หากทำการปลูกป่าชายเลน

● การเผาทุ่ง

การเผาทุ่งแฉมอ้อในหน้าแล้ง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม มีผลกระทบโดยตรงต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในทุ่ง ทั้งนก ปลา สัตว์เลื้อยคลาน และอื่นๆ รวมถึงสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กในดิน มีผลกระทบต่อชนิดและการกระจายของพืชพรรณ ระบบนิเวศทุ่งแฉมอ้อธรรมชาติเมื่อถูกรบกวนหรือถูกเผา จะเกิดความผันแปรของชนิดพืช เกิดการแพร่กระจาย และการเพิ่มสังคมพืชบางชนิด เช่น ฤๅษี การเปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นนี้มีผลต่อแหล่งอาหารและคุณค่าทางอาหารของนกบางชนิด อาจเป็นผลให้จำนวนนกบางชนิดลดลงไป นอกจากนั้นการเผายังมีผลกระทบต่อคุณลักษณะทางกายภาพและเคมีของดินด้วย ในเรื่องเหล่านี้ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในรายละเอียดต่อไป

● การล่าสัตว์

ผลเสียเนื่องจากการล่าสัตว์และหาปลายังคงมีอยู่ในระดับสูง การจับนกเป็นจำนวนมากเพื่อนำไปขายหรือเพื่อการค้าโดยมากคือ นกอีลุ้ม (Watercocks) และนกกวัก (White-breasted Waterhens) ยังคงกระทำกันอยู่ มีผู้พยายามเปิดเทปที่อัดเสียงนกไว้ เพื่อล่อนกให้หลงงงในตอนกลางคืน ชาวบ้านรายหนึ่งกล่าวว่าเมื่อถึง 10 ลำที่ปฏิบัติการด้วยวิธีนี้ และในช่วงที่ปฏิบัติการเรือแต่ละลำอาจดักนกได้ถึง 100 ตัวต่อคืน นอกจากนั้นยังมีการใช้แร้วจับนกเป็นอาหารอยู่ทั่วไป โดยพบเห็นได้อยู่ขณะทำการสำรวจ

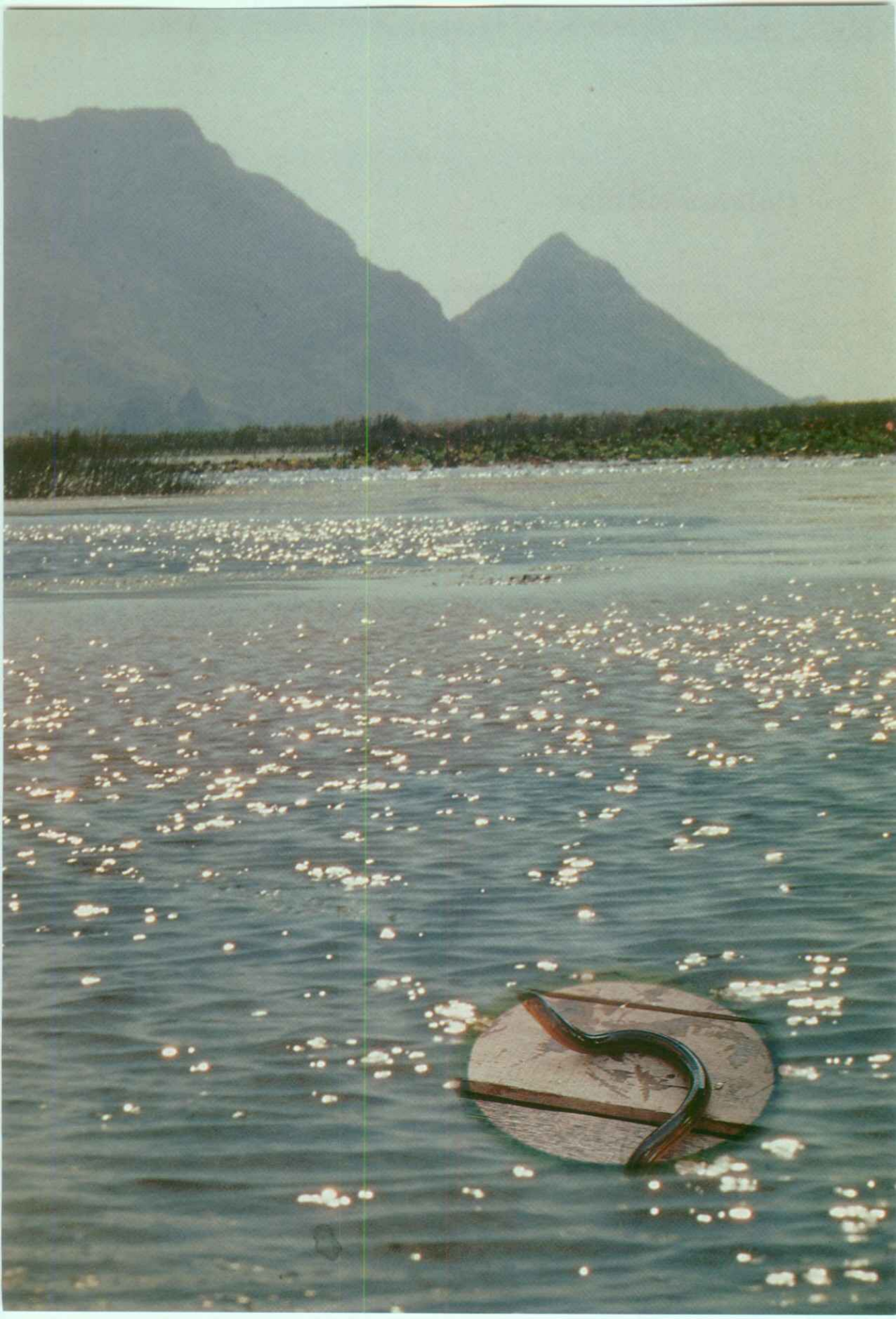

● การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในทุ่งสามร้อยยอดมีทั้งการเลี้ยงวัวและการเลี้ยงเป็ด บางบริเวณมีการถากถางพืชพรรณเพื่อสร้างโรงเรือนและกันเล้าเป็ด ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเลี้ยงเป็นฟาร์มใหญ่ กิจกรรมลักษณะนี้จะมีมลสารอินทรีย์เกิดขึ้นจำนวนมาก และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในทุ่งโดยรวมได้ในอนาคตหากมีการขยายขอบเขตและขนาดการเลี้ยงออกไป ส่วนการเลี้ยงวัวในระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังเป็นกิจกรรมที่ไปด้วยกันได้กับทุ่งสามร้อยยอด การเลี้ยงสัตว์เป็นประโยชน์ในบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง เพราะดูเหมือนว่าถ้ามีการลดหรือเลิกเลี้ยงสัตว์ในบริเวณทุ่งหญ้าเตี้ยๆ แถบหนองผกชี จะทำให้เกิดสังคมของหญ้าต้นสูง ถิ่นที่อยู่อาศัยที่ทำรังซึ่งเป็นทุ่งหญ้าเตี้ยที่เหมาะสมสำหรับ นกแอ่นทุ่งใหญ่ (Oriental Pratincoles *Glareola maldivarum*) ลดน้อยลงไป และอาจทำให้ความสำคัญของพื้นที่ที่มีต่องวงคั่นยาง (Hérons และ Egrets) ลดลงด้วย ทั้งนี้เพราะการเลี้ยงสัตว์และการเหยียบย่ำของสัตว์ในพื้นที่เปิดโล่งจะมีผลต่อการรักษาถิ่นที่อยู่อาศัยที่เป็นโคลนและหญ้าเตี้ยๆ แต่การเลี้ยงสัตว์ก็มีผลเสียที่ร้ายแรงเช่นกันในบางบริเวณ โดยเฉพาะบริเวณชายหาด คือเกิดการเหยียบย่ำรังของวงคั่นนางนวล (Terns) วงคั่นนกหัวโตกินปู (Plovers) โดยเฉพาะนกนางนวลแกลบเล็ก (Little Tern *Sterna albifrons*) ซึ่งอพยพมาจับคู่ผสมพันธุ์ สร้างรัง และวางไข่เป็นประจำทุกปี บริเวณหาดเขาแดงถึงหาดเขาแร่ ผูกวัวที่คนเลี้ยงวัวตอนผ่านมาจะเหยียบย่ำรังนกเสียหายในขณะที่คนก็เก็บไข่ไป บริเวณพื้นที่ลักษณะนี้จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองและปรับเส้นทางการเลี้ยงสัตว์ให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

- การสำรวจจัดเครื่องหมายนกในทุ่งสามร้อยยอด โดยเฉพาะในช่วงต้นและกลางฤดูหนาว และในช่วงปลายเมษายน-ต้นพฤษภาคม จะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่ในฐานะแหล่งหากินของเหล่านกพง (Reed-Warblers) และนกอพยพชนิดอื่นๆ
- การวางแผนตรวจนับนกน้ำอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ให้ครอบคลุมตัวอย่างพื้นที่ชุ่มน้ำที่เหมาะสมให้มากที่สุด
- การศึกษาวิจัยกิจกรรมการดักจับนกในท้องถื่น เพื่อวิเคราะห์หาปริมาณการดักจับที่เหมาะสมและอาจยอมให้กระทำได้ ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชากรนก
- การเก็บตัวอย่างสัตว์หน้าดิน ในแหล่งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม เพื่อวิเคราะห์หาชนิดประเภทของอาหารที่มีให้นกกิน

ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ

จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูล พบปลา และสัตว์น้ำอื่นๆ ไม่ต่ำกว่า 45 ชนิด (ภาคผนวก ค)

☼ ห่งสามร้อยยอด

ห่งสามร้อยยอด เป็นที่ลุ่มน้ำซึ่งมีพงหญ้า และพืชน้ำขึ้นอยู่มากมาย เช่น แสม อ้อ ฤๅษี เหหัวทรงกระเทียม กกกลม สาหร่ายหางกระรอก บัว และอื่นๆ เป็นผลให้มีปลาและตัวอ่อนของปลา อาศัยอยู่ตามรากไม้ โคนต้นไม้และพุ่มไม้ในน้ำเป็นจำนวนมาก บางบริเวณมีพืชน้ำอยู่หนาแน่น ทำให้มีการทับถมและการย่อยสลายของซากพืช ส่งผลให้คุณภาพน้ำในบริเวณดังกล่าวมีสภาพ เป็นกรดและเป็นกรดเพิ่มขึ้นในช่วงที่น้ำน้อย ปลาที่อาศัยอยู่จึงมักเป็นกลุ่มที่อดทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมสูง ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพน้ำ

ข้อมูลทุติยภูมิของ กรมป่าไม้ (2529) ระบุว่ามีการค้นพบปลาน้ำจืดเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ยังไม่ได้สำรวจจำแนกชนิดกันอย่างจริงจัง แต่ที่พบมาก ได้แก่ ปลาช่อน (*Channa striatus*) ปลาดุกด้าน (*Clarias batrachus*) ปลาไหล (*Fluta alba*) วาติตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537) รายงานว่าพบปลาอย่างน้อย 16 ชนิดในห่งสามร้อยยอด และจากการศึกษานี้ในช่วง พ.ศ.2538 พบปลาในบริเวณห่งสามร้อยยอดนี้ไม่น้อยกว่า 25 ชนิด

☼ ช่ายฝั่งทะเล

สำหรับชนิดของปลาทะเลที่พบในบริเวณนี้ พบปลาในสกุลปลาตะเพียน (Carps) ปลา กะเบน (Rays) ปลาในสกุลปลาดุก (Catfishes) ปลาในสกุลปลากระบอก (Salmons) และปลาทู (Mackerals) โดยเฉพาะปลาทู (*Rastrelliger brachysoma*) และปลาลัง (*Rastrelliger kanagurta*) เป็นปลาที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

พันธุ์สัตว์อื่นๆ

บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดยังมีสัตว์อื่นๆ อีก ได้แก่

สัตว์เลื้อยคลานด้วยนม ที่พบมาก เป็นต้นว่า

- หนูพุกใหญ่ (*Bandicota indica*)
 - หนูหริ่งนาหางยาว (*Mus caroli*)
 - โลมาหัวบาตร (*Orcaella brevirostris*)
- แต่ชนิดที่น่าสนใจที่พบในน่านน้ำชายฝั่งทะเลบริเวณนี้ คือ

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก พบอย่างน้อย 5 วงศ์ 21 ชนิด เป็นต้นว่า

- คางคกบ้าน (*Bufo melanostictus*)
- อึ่งขาคำ (*Microhyla pulchra*)
- อึ่งอ่างบ้าน (*Kaloula pulchra*)
- กบน้ำเค็ม (*Rana cancrivora*)
- กบหนอง (*Rana limnocharis*)
- เขียดบัวเขียดจิก (*Rana erythraea*)

สัตว์เลื้อยคลาน พบอย่างน้อย 9 วงศ์ 17 ชนิด เป็นต้นว่า

- งูเหลือม (*Python reticulatus*)
- งูหลาม (*Python molurus*)
- งูเห่า (*Naja naja kaouthia*)
- งูกระจับ (*Agkistrodon rhodostoma*)
- งูสามเหลี่ยม (*Bungarus fasciatus*)
- งูจงอาง (*Ophiophagus hannah*)
- งูแสมน้ำ (*Boiga cynodon*)
- งูลายสอ (*Natrix piscator*)
- งูลายสาบ (*Rhabdophis spp.*)
- งูเขียว (*Ahaetulla spp.*)
- งูกันขบ (*Cylindrophis rufus*)

นอกจากนั้นยังมี จิ้งเหลนบ้าน (*Mabuya multifasciata*) และเหี้ย (*Varanus salvator*) นอกจากนี้
นี่ยังพบแมลงปอในวงศ์ Libellulidae อย่างน้อย 8 ชนิด และผีเสื้อ อย่างน้อย 2 วงศ์ 19 ชนิด
รวมทั้งสัตว์ประเภทหอย เต่า ตะพาบ ยุง จิงโจ้น้ำ มวน แมงดา ตั๊กแตน และอื่นๆ อีกมาก

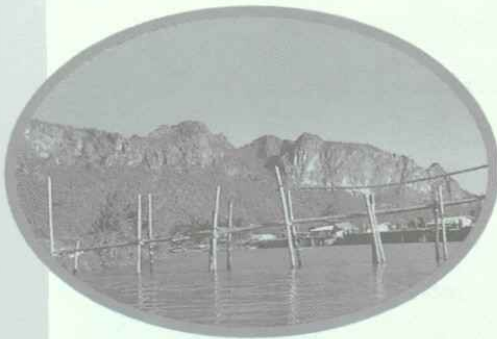
★ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

วาทีศย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537) รายงานว่าพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก ประเภทหนู 3 ชนิดในทุ่งสามร้อยยอด ได้แก่ หนูพุกใหญ่ (*Bandicota indica*) หนูท้องขาว (*Rattus rattus*) และหนูหริ่งนาหางยาว (*Mus caroli*) ส่วน วาทีศย์ เจริญศิริ และ ทิพวรรณ ฉัตรชัยวิวัฒนา (2538) ระบุว่าพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอย่างน้อย 5 ชนิด ได้แก่ ลิงแสม (*Macaca fascicularis*) พังพอน (*Herpestes sp.*) หนูพุกใหญ่ (*Bandicota indica*) หนูท้องขาว (*Rattus rattus*) และ หนูหริ่งนาหางยาว (*Mus caroli*) หนูผีหางหมู (Pig-tailed Shrew *Hylomys suillus*) ค้างคาวต่างๆ ค่างแว่น กระรอก อ้น ฯลฯ

จากการสำรวจใน พ.ศ.2538 คณะผู้ศึกษาพบว่าสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่อย่างน้อย 1 ชนิดที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นสัตว์หากินกลางคืน สัตว์ที่ขุดรูอยู่ใต้ดินในทุ่ง และเป็นสัตว์ซ่อนตัว เนื่องจากมีการล่าสัตว์มาก จากการสัมภาษณ์พนักงานพิทักษ์ป่าและชาวบ้าน พบว่า พังพอน ธรรมดา (Javan mongoose *Herpestes javanicus*) ยังคงพบเห็นได้ทั่วไปในทุ่งน้ำจืดและบ่อยครั้งที่พบเห็นได้ตามที่ราบน้ำเค็มบริเวณชายฝั่ง แมวดาว (Leopard cat *Felis bengalensis*) ยังคงมีอยู่ในทุ่ง และพบเห็นบ่อยครั้งเช่นกันบนที่ราบน้ำเค็มชายฝั่ง แม้จำนวนที่พบเห็นในระยะหลังนี้จะลดน้อยลงก็ตาม ไม่มีรายงานในระยะหลังนี้ว่าพบเห็นสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น เสือปลา (Fishing cat *Felis viverrina*) จึงน่าจะสงสัยว่าอาจจะไม่มีเหลืออยู่แล้ว นาก (*Lutra sp.*) ยังพบเห็นอยู่ในทุ่งน้ำจืดแม้จะมีจำนวนน้อยมาก เคยมีผู้พบเห็นนาก (Small-clawed otter *Aonyx cinera*) แม้ว่าจะไม่มีใครพบเห็นอีกเลยในช่วงไม่กี่ปีมานี้ อนาคตของสัตว์ชนิดนี้จึงค่อนข้างน่าเป็นห่วง

มีผู้พบเห็น เก้ง (Barking deer *Muntiacus javanicus*) และเสียงผา (Serow *Capricornis sumatraensis*) ที่บริเวณติดกับเชิงเขาและคาดว่าสัตว์ทั้ง 2 ชนิดนี้จะใช้ขอบในสุดของทุ่งสามร้อยยอดเป็นแหล่งน้ำดื่มกินเป็นครั้งคราว นอกจากนี้โครงการวิจัยวาฬและโลมาของประเทศไทยได้พบ โลมาหัวบาตร (*Orcaella brevirostris*) อยู่ตามน่านน้ำชายฝั่งทะเลบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (Michael Andersen, 1994, pers.comm.)

ผลจากการสัมภาษณ์ระบุว่า การพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทำให้จำนวนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ลดลงอย่างมาก มลภาวะทางน้ำ การระบายน้ำจืดออกจากทุ่งฯ และการแพร่เข้ามาของน้ำเค็มสู่พื้นที่ซึ่งเคยเป็นทุ่งน้ำจืด เป็นสาเหตุหลักของการลดจำนวนประชากรสัตว์เหล่านี้ นอกจากนี้ยังมีการล่าสัตว์ซึ่งกินปลาเป็นอาหาร เช่นเดียวกับ การล่าสัตว์เพื่อกินเนื้อ

สำหรับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก พบหนูพุกใหญ่ (Great Bandicoot *Bandicota indicus*) จำนวนมากในกับดักทุกจุด บ่งชี้ว่าเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงมากและอยู่ได้ทั่วไปในทุ่งน้ำจืด ขณะที่เดินสำรวจพืชพรรณตามแนวเส้นตรงพาดผ่านกลางทุ่ง สนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการดักจับว่า ในบริเวณที่มีการขุดหลุมขุดบ่อและเปิดดินชั้นล่างของพง

แฮมอ้อ จะพบสัตว์ทะเลเหล่านี้กินรากพืช ค้างคาวมงกุฎมลายู (*Rhinolophus malayanus*) ตัวหนึ่งถูกจับได้ขณะบินอยู่สูงเพียง 30 ซม. เหนือพื้นดิน และในการจับนกตามโครงการติดห่วงขา จับค้างคาวมงกุฎมลายูได้ด้วยตาข่ายถึง 40 ตัว ผลการนับสัตว์จากกับดัก ความหลากหลายของชนิดสัตว์ต่ำมาก ซึ่งอาจเป็นปกติสำหรับพื้นที่ด้านในของทุ่งฯ ส่วนกับดักที่วางไว้ที่ขอบทุ่งบนบก ไม่พบสัตว์ทะเลเลย อาจเป็นได้ว่า

- ♦ ความหลากหลายของชนิดสัตว์ต่ำมากจริง
- ♦ สัตว์ทะเลบางชนิดมีขนาดเล็กเกินกว่าจะดักได้ด้วยกับดักกับดักไม่ติดหรือดักได้แล้วหนีออกไป
- ♦ ชาวบ้านมาเปิดกับดัก เช่น กับดักที่พนักงานพิทักษ์ป่าวางไว้บริเวณแนวคันดินใกล้กับบ้านใหม่ หรือ
- ♦ เหยื่อล่อไม่ดึงดูดใจสัตว์บางชนิด

✱ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

ข้อมูลทุติยภูมิระบุว่าพบอย่างน้อย 5 ชนิด ได้แก่ คางคกบ้าน (*Bufo malanostiotus*) เขียดหลังปุ่ม (*Phrynoglossus martensi*) กบหนอง (*Rana limnocharis*) กบน้ำกร่อย (*Rana cancrivora*) และ อึ่งอ่างบ้าน (*Kaloula pulchra*) (วาติทย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์, 2537 และ วาติทย์ เจริญศิริ และ ทิพวรรณ ฉัตรชัยวิวัฒนา, 2538)

จากการสำรวจของคณะผู้ศึกษา พ.ศ.2538 ที่จุดสำรวจบริเวณบ้านโรงเจ พบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 3 วงศ์ 6 ชนิด คือ คางคกบ้าน (*Bufo malanostiotus*) อึ่งอ่างบ้าน (*Microhyla pulchra*) อึ่งอ่างบ้าน (*Kaloula pulchra*) กบน้ำเค็มหรือกบน้ำกร่อย (*Rana cancrivora*) กบหนอง (*Rana limnocharis*) และเขียดบัวเขียดจิก (*Rana erythraea*) ที่จุดสำรวจบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ สย.3 พบกบน้ำเค็ม (*Rana cancrivora*) กบหนอง (*Rana limnocharis*) และเขียดบัวเขียดจิก (*Rana erythraea*) ส่วนที่จุดสำรวจบริเวณทะเลสาบพบแต่กบน้ำเค็มและกบหนอง ในจำนวนสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่สำรวจพบนี้มี 2 ชนิดที่มีได้บันทึกไว้ในผลการสำรวจของ วาติทย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537) (ผลการสำรวจปรากฏในภาคผนวก ง)

✱ สัตว์เลื้อยคลาน

กรมป่าไม้ (2529) รายงานว่ามีพวกเต่า กิ้งก่าและตุ๊กแก แย้ ตะกวดหรือแลน จิ้งจก จิ้งเหลน และงู ทั้งที่มีพิษและไม่มีพิษหลายชนิด วาติทย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537) และ วาติทย์ เจริญศิริ และ ทิพวรรณ ฉัตรชัยวิวัฒนา (2538) ระบุว่าพบสัตว์เลื้อยคลานอย่างน้อย 14 ชนิด เช่น จิ้งเหลนบ้าน เขี้ย งูเหลือม งูหลาม งูเห่า งูกะปะ งูสามเหลี่ยม งูจงอาง งูแสม้า งูลายสอ งูลายสาก งูเขียว งูกันขลุ่ย งูลิงห์ งูปลา แต่เนื่องจากสัตว์เลื้อยคลานกระจายอยู่ด้วยความหนาแน่นต่ำ ทั้งยังซ่อนตัวยากที่จะจับ หลายชนิดมีพิษด้วย จากการสอบถามสัมภาษณ์ชุมชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ สัตว์เลื้อยคลานที่มีรายงานพบในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดมี 9 วงศ์ ไม่น้อยกว่า 17 ชนิด (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก จ)

★ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

● ปู

ในบริเวณต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลและการสำรวจพบจากเรือหาปลา พบสัตว์ประเภทปู 9 วงศ์ อย่างน้อย 16 ชนิด (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก ข) สัตว์ประเภทปูนี้ว่ากันว่าในอดีตเมื่อ 5-6 ปีก่อน ช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายนเป็นช่วงปลายมรสุมมีฝนตกหนัก น้ำที่เอ่อท่วมทันทุ่งสามร้อยยอดออกไปสู่ทะเล มีปูแป้น หรือปูจาก (*Varuna litterata*) จำนวนมากมายไหลไปกับน้ำ จับได้ง่ายมากโดยใช้สวิงดักซ่อนตามคลองหรือใช้ลอบดัก ชาวบ้านนำมาต้มหรือดองน้ำปลาไว้รับประทาน หรือนำไปขายและฝากญาติมิตร ปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมากไม่ค่อยพบเห็นปูจำนวนมากอย่างในอดีต (วาทิตย์ เจริญศิริ และ ทิพวรรณ ฉัตรชัยวิวัฒนา, 2538)

● แมลงปอ และผีเสื้อ

◆ แมลงปอ

ข้อมูลหัตถิยภูมิของ วาทิตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537) รายงานว่าพบแมลงปอ (Order Odonata) อย่างน้อย 7 ชนิด ในการศึกษาข้อมูลจากการจับได้จาก 2 แห่งภายในทุ่งสามร้อยยอดพบแมลงปอในวงศ์ Libellulidae รวมอย่างน้อย 8 ชนิด แห่งแรกคือที่สถานีพิทักษ์อุทยานฯ ย่อยที่ 3 จำแนกได้เป็น 6 ชนิด (ใน Family Libellulidae คือ *Brachydiplax chalybea*, *Crocothemis servilis*, *Neurothemis tullia*, *Rhyothemis phyllis*, *Tholymis tillarga* และ *Urothemis signata*) แห่งที่ 2 ที่แนวคันดินไปทางด้านตะวันออกของทุ่งที่บ้านใหม่ พบ 6 ชนิด (ใน Family Libellulidae คือ *Acisoma panorpoides*, *Brachythemis contaminata*, *Crocothemis servilis*, *Neurothemis tullia*, *Rhyothemis phyllis* และ *Urothemis signata*) (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก ข)

◆ ผีเสื้อและผีเสื้อกลางคืน

ข้อมูลหัตถิยภูมิของ วาทิตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537) รายงานว่าพบผีเสื้อ (Order Lepidoptera) อย่างน้อย 17 ชนิด ในการศึกษาพบผีเสื้อ 2 วงศ์ (Family Pieridae และ Family Danaidae) รวมอย่างน้อย 19 ชนิด (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก ข)

● สัตว์อื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีสัตว์ประเภทอื่นๆ อีกมากมาย เช่น หอยโข่ง หอยขม กุ้งน้ำจืด ยุงน้ำจืด ตั๊กแตนหนวดยาว (Short-horned Grasshopper) จิ้งหรีด (Cricket) จิ้งจอกน้ำ (Water Strider) มวนเข็มน้ำ (Water Measurer) มวนแมงป่องน้ำ (Water Scorpion) มวนแดง (Red Bug) แมงตานา (Giant Water Bug)

- **สภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร
ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

- **การใช้ประโยชน์ทรัพยากร
ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

- **ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์
และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

- **ความตระหนักของประชาชน
และการมีส่วนร่วมในการจัดการ
พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

- **ความต้องการและความจำเป็น
ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

สภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด มีประชาชนตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างน้อย 8 ตำบล 21 หมู่บ้าน อายุของหมู่บ้าน มีตั้งแต่ 35-280 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คนโดยเฉลี่ย อาชีพหลัก คือการทำนา รองลงมาคือรับจ้าง และประมง รายได้เฉลี่ยของประชาชนอยู่ระหว่าง 1-5 หมื่นบาท/ปี/ครัวเรือน การถือครองที่ดินมีทั้งที่มีโฉนด นส.3 สด.1 ใบ ภบท 5 และที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด มีการใช้ที่ดินเพื่อทำนาข้าว เลี้ยงปลา และทำนากุ้ง มีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและเพื่ออุปโภคบริโภคบ้างแต่ไม่ใช่แหล่งน้ำหลัก ส่วนใหญ่ใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับสัตว์เลี้ยง

การเลี้ยงสัตว์มีการด้อนสัตว์เลี้ยงไปหาอาหารกินในพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น พืชสามร้อยยอด หนอนงักชี การหาปลาส่วนใหญ่วางลอบและลันตามพงแซมอ้อ ทางน้ำและลำราง มีการวางเครื่องมื่อดักสัตว์น้ำในลำคลองเป็นระยะๆ การใช้ประโยชน์คลองและเส้นทางน้ำเพื่อการคมนาคมยังคงมีอยู่แต่ลดน้อยลง การจับนกยังคงมีอยู่และทำรายได้ให้ส่วนหนึ่ง มีการจับขายบ้างแต่น้อย มีการเก็บเกี่ยวพืชพรรณในทุ่งสามร้อยยอดมาเพื่อบริโภค แต่ไม่มีการใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับหัตถกรรมในครัวเรือน มีการขายของและพายเรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยวบ้าง

ทรัพยากรน้ำและปลาในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนมากที่สุด กว่าร้อยละ 40 ของประชากรที่สัมภาษณ์ ให้ความสำคัญแก่น้ำในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ปลา นก พืชพรรณ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และสัตว์เลื้อยคลาน ส่วนกิจกรรมที่ให้ความสำคัญคือ การเพาะปลูก การเลี้ยงปลา การเลี้ยงสัตว์ การทำนากุ้ง การคมนาคม การท่องเที่ยว การรับจ้างนักท่องเที่ยว และการสกัดและแกะสลักหินตามลำดับ

✱ ปัญหา

- ขาดแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม
- ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้น้ำ ได้แก่ น้ำเน่าเสียเนื่องจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมเกษตร การประมง และ พืชพรรณตายทับถมกัน
- ปัญหาในการเพาะปลูก มีทั้งปัญหาคูณภาพดินและขาดแคลนน้ำ
- ปัญหาการทำประมง คือ ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำลดลง และเจ้าหน้าที่ห้ามทำการประมง
- ปัญหาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คือ คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม ขาดแคลนน้ำ
- ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ คือ ไม่มีแหล่งงานและรายได้เสริม

การใช้ประโยชน์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อการยังชีพ กระทำได้จำกัด เพราะขัดต่อกฎหมาย ปัจจุบันประชาชนบางส่วนซึ่งยังเป็นส่วนน้อย มีรายได้เสริมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่เป็นการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแถบชายทะเลและหมู่เกาะในทะเล รวมทั้งถ้ำและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในเขตอุทยานฯ เป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น การดูนก การล่องเรือชมธรรมชาติ ยังมีน้อย และยังคงอาศัยอยู่เฉพาะในแวดวง นักดูนกและนักวิชาการ รวมทั้งชาวต่างประเทศ

การใช้ประโยชน์ทรัพยากร ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

การประมงเป็นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดอย่างมากที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์โดยตรง มีการทำประมงในทุ่งน้ำจืดโดยใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เช่น ลอบ ลัน เป็นต้น นอกจากหาปลาเป็นอาหารของครอบครัวแล้วยังเป็นรายได้เสริม และหลายครอบครัวยึดเป็นอาชีพหลัก

❁ บริเวณพื้นที่ทุ่งน้ำจืดตอนบน

ทุ่งสามร้อยยอดบริเวณตั้งแต่คันกันน้ำเค็ม บ้านเกาะไผ่ ขึ้นไปทางเหนือ เป็นทุ่งน้ำจืดที่มีน้ำท่วมขังเกือบตลอดทั้งปี จึงเป็นแหล่งทำการประมงน้ำจืดที่สำคัญยิ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นแหล่งทำมาหากินที่จำเป็นต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนจำนวนมากที่อาศัยอยู่โดยรอบ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของชนิดและปริมาณปลาในทุ่ง นอกจากจะส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมแล้วยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพเศรษฐกิจสังคมของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

ปลาที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่ และยังคงมีผลผลิตเป็นที่ขึ้นหน้าขึ้นตาจนเป็นที่กล่าวขวัญถึงว่าทุ่งสามร้อยยอดเป็นแหล่งใหญ่ คือ ปลาสลิ๊ด (*Trichogaster pectoralis*) ปลาช่อน (*Channa striatus*) และปลาไหล (*Fluta alba*) สำหรับปลาสลิ๊ดและปลาช่อนนั้นเป็นปลาที่หารายได้หลัก

นอกจากบริโภคในครัวเรือนแล้ว ยังนำไปตากแห้ง และทำเค็ม ปีใดที่ทุ่งสามร้อยยอดน้ำแห้ง ปีนั้นทั้งรายได้และอาหารของครัวเรือนจะขาดแคลน ชาวประมงต้องทำงานรับจ้างและทำอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย นอกจากนั้นชาวประมงยังระบุว่าในปัจจุบันความอุดมสมบูรณ์ของปลาและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในทุ่งสามร้อยยอดลดน้อยลง ปลาหลายชนิดหายไปจากพื้นที่ทุ่งน้ำจืด เช่น ปลาชะโด ปลามะเขือ และปลาเยือกเทศ

ในปัจจุบันประชาชนซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณโดยรอบทุ่งสามร้อยยอดจำนวนมาก ยังคงประกอบอาชีพประมงและทำการประมงเพื่อบริโภค เครื่องมือประมงที่ใช้กันเป็นหลักคือ ลอบ โดยพายเรือออกไปวางลอบทิ้งไว้ประมาณ 3-6 วัน จึงออกไปทำการกู้ขึ้นมา เดือนหนึ่งๆ ชาวประมงแต่ละรายจะออกไปทำการกู้และวางลอบประมาณ 4-9 ครั้ง นอกจากนี้แล้วยังมีเครื่องมือประเภทอื่น เช่น ลัน ช่าย แห เบ็ด และฉมวก ชาวประมงทำการประมงได้ประมาณ 10 เดือนในรอบ 1 ปี ขึ้นกับสภาวะฝนและสภาพการระบายน้ำในทุ่ง

จากการศึกษาอัตราการจับปลาจากลอบและองค์ประกอบชนิดปลาใน
ระยะเดือนธันวาคม พ.ศ.2537 ถึงมีนาคม พ.ศ.2538 ซึ่งเป็นเวลาที่อยู่ในช่วงสามร้อย
ยอมน้ำท่วมซึ่งมากพอที่จะวางลอบดักปลาได้ พบว่าชาวประมงที่ออกวาง-กู้ลอบ
สามารถจับปลาได้ในปริมาณ 0.075-0.179 กิโลกรัม/ลอบ คิดเป็นปริมาณเฉลี่ย 0.127 กิโลกรัม/
ลอบ ได้ผลผลิตปลาชนิดสำคัญและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ที่พบมากกว่าชนิดอื่นๆ 4 ชนิด ได้แก่
ปลาช่อน (*Channa striatus*) ร้อยละ 41 ปลานิล (*Tilapia nilotica*) ร้อยละ 28 ปลาสลิิด (*Trichogaster*
pectoralis) ร้อยละ 18 ปลาหมอช้างเหยียบ (*Pristolepis fasciatus*) ร้อยละ 8 และอื่นๆ อีกร้อยละ 5
เมื่อพิจารณาในแง่มูลค่าหรือรายได้ที่ได้จากการขาย พบว่ามีรายได้จากปลาช่อนมากที่สุด (ร้อยละ
62) โดยที่ปลาช่อนมีราคาขายกิโลกรัมละ 20-40 บาท ปลานิล (ร้อยละ18) ราคา กิโลกรัมละ 10-20
บาท ปลาสลิิด (ร้อยละ 12) ราคา กิโลกรัมละ 7-20 บาท และปลาหมอช้างเหยียบ (ร้อยละ 4)
ราคา กิโลกรัมละ 15-20 บาท

เมื่อพิจารณาอัตราการจับปลาแต่ละชนิดในเดือนต่างๆ พบว่าในระยะที่มีปริมาณน้ำน้อย
(กุมภาพันธ์-มีนาคม) มีอัตราการจับปลาช่อนและปลานิลได้สูงกว่าในระยะที่มีปริมาณน้ำมาก
(ธันวาคม-มกราคม) ส่วนปลาสลิิดและปลาหมอช้างเหยียบจับได้ในระยะที่มีปริมาณน้ำมาก
(ธันวาคม-มกราคม) มากกว่า

การประเมินปริมาณผลจับของปลาแต่ละชนิดในปัจจุบัน พบว่า ปลาช่อน ปลานิล ปลา
สลิิด และปลาหมอช้างเหยียบ มีผลจับ 26,967 กิโลกรัม, 18,577 กิโลกรัม, 9,515 กิโลกรัม และ
3,084 กิโลกรัม ตามลำดับ

❖ บริเวณพื้นที่ทุ่งน้ำจืดตอนล่าง

ทุ่งน้ำจืดตอนล่างตั้งแต่คันกันน้ำเค็ม บ้านเกาะไม้ ลงมา ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลและ
น้ำกร่อย ความเค็มของน้ำขึ้นกับปริมาณน้ำจืดจากภายในทุ่งที่ไหลลงมา และปริมาณน้ำทะเลที่
หนุนขึ้นไป ปลาที่พบมากบริเวณน้ำกร่อย ได้แก่ ปลาหมอเทศ (*Tilapia mossambica*) (กรมป่าไม้,
2529) มีการทำการประมงประเภทลอบดักกุ้ง โดยชาวประมงวางลอบตามบริเวณทางน้ำไหล
ทางตอนล่างของทุ่งน้ำจืดเพื่อดักกุ้ง จากการสำรวจพบว่ามีลอบดักกุ้ง เฉลี่ยครอบครัวละ 10-20
ลูก วางลอบในตอนเช้าหรือเย็นในแต่ละวัน และจะเก็บลอบในตอนเช้าหรือภายในเวลาอย่างน้อย
12 ชั่วโมง โดยจะทำการวางลอบดักกุ้งเฉลี่ย 15 วัน/เดือน ปีละ 8-9 เดือน ได้ผลผลิตโดยเฉลี่ย 2-
5 กิโลกรัม/ครั้งที่ดักลอบ ส่วนใหญ่ผลผลิตที่ได้เป็นกุ้งแชบ๊วย (*Penaeus merguensis*) กุ้งตะกาดกริ๊ด
(*Metapenaeus monoceres*)

ในปัจจุบันมีการขุดบ่อล่อและบ่อเลี้ยงปลามากขึ้น ทำให้มีการผันน้ำเข้าไปเก็บกักในบ่อ
เป็นผลให้ปริมาณน้ำในทุ่งด้านล่างลดน้อยลง ทำให้ผลผลิตปลาที่จับได้ในพื้นที่ทุ่งด้านล่างลดลงด้วย

● ประเภทบ่อล่อ

มีการขุดบ่อขนาดประมาณ 60-100 ตารางเมตร ซึ่งเท่าที่สำรวจ พบว่าในบริเวณทุ่งน้ำจืด
นี้มีจำนวนบ่อล่อไม่น้อยกว่า 50 บ่อ สามารถเก็บน้ำไว้ได้ในฤดูน้ำน้อย หรือขณะที่มีน้ำชลประทาน

ปล่อยเข้ามา ปลาและสัตว์น้ำในทุ่งจะเข้าไปขังรวมอยู่ในบ่อที่ขุดไว้ จากนั้นเจ้าของบ่อจะให้เครื่องสูบน้ำมาสูบ และจับปลาที่รวมอยู่นั้นขึ้นมาขาย ได้ผลผลิตประมาณ 100-400 กิโลกรัม/ไร่

● ประเภทบ่อเลี้ยง

พบว่ามีการเลี้ยงปลาน้ำจืดหลายชนิด เช่น ปลาสลิด ปลาดุกอุย ปลาดุก รัสเชีย แต่ส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงปลาดุกบักอุย โดยทำการขุดบ่อขนาดเนื้อที่ 0.25-2 ไร่ ทำการเลี้ยงประมาณ 3-4 เดือน/รุ่น โดยซื้อพันธุ์ปลาน้ำจืด 2-3 นิ้ว จากฟาร์มปลาในเขตอำเภอปราณบุรีในราคาตัวละ 0.50 บาท มาปล่อยเลี้ยงในอัตรา 8,000-10,000 ตัว/ไร่ และทำการเลี้ยงโดยใช้อาหารสำเร็จรูป ระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ 3-4 เดือน/รุ่น เมื่อปลาที่เลี้ยงมีขนาด 3-4 ตัว/กิโลกรัม จึงเริ่มจับปลาขึ้นจำหน่ายในราคากิโลกรัมละ 20-25 บาท ผลผลิตที่ได้ประมาณ 400-500 กิโลกรัม/ไร่

ปัญหาที่ผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดประสบมากที่สุดคือสภาพน้ำไม่เหมาะสม ทั้งทางด้านปริมาณที่ลดลงและคุณภาพน้ำ ทำให้มีแนวโน้มว่าผู้ที่ทำการเลี้ยงปลาอยู่ในปัจจุบันจะหันไปประกอบอาชีพอื่น

ในบริเวณคลองบางปูและคลองเขาแดง มีการทำการประมงโดยใช้อวนจับกุ้ง อวนลอยปลา แห เป็นหลัก และใช้เรือไม่มีเครื่องยนต์ออกทำการประมง ได้ผลผลิตประมาณ 0.5-2 กิโลกรัม/เที่ยว ระยะเวลาออกทำการประมงส่วนมากจะไม่เกิน 1 วัน นอกจากนั้นตามลำคลองมีการปักหลักโพงพางดักกุ้ง ได้ผลผลิตไม่แน่นอน โดยเฉลี่ยได้ผลผลิตคืนละ 1-4 กิโลกรัม มีการปักหลักเลี้ยงหอยแมลงภู่ (*Perna viridis*) ตลอดปี ส่วนการเลี้ยงปลาในลำคลอง มีการเลี้ยงปลาเก๋า (*Epinephelus* sp.) โดยนำลูกปลามาเลี้ยงไว้ประมาณ 10 เดือน จึงขายปลาเป็นในราคากิโลกรัมละกว่า 200 บาทขึ้นไป

สองฝั่งคลองและเส้นทางน้ำในบริเวณตอนล่างของทุ่งสามร้อยยอด มีการเพาะเลี้ยงปลาและกุ้งเป็นพื้นที่กว้างขวาง โดยเฉพาะกุ้งกุลาดำ (*Penaeus monodon*) เป็นพันธุ์สัตว์น้ำที่นิยมเพาะเลี้ยงกันมาก โดยใน พ.ศ.2530 มีการขยายพื้นที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำจากพื้นที่ที่ติดชายฝั่งทะเลเข้ามาทางตอนล่างของทุ่งสามร้อยยอดอย่างรวดเร็ว พื้นที่ทุ่งน้ำจืดธรรมชาติซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ที่ไม่มีใครสนใจ เนื่องจากเป็นสภาพพื้นที่ที่ไม่สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรม ได้ถูกจับจองและซื้อขายในราคาที่แพงลิบลิ่ว เกิดการบุกรุกป่าไม้ชายเลนมากขึ้น เพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นฟาร์มเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และเนื่องจากผลตอบแทนจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำสูงมากจึงทำให้พื้นที่การเลี้ยงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ มีการเพิ่มความหนาแน่นของปริมาณกุ้งที่เลี้ยงมีอัตราการให้อาหารสูงมากเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตที่สูง น้ำที่ถูกระบายออกจากฟาร์มมีอัตราการเน่าเสียสูงมากเป็นผลให้คุณภาพน้ำในทุ่งเสื่อมโทรมลงเกินกว่าความสามารถของธรรมชาติที่จะปรับให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ ปัญหาของการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำจึงเกิดขึ้น คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม การระบายน้ำในคลองไม่ดี มีเลนในคลองค่อนข้างมาก ปัญหาเรื่องโรคกุ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคหัวเหลือง โรคตัวแดง และปัญหาพันธุ์กุ้งที่ไม่ได้คุณภาพ ทำให้พื้นที่นากุ้งเป็นจำนวนมากกลายเป็นพื้นที่นากุ้งร้างไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตพื้นที่สามร้อยยอดจึงลดจำนวนลงไม่สามารถทำการเลี้ยงได้ในปริมาณมากๆ ได้อีกต่อไป แต่ก็ยังคงมีผู้ที่มีแนวคิดจะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

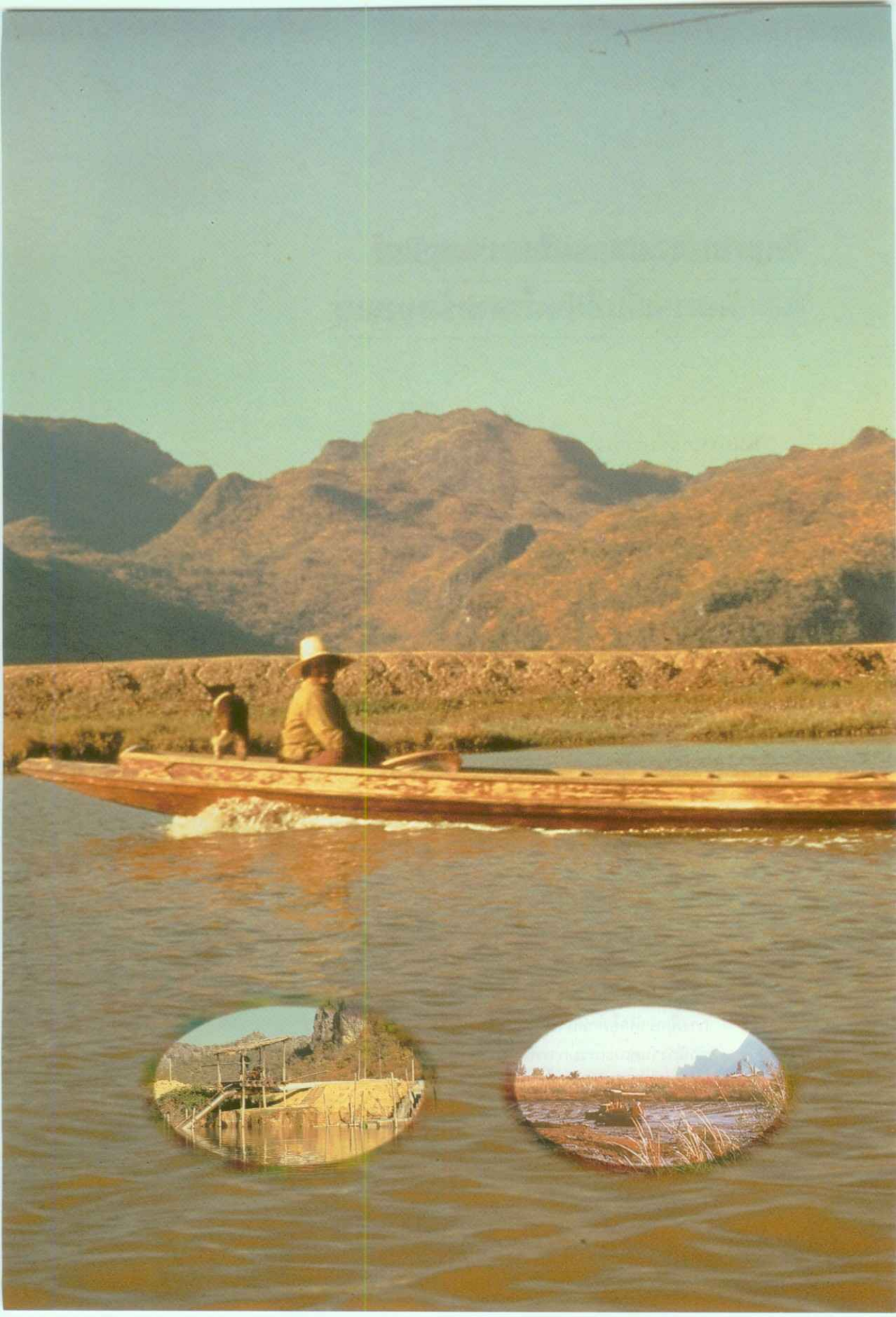

ต่อไปอีก ทั้งนี้เนื่องจากผลตอบแทนการลงทุนที่ได้รับอยู่ในปริมาณที่สูงมากพอที่จะเสี่ยงในการลงทุน แต่บางส่วนก็เปลี่ยนจากการเลี้ยงแบบพัฒนากลับไปเป็นการเลี้ยงแบบกึ่งธรรมชาติ โดยเลี้ยงกุ้งแซบวัยและกุ้งตะกาดแทน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีบ่อเลี้ยงโดยเฉลี่ย 4-5 บ่อ/ราย โดยมีขนาด 4-5 ไร่/บ่อ และมีการจัดการคล้ายกับบ่อล่อกุ้งมากกว่าบ่อเลี้ยง ส่วนใหญ่ไม่มีการให้อาหารเสริม ผลผลิตจะมีการเก็บเกี่ยวปีละครั้ง ได้ผลผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 15-20 กิโลกรัม/ไร่ ในบางบริเวณการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการเลี้ยงในระบบกึ่งปิด คือจะมีการระบายน้ำเข้าออกในปริมาณต่ำ เฉลี่ย 2-3 ครั้ง/เดือน โดยในระยะแรกของการเลี้ยง ผู้เลี้ยงจะช้อนน้ำเค็มที่มีความเค็มสูงประมาณ 150-200 ppt เติมนลงในบ่อ แล้วนำน้ำที่มีอยู่เจือให้น้ำมีความเค็มเท่าที่ต้องการ แล้วจึงปล่อยพันธุ์กุ้งในอัตราพันธุ์กุ้งขนาด P 15 ราคาตัวละ 10-13 สตางค์ จำนวนประมาณ 80,000-100,000 ตัว/ไร่ ชื้อจากฟาร์มในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชลบุรี ระยะเวลาในการเลี้ยง 4 เดือน/รุ่น มีการเลี้ยงปีละ 2 รุ่น มีการให้อาหารเม็ดตลอดระยะเวลาการเลี้ยง และมีการใช้สารเคมี อาทิเช่น ปูนขาว ฟอรัมาลีน เป็นต้น ผลผลิตที่ได้มีค่าเฉลี่ย 500-1,500 กิโลกรัม/ไร่ และมีการระบายน้ำลงในแหล่งสาธารณะ

❁ บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล

บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร มีหมู่บ้านชาวประมงอยู่ตลอดแนวชายฝั่ง ทำการประมงน้ำเค็มเป็นอาชีพดั้งเดิม แม้ในปัจจุบันการจับสัตว์น้ำได้ผลผลิตลดลงและค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ก็ยังทำเป็นรายได้หลัก โดยพบว่ามีทั้งชาวประมงรายย่อยและชาวประมงรายใหญ่ ตั้งถิ่นฐานอยู่มากแถบบ้านบางปู ตำบลสามร้อยยอด และบ้านคุ้งโตนด บ้านทุ่งน้อย บ้านเขาแดง ตำบลเขาแดง ร้อยละ 90 เป็นการทำการประมงภายในเขต 3-10 กิโลเมตรจากชายฝั่ง โดยการทำการประมงส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 70 เป็นการทำการประมงประเภทอวน เช่น อวนลอยปลา อวนจมูกุ้ง และมีเรือโดเหม็กเป็นเรือขนาด 10-20 แรงม้า ทำการประมงแบบไปเช้า-เย็นกลับ โดยออกทำการประมงเดือนละ 15-20 วัน ปีละ 8-10 เดือน ได้ผลผลิตโดยเฉลี่ย 50-150 กิโลกรัม/เที่ยว มีผลผลิตสัตว์น้ำไม่น้อยกว่า 15 ชนิด ในช่วงมรสุมเดือนพฤศจิกายน-มกราคม ผลผลิตที่ได้ค่อนข้างต่ำ แต่จะสูงขึ้นในเดือนมีนาคม-พฤษภาคม โดยเฉลี่ยมีรายได้อยู่ระหว่าง 1,000-4,000 บาท/เที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าเรือขนาดใหญ่ออกทำการประมงภายในเขตจังหวัดใกล้เคียง โดยมีระยะเวลาการทำการประมงมากกว่า 1 สัปดาห์ ออกทำการประมง 1-3 เที่ยว/เดือน เป็นเรืออวนลาก อวนลอย ได้ผลผลิตประมาณ 100-500 กิโลกรัม/เที่ยว

ปัญหาการทำการประมงทะเลในปัจจุบัน คือ ปริมาณสัตว์น้ำที่จับลดลง ทำให้ประสบภาวะขาดทุน น้ำมันแพง และปัญหาปากคลองตื้นเขิน ทำให้การนำเรือเข้า-ออกลำบาก จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ชาวประมงบางส่วนมีแนวความคิดที่จะเลิกประกอบอาชีพการประมง แต่เนื่องจากประกอบอาชีพประมงมาตั้งแต่เกิดและไม่มีพื้นที่การเกษตร ทำให้ทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อยลง

ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

นโยบายที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีแนวทางพัฒนาการเกษตรในส่วนของเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป้าหมายการกระจายรายได้ และเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยกระดับคุณภาพชีวิต

นโยบายของกรมป่าไม้ในการบริหารอุทยานแห่งชาติ

นโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

นโยบายการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

* แผนการจัดการและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องและมีอยู่เดิม

- ♦ รายงานเบื้องต้นโครงการพัฒนาพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมชลประทาน (พ.ศ.2524)
- ♦ แผนการจัดการเบื้องต้น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ.2530-2534 กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ (พ.ศ.2529)
- ♦ แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบุรี และ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2530)
- ♦ แผนการใช้ที่ดิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมพัฒนาที่ดิน (พ.ศ.2533)
- ♦ การศึกษาศักยภาพการพัฒนาหลุ่มน้ำ หลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตะวันตก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2537)
- ♦ แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ.2540-2544 สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ (พ.ศ.2539)

* มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ◆ ประมวลกฎหมายที่ดิน
- ◆ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2475
- ◆ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484
- ◆ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490
- ◆ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504
- ◆ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507
- ◆ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510
- ◆ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2503 ปรับปรุงแก้ไข พ.ศ.2535
- ◆ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2535
- ◆ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535
- ◆ พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

* องค์การที่เกี่ยวข้อง

◆ องค์การหลักของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรง

- * กรมป่าไม้
- * กรมการปกครอง
- * สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

◆ องค์การอื่นๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมที่ดิน กรมชลประทาน กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรธรณี กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมเจ้าท่า กรมทางหลวง สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กรมการขนส่งทางบก กรมสามัญศึกษา กรมอนามัย กรมตำรวจ เป็นต้น

◆ องค์การเฉพาะ ได้แก่ คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

◆ องค์การพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิสืบนาคะเสถียร สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย ชมรมผู้รักธรรมชาติ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย สยามสมาคม สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย มูลนิธิเอเซีย รวมทั้งองค์การอนุรักษ์สากลต่างๆ เป็นต้น

◆ องค์การชาวบ้าน สถาบัน และองค์กรในท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำโดยตรงและโดยอ้อม สถาบันทางการเกษตรที่เกี่ยวข้อง กลุ่มนักธุรกิจผู้ประกอบการ และกลุ่มการเมืองในท้องถิ่น

ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของอุทยานแห่งชาติ เขาสามร้อยยอดและพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ปัญหาเรื่องขอบเขตของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นปัญหาเรื้อรังที่ยาวนานกว่าทศวรรษ อาจแบ่งระยะการกำหนดขอบเขตของอุทยานฯ ตามกฎหมายได้เป็น 3 ระยะ คือ

✿ ก่อน พ.ศ.2509 ก่อนการประกาศให้พื้นที่ป่าเขาสามร้อยยอดเป็นอุทยานแห่งชาติ เขาสามร้อยยอด มีหมู่บ้านและประชากรจำนวนหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่แล้ว

✿ ระยะ พ.ศ.2509 - 2525 หลังการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ไม่มีปัญหามากนักเพราะพื้นที่ที่ประกาศเกือบทั้งหมดเป็นเทือกเขาหินปูน (ก่อนการประกาศขยายเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดออกมาครอบคลุมครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดโดยประมาณ) ในระยะนี้มีการประกาศให้ทุ่งสามร้อยยอดเป็นที่จัดสรรของกระทรวงมหาดไทย (วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2513) มีพระราชดำริเกี่ยวกับงานชลประทานและการพัฒนาพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด (วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2523 ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล) และมีการศึกษาโครงการพัฒนาพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดของกรมชลประทาน (2524) แต่ไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินงานพัฒนาใดๆ เกิดขึ้นภายในทุ่งสามร้อยยอด และไม่มีการประกาศหรือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการขยายขอบเขตพื้นที่อุทยานฯ ด้วย อันเป็นสาเหตุแห่งความไม่เข้าใจกันเพราะขาดการประสานงานระหว่างองค์กรของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งหลายฝ่ายมีความเห็นว่า ผู้ได้รับเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่อย่างถูกต้องตามกฎหมายก่อน พ.ศ.2525 สมควรมีสืบทอดครอบครองและทำกินในพื้นที่ และพื้นที่นั้นสมควรได้รับการกันออกจากเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

✿ หลัง พ.ศ.2525 - ปัจจุบัน เป็นช่วงที่เกิดปัญหามากมาย ทั้งนี้เพราะการประกาศขยายเขตอุทยานฯ พ.ศ.2525 แม้จะมีแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกา แต่ไม่ได้มีการจัดทำแนวเขตอุทยานฯ ให้เห็นเป็นรูปธรรมหรือให้คำอธิบายถึงขอบเขตที่แน่ชัดแก่ชาวบ้าน จึงเกิดเป็นปัญหาเรื้อรังมาจนปัจจุบันซึ่งยากจะแก้ไข ผลการศึกษาภาวะการรับรู้ของประชาชนของกรมป่าไม้ (2537) ระบุว่า เกือบ 1 ใน 4 (ร้อยละ 22) ของจำนวนครัวเรือนที่ศึกษาวินิจฉัยเขตอุทยานฯ ไม่ทราบว่าพื้นที่ป่าใกล้หมู่บ้านเป็นอุทยานแห่งชาติ ส่วนที่ทราบก็ยังไม่ทราบหลักเขตที่แน่นอน นอกจากนั้นข้อมูลอายุของหมู่บ้านซึ่งได้จากการสอบถามผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนระบุว่า หมู่บ้านที่ตั้งอยู่โดยรอบอุทยานฯ ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดมีอายุกว่าร้อยปีเป็นชุมชนดั้งเดิม แต่ที่สำคัญกว่าคือ หมู่บ้านที่ตั้งอยู่กลางทุ่งสามร้อยยอด เช่น บ้านเกาะไผ่ มีอายุหมู่บ้านราว 35 ปี มีประชากรกว่า 60 ครัวเรือนประกอบอาชีพหลักคือการหาปลา นั่นคือตั้งอยู่ก่อนเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติและใช้ประโยชน์ทุ่งสามร้อยยอดมาก่อนแล้ว

ในขณะนี้มีความเคลื่อนไหวในกลุ่มต่างๆ มากเช่นกัน ได้แก่ การเรียกร้องให้ลดพื้นที่อุทยานฯ ลงและกำหนดแนวเขตใหม่ หรือร่นแนวเขตกลับไปเหมือน พ.ศ.2509 แม้ใน พ.ศ.2534 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เดินทางไปตรวจราชการและสั่งการให้รีบรัดแนวเขตโดยเร็ว เมื่อเสร็จแล้วให้ตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ แต่จนถึงปัจจุบัน นอกจากแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2525 แล้ว ก็ยังไม่มีเอกสารเป็นทางการอื่นใดระบุแน่ชัดเกี่ยวกับขอบเขตอุทยานฯ

ที่ทุกฝ่ายเห็นชอบและใช้ยึดถือปฏิบัติ รวมทั้งยังไม่มีกั้นพื้นที่ที่มีกรรมสิทธิ์ออก แม้อุทยานฯ จะพยายามปักหลักปูนใหญ่เป็นการยังเสียดราชฎร ตามแนวทางของคณะทำงาน พ.ศ.2527 แต่ก็ไม่มีกรรับรองอย่างเป็นทางการ ในขณะที่เดียวกันเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของพื้นที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำทั้งในและนอกเขตอุทยานฯ พ.ศ. 2525 ปัญหาการบุกรุกจับจองที่ดินและการเข้าใช้ประโยชน์ ทั้งที่มีและไม่มีกรรมสิทธิ์/เอกสารสิทธิ์ ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันโดยที่มาตรการทางกฎหมายควบคุมไม่ได้ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเองไม่มีแนวเขตที่เด่นชัด จึงเป็นเหตุให้ราษฎรลักลอบเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่และอ้างสิทธิ์ครอบครองพื้นที่ในเขตอุทยานฯ เสมอมา แม้แต่เทือกเขาสามร้อยยอดซึ่งรู้แน่ชัดว่าอยู่ในเขตอุทยานฯ ก็ยังมีการขึ้นไปสกัดหินเพื่อนำลงไปแกะสลัก นางุ้งซึ่งแต่เดิมไม่มีอยู่ในเขตอุทยานฯ (เขตที่ขยายออก พ.ศ.2525) ก็กำลังขยายพื้นที่ออกไปอีกระหว่างการสำรวจ พ.ศ.2538 โดยไม่หยุดยั้ง ที่สำคัญคือถึงทุกวันนี้ ยังคงมีการออกเอกสารสิทธิ์พื้นที่บริเวณเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดให้แก่ผู้ขอ บางราย

❁ ปัญหาที่กำลังคุกคามสถานภาพของระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

❁ ปริมาณน้ำในทุ่งสามร้อยยอดลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามธรรมชาติ ปริมาณฝนตกไม่สม่ำเสมอ เกิดความแห้งแล้ง นอกจากนั้นระบบอุทกของทุ่งสามร้อยยอดถูกรบกวน เนื่องจากการสร้างขยายถนน การปิดกั้นเส้นทางน้ำ ทั้งโครงการที่กระทำไปแล้ว กำลังดำเนินการอยู่ และที่มีแผนการจะดำเนินการ เช่น ถนนผ่านกลางทุ่งสามร้อยยอด การขยายทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 การขยายถนนผ่านพื้นที่อุทยานฯ ด้านโรงเจ ถนนที่มีแผนการสร้างเชื่อมกับถนนเลียบชายฝั่งทะเลทางด้านเหนือของทุ่งสามร้อยยอด รวมทั้งการถมพื้นที่ทุ่งเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย การถมที่ทับทางน้ำลำรางสาธารณะ การขุดและปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อการปลูกไม้ผลและไม่ยืนต้น ปัญหาปริมาณน้ำในทุ่งสามร้อยยอดเป็นปัญหาหนึ่งซึ่งต้องหาแนวทางการจัดการเพื่อให้มีน้ำท่วมในทุ่งตลอดในระดับที่เหมาะสม และให้มีพื้นที่ทำนาข้าวได้ในบริเวณชายทุ่ง อีกปัญหาหนึ่งคือในปัจจุบันผู้ทำนาทุ่งไม่ต้องการน้ำเค็มแล้วเพราะคิดว่าใช้เลี้ยงกุ้งไม่รอด น้ำจืดจากชลประทานยางชุมที่ปล่อยมาลงทุ่งทางด้านใต้จึงถูกนาทุ่งดึงแย่งไปใช้ก่อน ชาวบ้านกลางทุ่งที่ต้องใช้น้ำจืดจึงไม่ได้น้ำ

❁ คุณภาพน้ำในทุ่งสามร้อยยอดและในพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทอื่นๆ ค่อยลง น้ำจืดตามธรรมชาติกลายเป็นน้ำกร่อยหรือเค็ม ภาวะมลพิษทางน้ำอันเนื่องมาจากนาทุ่ง ชุมชนบ้านเรือน การท่องเที่ยว เกษตรกรรม อุตสาหกรรม โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรนั้นบ่อยครั้งที่ทำให้น้ำเป็นฝ้ายขาวเกาะตามต้นไม้ พืชตาย ปลาตายและน้ำเน่าเสีย การทำไร่เผือกและสับประรดยังเป็นกิจกรรมที่ใช้สารเคมีสูงอีกด้วย แหล่งน้ำผิวดินบริเวณคลองบางปูและคลองเขาแดงขาดการดูแลรักษาความสะอาดโดยชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนสองฝั่งคลอง เป็นผลให้คลองทั้งสองมีสัตว์น้ำอยู่ได้น้อยมาก ส่วนการขยายตัวของนาทุ่งทางด้านใต้ของทุ่งสามร้อยยอดเป็นปัญหาใหญ่ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพดิน น้ำ พืชพรรณ

ธรรมชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัยที่หากินของนกและสัตว์นานาชนิด นอกจากนั้นในปัจจุบัน ยังเริ่มเกิดการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งด้วยน้ำเค็มจากนาเกลือบริเวณบ้านนาปูม ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอุทยานฯ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ภายหลัง

❁ การขุดบ่อล่อปลา บ่อเลี้ยงปลา การหาปลาเกินขนาดหรือผิดวิธี อาจมีผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของปลาลดลงในอนาคต

❁ การล่าสัตว์ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการดักจับนกเพื่อนำไปขายที่ละมากๆ ด้วยกรรมวิธีต่างๆ โดยเฉพาะนกน้ำ เช่น นกอีโก้ง นกอีลุ้ม นกอีล้ำ นกพริก ฯลฯ ส่วนนกก็เป็นสัตว์อีกชนิดที่มีผู้ล่า ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านถิ่นอื่นมาจับ

❁ การเผาทำลายพืชพรรณธรรมชาติในทุ่งสามร้อยยอด ในระยะเวลาที่แห้งแล้งที่สุดของปีเพื่อจับปลา กู และสัตว์อื่นๆ ไฟลูกกลามทำความเสียหายต่อทุ่งแพดเป็นบริเวณกว้าง พืชและสัตว์หลายชนิดล้มตาย เกิดผลกระทบต่อสังคมพืชและสัตว์อย่างรุนแรง และยังเป็นสาเหตุของความผันแปรอย่างฉับพลันของสารประกอบคาร์บอนในระบบอุทกอีกด้วย

❁ การเลี้ยงสัตว์ สัตว์เลี้ยงเหยียบย่ำพื้นที่บางส่วนที่สำคัญในเชิงอนุรักษ์ เช่น บริเวณที่วางไข่ของนกนางนวลแกลบท้ายหอยดำ ในขณะที่เด็กๆ และชาวบ้านที่เลี้ยงสัตว์เก็บไข่นกในระยะที่นกมาวางไข่มาดัดเป็นอาหาร ในปัจจุบันยังมีแนวโน้มที่จะมีการเลี้ยงสัตว์ปีก ได้แก่ เป็ด เป็นอุตสาหกรรมในทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งอาจเป็นปัญหาใหญ่ต่อคุณภาพน้ำได้ในอนาคต

❁ การใช้พื้นที่ชายหาดเพื่อนันทนาการเกินขอบเขตที่เหมาะสม อาจรบกวนการขยายพันธุ์ของนกบางชนิดได้เช่นกัน

❁ การสกัดหินจากเทือกเขาสามร้อยยอดเพื่อแกะสลัก มิได้มีผลต่อทุ่งสามร้อยยอดโดยตรง แต่มีผลโดยอ้อมคือ ภาพรวมของภูมิทัศน์ ความงดงามและความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ กิจกรรมนี้ยังทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนและสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้

❁ ปัญหาการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

❁ บุคลากร ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด รวมทั้งยังไม่ทราบถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดที่มีต่อท้องถิ่นและต่อประเทศอย่างครบถ้วนทุกด้าน จึงขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ระบบนิเวศนี้ไว้ กลุ่มคนที่สมควรได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้มากที่สุด คือกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรในทุ่งสามร้อยยอด เพื่อที่จะได้สามารถร่วมกันตัดสินใจกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมในท้องถิ่นของตนเอง

❁ การใช้ที่ดินและความขัดแย้งเนื่องจากการใช้ที่ดิน เท่าที่ผ่านมา แม้สภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติทางกายภาพและแผนการใช้ที่ดินจะระบุชัดแล้วว่าทุ่งสามร้อยยอดไม่เหมาะ

แก่การเกษตรเนื่องจากปัญหาน้ำท่วม แต่ก็ยังมีความต้องการใช้ประโยชน์ทุ่งสามร้อยยอดในกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำนาข้าว การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น การนำน้ำไปใช้โดยตรง การชูดบ่อล่อปลารวมชาติ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะนากุ้ง การท่องเที่ยว และอื่นๆ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ เช่น การขยายถนน การขยายทางน้ำและคูคลอง เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ในปัจจุบันไม่มีใครชี้ชัดอย่างจริงจังว่าทำได้หรือไม่ได้ในและนอกเขตอุทยานฯ ถ้าทำได้ควรทำบริเวณไหนจึงจะเหมาะสม ทำรูปแบบไหนในระดับใด และถ้าทำไม่ได้ควรทำกิจกรรมอะไรแทน นอกจากนั้นกิจกรรมเหล่านี้ยังขัดแย้งกันเองและก่อให้เกิดผลกระทบซึ่งกันและกันได้ เช่น การแย่งใช้น้ำกัน ผลกระทบของนากุ้งต่อกิจกรรมที่ใช้น้ำจืด นาข้าวกับการอนุรักษ์นก การเลี้ยงสัตว์กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น จำเป็นต้องประสานประโยชน์โดยระบุให้แน่ชัดถึงเขตอันเหมาะสมของกิจกรรมต่างๆ และระดับความเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมนั้นๆ โดยไม่ก่อผลกระทบต่อส่วนรวม

✿ **การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด** กรมป่าไม้ซึ่งดูแลรับผิดชอบพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดในปัจจุบัน หรือคิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งหมดในบริเวณนี้ ยังมีขีดจำกัดทั้งด้านอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ (ทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่รวมทั้งหมดและจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่รับผิดชอบและแนวคิดเชิงอนุรักษ์) งบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้ไม่พอกับขนาดพื้นที่ที่ดูแล ประสิทธิภาพการบริหารการจัดการพื้นที่ ที่สำคัญคือการประสานงานกับชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือทางฝ่ายอำเภอและกรมที่ดิน

✿ **การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด** พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายสำคัญและมีบทบาทมากที่สุด เป็นกฎหมายอนุรักษ์ที่จัดว่าเข้มงวดที่สุด ไม่สามารถเอื้ออำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นใดใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานฯ ในขณะเดียวกัน การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานฯ อย่างมีประสิทธิภาพ ยังคงเป็นเรื่องยากลำบาก การห้ามชาวบ้านเข้าใช้ประโยชน์ทรัพยากรเพื่อการยังชีพเป็นไปได้อย่าง เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องปฏิบัติงานด้วยความละมุนละม่อม ผ่อนปรนเพื่อลดความขัดแย้งอันอาจก่อให้เกิดเหตุรุนแรงและประสานประโยชน์กับผู้ให้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ การผ่อนปรนดังกล่าวบางครั้งจึงเปิดโอกาสให้มีผู้ให้ประโยชน์ทรัพยากรรายใหญ่และดำเนินกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมในเขตอุทยานฯ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในทางปฏิบัติหรือการเลือกปฏิบัติตามกฎหมาย อันเป็นเหตุหนึ่งให้ชาวบ้านเกิดทัศนคติไม่สุตินักต่ออุทยานฯ นอกจากนั้นการบริหารจัดการอุทยานฯ ไม่ได้รับแนวทางการปฏิบัติที่คงที่และสอดคล้องต้องกัน ไม่มีนโยบายถือปฏิบัติที่เคร่งครัดและชัดเจน บางครั้งก่อให้เกิดความสับสนและทัศนคติที่ไม่ดีในกลุ่มคนในท้องถิ่น บางครั้งเกิดความเข้าใจผิดว่ามีการเอื้ออำนาจประโยชน์หรือปล่อยปละละเลยให้กลุ่มคนบางกลุ่มบุกรุกทำลายทรัพยากรได้

✿ **จุดอ่อนที่สำคัญของงานอนุรักษ์** ทุกวันนี้ คือขาดแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไป ในขณะที่องค์กรพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำได้ติดตามตรวจสอบกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอุทยานฯ บ้าง แต่จำนวนและความถี่ในการลงพื้นที่ของเหล่านักอนุรักษ์มีน้อยครั้ง

และไม่สม่ำเสมอ แนวทางหนึ่งที่ดีควรระลึกถึงคือการติดตามตรวจสอบอาจบังเกิดผลสำเร็จ หากกระทำร่วมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแหล่งธรรมชาตินี้

❁ **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์** นักท่องเที่ยวส่วนมากที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดในปัจจุบัน มาเพื่อชมแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ถ้ำพระยานคร และเที่ยวพักผ่อนชายทะเล จำนวนน้อยมากที่มุ่งมาชมทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า ที่มีอยู่บ้างก็จำกัดอยู่เฉพาะนักดูนกทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และอยู่ในบริเวณจำกัดรอบๆ ที่ทำการอุทยานฯ เท่านั้น หากจะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณทุ่งสามร้อยยอด ต้องให้ความช่วยเหลือแก่อุทยานฯ เพื่อให้ปรับบทบาทและเตรียมความพร้อมมากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

❁ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

❁ ปัญหามลภาวะทางน้ำและเสียงจากเรือประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มความรุนแรงขึ้น หากไม่มีการควบคุมดูแล

❁ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเนื่องจากกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เช่น แผนการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อน (จากถ่านหิน) ห่างออกไปราว 12 กิโลเมตรทางทิศใต้ของอุทยานฯ หรือในตำแหน่งซึ่งเป็นทางเลือกอื่นๆ ในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากบริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ศูนย์กลางของพวยควันจะอยู่ที่ระยะ 15 กิโลเมตรทางเหนือของที่ตั้งโรงไฟฟ้า ซึ่งตรงกับกลางเทือกเขาหินปูนของอุทยานฯ พอดีละอองฝุ่น พวยควัน ซึ่งประกอบด้วยสารซัลเฟอร์และสารอื่นๆ อาจส่งผลกระทบได้มากต่อเทือกเขาหินปูน สุขภาพอนามัยของประชาชน รวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และผลกระทบดังกล่าวนี้ยังไม่มีการตรวจวัดหรือคาดการณ์โดยละเอียด

❁ ประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่าทศวรรษของความเสื่อมโทรมและการทำลายอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ยังไม่มีสัญญาณว่าจะลดลง จึงจำเป็นต้องทบทวนสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดก่อนที่จะตัดสินใจเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) หากไม่มีการเตรียมแผนงานรองรับ เช่น เสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรเพื่อดูแล โดยเฉพาะและอย่างต่อเนื่องแล้ว พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดอาจประสบปัญหาการจัดการไม่เหมาะสมเพียงพอที่จะได้รับการยกย่องว่าเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

❁ การเดินทางเข้าถึงและโครงข่ายคมนาคมโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด นับว่าสะดวกสบายมาก และกำลังได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น หากขาดการระมัดระวังดูแลให้เป็นไปอย่างเหมาะสม อาจเกิดผลกระทบเสียหายต่อระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเปราะบางได้ โดยเฉพาะเรื่องของ ชนิด ประเภท ขนาด และปริมาณยานพาหนะ ที่ใช้สัญจรในพื้นที่หรือแล่นผ่านพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ความตระหนักของประชาชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการ พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

❖ ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่โดยรอบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา

- ♦ ขนาดของทุ่งสามร้อยยอด ความลึกและปริมาณน้ำ คุณภาพน้ำ ปริมาณและชนิดของพืชพรรณ ปริมาณและชนิดของสัตว์ ในทุ่งสามร้อยยอดลดลง
- ♦ จำนวนประชาชน นักท่องเที่ยวที่มาใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด เพิ่มขึ้น
- ♦ ผลประโยชน์โดยรวมที่ประชาชนได้รับจากทุ่งสามร้อยยอด ลดน้อยลงกว่าเดิม

❖ ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของประชาชน เกี่ยวกับความสอดคล้องและความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร

- ♦ การทำนาเกลือ มีผลเสียต่อคุณภาพดิน คุณภาพน้ำ คุณภาพน้ำทะเลและผลผลิตปลาในทุ่งน้ำจืด
- ♦ การเผาทุ่งทำให้ดินเลวลง มีผลเสียต่อกุ้งและแหล่งอาหารของนก
- ♦ การทำประมงไม่ได้ทำลายนกน้ำมากนัก
- ♦ การท่องเที่ยวมีผลดีต่อการประกอบอาชีพ
- ♦ การปลูกสวนป่าทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำลดลง
- ♦ การล่าสัตว์ ดักนก ในพื้นที่ชุ่มน้ำมีผลลบต่อการท่องเที่ยว

❖ ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของประชาชนเกี่ยวกับมาตรการการจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

- ♦ ควรอนุรักษ์พื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดทั้งทุ่งไว้
- ♦ ควรห้ามเด็ดขาด มิให้มีการจับนก
- ♦ ควรห้ามเด็ดขาด มิให้มีการสกัดหินจากเทือกเขาสามร้อยยอด

- ♦ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนจับปลาได้ในช่วงฤดูกาลที่เหมาะสม
- ♦ ควรมีมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำนาทุ่ง
- ♦ ควรมีมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเลี้ยงปลา
- ♦ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ประโยชน์น้ำ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน และพืชน้ำได้
- ♦ ควรเปิดโอกาสให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก
- ♦ ควรพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค
- ♦ ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวและการศึกษารวมชาติ
- ♦ ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดและอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
- ♦ ควรให้คำแนะนำช่วยเหลือพัฒนาอาชีพทำนาทุ่ง เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา เพาะปลูก
- ♦ ควรให้การฝึกอบรมพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมในครัวเรือน การให้บริการนำเที่ยว

❖ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

จากการสัมมนาเรื่อง “แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด” ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2538 ณ โรงแรมหาดทอง อ.เมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อันเป็นการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ (ประมาณ 120 คน) จากภาครัฐและเอกชน ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ได้รับทราบข้อมูล ความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมพิจารณาให้ข้อคิดความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ให้ข้อสรุปได้ดังนี้

♦ การคุ้มครองรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นมรดกทางธรรมชาติที่ทรงคุณค่ายิ่งของประเทศไทย สมควรให้เป็น “เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม” ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่งพิจารณาอนุญาตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรตามความเหมาะสม และเสนอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเร่งปรึกษาหารือกันด้วยหลักการเหตุผลข้อเท็จจริงเพื่อกำหนดเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดให้ชัดเจน

♦ การฟื้นฟูสภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

เห็นสมควรให้เร่งแก้ไขปัญหาคูณภาพและปริมาณน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด เช่น ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร ปัญหาน้ำเค็มจากการทำนาทุ่ง ปัญหาความตื้นเขินของเส้นทางน้ำ รวมทั้งการฟื้นฟูนาทุ่งร้างและป่าชายเลน

- ♦ **การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

เห็นสมควรให้จัดตั้งกลุ่มหรือชมรมผู้อนุรักษสถานภาพแวดล้อมพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดให้เป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีบทบาทในการเฝ้าระวังสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ♦ **การพัฒนาองค์กรเพื่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

เห็นสมควรให้มีการปรับปรุงโครงสร้างคณะทำงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จัดเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้องค์กรท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษสถานภาพแวดล้อมพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ

- ♦ **การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

สนับสนุนการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำแก่เยาวชนและประชาชนทุกกลุ่มทุกระดับ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การพัฒนาสื่อโสตทัศนูปกรณ์ การฝึกอบรมทัศนศึกษา การจัดประชุม และที่สำคัญที่สุดคือการจัดตั้ง “ศูนย์ศึกษารมรชาติพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด”

- ♦ **การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของประชาชนโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

สนับสนุนการให้ประชาชนโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประมงและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดและการจัดตั้ง “สหกรณ์ชาวเรือเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ” ให้ประชาชนมีรายได้ดีควบคู่ไปกับการอนุรักษพื้นที่ชุ่มน้ำ ส่วนการเลี้ยงกุ้งเห็นสมควรให้กำหนดเขตการเลี้ยงกุ้งให้แน่ชัดและพัฒนาส่งเสริมระบบการเลี้ยงที่ลดผลกระทบต่อธรรมชาติ

- ♦ **การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**

สนับสนุนการสำรวจศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพ ผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ และการพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูล ณ ศูนย์ศึกษารมรชาติพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ♦ **การส่งเสริมความร่วมมือกับนานาชาติ**

สนับสนุนให้เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

ความต้องการและความจำเป็น ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

มีความต้องการและความจำเป็นในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างชาญฉลาด โดยที่พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูควบคู่ไปด้วย ดังนี้

- การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเพื่อเพิ่มพูนจิตสำนึกและความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- การคุ้มครองรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- การฟื้นฟูสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- การพัฒนาองค์กรเพื่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเพื่อเพิ่มพูนจิตสำนึก และความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

❖ การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ♦ โครงการจัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาธรรมชาติพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด” ประกอบด้วยกิจกรรม ได้แก่
 - จัดตั้งอาคารศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ณ บริเวณหน่วยพิทักษ์โรงเจ
 - จัดหาพัสดุกรุงกันท์ อุปกรณ์ ประกอบศูนย์ศึกษาธรรมชาติ
 - จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจปฏิบัติงาน ประจำศูนย์ฯ
 - จัดทำระบบสื่อความหมายธรรมชาติ แบบจำลองระบบนิเวศ นิทรรศการ ฯลฯ
 - จัดทำสื่อโสตทัศนูปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ ฯลฯ เพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
- ♦ โครงการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ โดยใช้พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติสำหรับเยาวชน
- ♦ โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ณ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติสามร้อยยอด
- ♦ โครงการผลิตคู่มือสร้างสำหรับนักท่องเที่ยวในการทัศนศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

❖ การสร้างเสริมจิตสำนึกและความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ♦ โครงการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก เรื่อง “พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด”
 - ให้ความรู้เรื่องระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด โดยจัดทำเป็น 2 ระดับ คือ
 - * สมุดภาพ “พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด” สำหรับระดับประถมศึกษา 10,000 เล่ม
 - * หนังสือสำหรับเด็ก “พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด” สำหรับระดับมัธยมศึกษา 10,000 เล่ม
- ♦ โครงการฝึกอบรม เรื่อง “ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ”
 - อย่างน้อย 1 ครั้ง 50 คน สำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่
- ♦ โครงการจัดประกวดคำขวัญ เรื่องความ ภาพवाद เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - สำหรับนักเรียนระดับประถมและมัธยม ของโรงเรียนโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ทุกปีๆ ละครั้ง
- ♦ โครงการสัมมนาเพื่อระดมความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น เกี่ยวกับระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด 1 ครั้ง ระยะเวลา 3-5 วัน ประมาณ 100 คน กลุ่มเป้าหมายผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้เฒ่าผู้แก่ พระครู ผู้หญิง ฯลฯ

- ◆ โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน”
 - 1 ครั้ง ระยะเวลา 5 วัน อย่างน้อย 50 คน กลุ่มเป้าหมายผู้นำชุมชน ประชาชนผู้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่โดยตรง
- ◆ โครงการสื่อมวลชนดูงาน เรื่อง “สถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด”
 - อย่างน้อย 2 ครั้งๆ ละ 2 วัน สำหรับสื่อมวลชนสาขาสิ่งแวดล้อมทุกสื่ออย่างน้อยครั้งละ 50 คน
- ◆ โครงการทัศนศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - สำหรับนักเรียนระดับต่างๆ จากโรงเรียนในภูมิภาคต่างๆ ปีละ 1 ครั้งๆ ละ อย่างน้อย 40 คน
- ◆ ค่ายเยาวชน “คนดีสามร้อยยอด”
 - สำหรับนักเรียนระดับประถมและมัธยม ของโรงเรียนโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ปีละ 1 ครั้งๆ ละอย่างน้อย 30 คน
- ❖ การสร้างเสริมหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียน
 - ◆ โครงการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนระดับต่างๆ ในระบบโรงเรียนเพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำในวิชาที่เหมาะสม

การคุ้มครองรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ❖ การกำหนดให้ “ทุ่งสามร้อยยอด” ทั้งทุ่ง เป็น “เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม”
 - ◆ โครงการกำหนดให้ “ทุ่งสามร้อยยอด” ทั้งทุ่ง เป็น “เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม”
- ❖ การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิครอบครองที่ดินในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการตรวจสอบ พิสูจน์สิทธิในที่ดิน บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดและพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการปรับแนวเขตและรังวัดขอบเขตของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดและพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการปักหมุดวางแนวหลักเขตติดตั้งเครื่องหมายและจัดทำขอบเขตธรรมชาติ เพื่อแสดงแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการนำพื้นที่กลับเข้าสู่ระบบอุทยานแห่งชาติ
- ❖ การกำหนดเขตการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการกำหนดเขตการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- ❖ การจัดทำแผนที่เขตการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชนและชุมชนในท้องถิ่น
 - ◆ โครงการจัดทำแผนที่ขนาดใหญ่แสดงเขตการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ติดตั้งที่ ที่ทำการอุทยานฯ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ และที่หน่วยพิทักษ์ย่อยทุกแห่ง

- ♦ โครงการจัดทำแผนที่ขนาดเล็ก แสดงเขตการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - เพื่อเผยแพร่แก่ชุมชนในท้องถิ่น สาธารณชน และผู้สนใจ
- ♦ โครงการมวลชนสัมพันธ์เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจให้ประชาชนโดยรอบทราบถึงแนวเขตอุทยานฯ แนวเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และแนวเขตการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- ❖ การจัดทำแนวเขตธรรมชาติโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการปลูกพืชพรรณไม้ประจำถิ่นหรือพืชพรรณที่เหมาะสมเป็นแนวเขตพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการสร้างรั้วธรรมชาติกันเป็นแนวเขตพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดในบริเวณที่เสี่ยงต่อการคุกคามสูง
 - บริเวณชายหาดที่เป็นแหล่งวางไข่ของนกนางนวลแกลบ
- ❖ การเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการจัดตั้งหน่วยประสานการใช้ประโยชน์ทรัพยากร
 - ♦ โครงการจัดตั้ง “หน่วยพิทักษ์ ที่ สย.5 ห่วงสามร้อยยอด”
 - บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ของทุ่งสามร้อยยอด
- ❖ การทบทวนแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - ♦ โครงการพิจารณากำหนดมาตรการควบคุมรูปแบบ ระยะเวลา และเครื่องมือทำการประมงในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการพิจารณากำหนดมาตรการควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งต่างๆ ลงสู่พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด (น้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร ชุมชน และแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ)

การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ❖ การติดตามตรวจสอบสถานภาพทางอุทกวิทยาของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการจัดตั้งเครือข่ายสถานีเก็บรวบรวมข้อมูลทางอุทกวิทยาโดยรอบและภายในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการจัดฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลทางอุทกวิทยา
 - ให้แก่เจ้าหน้าที่อุทยานฯ และครูของโรงเรียนโดยรอบ 1 ครั้ง ในระยะ 5 วัน อย่างน้อย 50 คน

- ♦ โครงการตรวจวัดและเก็บรวบรวมข้อมูลของดัชนีต่างๆ ที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ด้านอุทกวิทยาอย่างต่อเนื่อง
 - 4 ปีๆ ละ 12 ครั้ง
- ♦ โครงการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลทางอุทกวิทยาเบื้องต้น
 - ให้แก่เจ้าหน้าที่อุทยานฯ และครูของโรงเรียนโดยรอบ 1 ครั้ง ในระยะ 3 วัน อย่างน้อย 50 คน
- ❖ การติดตามตรวจสอบสถานภาพทางคุณภาพน้ำของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการเก็บตัวอย่างและการวิเคราะห์คุณภาพน้ำเบื้องต้น
 - ให้แก่เจ้าหน้าที่อุทยานฯ และครูของโรงเรียนโดยรอบ 1 ครั้ง ในระยะ 5 วัน อย่างน้อย 50 คน
 - ♦ โครงการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดอย่างต่อเนื่อง
 - 4 ปีๆ ละ 12 ครั้ง
- ❖ การติดตามตรวจสอบสถานภาพทรัพยากรชีวภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการติดตามตรวจสอบประชากรนกน้ำที่ทำรังในแต่ละปีในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการติดตามตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีของโครงสร้างและความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- ❖ การติดตามตรวจสอบสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการติดตามตรวจสอบสภาพและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ทุก 3 ปี รวม 2 ครั้ง
- ❖ การเฝ้าระวังสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการจัดตั้งระบบอาสาสมัครเฝ้าระวังสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ประกอบด้วยราษฎรในแต่ละชุมชนที่อยู่โดยรอบ ร่วมกับเยาวชน องค์กรเอกชน ช่วยกันติดตามเฝ้าระวังกิจกรรม/การกระทำใดๆ ที่อาจมีผลกระทบเสียหายต่อพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบตรวจสอบและเทคนิคการเฝ้าระวังแก่อาสาสมัคร
 - 2 ครั้งๆ ละอย่างน้อย 50 คน ในระยะ 3-5 วัน
 - ♦ โครงการจัดหาและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเฝ้าระวังให้แก่อาสาสมัคร
- ❖ การจัดทำรายงานการประเมินสถานภาพประจำปีของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ♦ โครงการจัดทำรายงานการประเมินสถานภาพรายปีของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

การฟื้นฟูสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ❖ การฟื้นฟูสถานภาพทางอุทกวิทยาของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการสร้างระบบการควบคุมรักษาระดับและการไหลของน้ำในทุ่งสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการปรับปรุงสภาพความตื้นเขินของทุ่งสามร้อยยอดบางส่วนและร่องน้ำธรรมชาติ
 - ขุดลอกลำธารทางน้ำที่ตื้นเขินบางจุดในระยะฤดูแล้ง
 - ◆ โครงการศึกษาความเหมาะสมและปรับปรุงคันดินกั้นน้ำเค็มบริเวณบ้านเกาะไผ่-วัดถ้ำบริเวณบ้านเขาแดง-ดอนยายหนู
- ❖ การฟื้นฟูสถานภาพของพืชพรรณธรรมชาติของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- ❖ การฟื้นฟูป่าชายเลน
 - ◆ โครงการติดตั้งปลูกเสริมหญ้าแฉ่มอ้อให้กลับคืนมีความอุดมสมบูรณ์
 - ติดสร้างปลูกเสริมเฉพาะในบริเวณที่สมควร ภายใต้การวางแผนและดำเนินการด้วยความรอบคอบ
 - ◆ โครงการฟื้นฟูป่าชายเลนตลอดแนวชายคลองเขาแดงและคลองบางปู
 - ◆ โครงการฟื้นฟูปรับปรุงนาทุ่งร้างให้กลับคืนเป็นป่าชายเลน
 - ระยะ 4 ปี เป้าหมายรวม 2,000 ไร่
- ❖ การฟื้นฟูสถานภาพของทรัพยากรประมงในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการฟื้นฟูพันธุ์ปลาสารธรรมชาติในทุ่งสามร้อยยอด
 - งานฟื้นฟูพันธุ์ปลาสารธรรมชาติ งานเพิ่มผลผลิตปลาในทุ่งสามร้อยยอด และงานส่งเสริมการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน

การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ❖ การส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 - ◆ โครงการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ชาวเรือเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - จัดตั้งกลุ่มฯ ประกอบด้วยสมาชิก เจ้าของเรือ ผู้ต่อเรือ ผู้นำทาง ผู้นำเที่ยว มัคคุเทศก์ ฯลฯ จัดหาทุนดำเนินการเริ่มแรก จัดเตรียมความพร้อมด้านยานพาหนะ อุปกรณ์ ปรับปรุงคุณภาพหรือให้ได้มาตรฐาน
 - ◆ โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ผู้นำเที่ยว ผู้นำทาง ให้มีคุณภาพมาตรฐานการบริการในระดับสูง มีความรู้เรื่องนกและพืชพรรณ ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ การใช้อุปกรณ์พื้นฐาน เช่น กล้องส่องทางไกล เข็มทิศ ทุกปีๆ ละ 1 รุ่นๆ ละอย่างน้อย 10 คน
 - ◆ โครงการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณทุ่งสามร้อยยอดด้านเหนือ (การล่องเรือชมธรรมชาติในทุ่งน้ำจืด)

- ♦ โครงการพัฒนาเส้นทางเดินชมธรรมชาติทุ่งสามร้อยยอด เขาพระ-
เขาแมว
- ♦ โครงการพัฒนาเส้นทางเที่ยวชมธรรมชาติทางเรือตามแนวคลอง
- ♦ โครงการจัดทำที่ดูนก
- ♦ โครงการสร้างเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รูปแบบต่างๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
- ♦ โครงการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ❖ การส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่กลุ่มชาวประมง
 - ♦ โครงการฝึกอบรมเทคนิคการทำประมงในแหล่งน้ำธรรมชาติแบบยั่งยืน
 - จัดตั้งกลุ่มผู้ทำการประมงพื้นบ้าน
 - ฝึกอบรมเทคนิคฯแก่สมาชิกกลุ่ม 2 ครั้งๆ ละอย่างน้อย 50 คน ระยะเวลาครั้งละ 5 วัน
- ❖ การส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่กลุ่มผู้ทำนา
- ❖ การฟื้นฟูพื้นที่นาทุ่ง
 - ♦ โครงการทดลองและสาธิตการปรับเปลี่ยนนาทุ่งร้างให้เป็นบ่อเลี้ยงปูทะเล ตะพาน้ำ และปลาเศรษฐกิจอื่นๆ
 - ♦ โครงการทดลองและสาธิตการทำนาทุ่งระบบปิด
 - ♦ โครงการฟื้นฟูดินในพื้นที่นาทุ่งร้าง
 - ทดลองและจัดทำแปลงสาธิตแนวทางการฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่นาทุ่งร้าง
- ❖ การส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาข้าว ปลูกพืชไร่ ไม้ผล และพืชเศรษฐกิจ
 - ♦ โครงการส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาการเพิ่มผลผลิตข้าว พืชไร่ ไม้ผล และพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสม
 - ♦ โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาช่างฝีมือแกะสลักหิน
- ❖ การส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่กลุ่มแม่บ้าน
 - ♦ โครงการส่งเสริมแนะนำแนวทางและสาธิตอาชีพเสริม
 - จัดตั้งกลุ่มสตรีและแม่บ้าน ส่งเสริมแนะนำแนวทางวิชาชีพเฉพาะด้านแก่สมาชิกกลุ่มฯ
 - ♦ โครงการส่งเสริมแนะนำ และฝึกอบรมเทคนิคการผลิต การถนอมอาหาร และการแปรรูปอาหาร จากผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมในท้องถิ่น
 - ♦ โครงการฝึกอบรมเทคนิคการผลิต การถนอมอาหาร และการแปรรูปอาหาร จากผลิตภัณฑ์ประมง
 - ♦ โครงการส่งเสริมแนะนำ และฝึกอบรมเทคนิคการทำหัตถกรรมเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน
- ❖ การส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่กลุ่มผู้เลี้ยงปศุสัตว์
 - ♦ โครงการสำรวจหาและพัฒนาทำเลเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม

การพัฒนาองค์กรเพื่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ❖ การพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างองค์ประกอบและขอบเขตภาระหน้าที่ขององค์กร เพื่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการจัดตั้ง “คณะกรรมการบริหารพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด”
 - ◆ โครงการปรับปรุงโครงสร้างองค์ประกอบและขอบเขตภาระหน้าที่ของ “คณะทำงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด”
- ❖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการจัดทำ “คู่มือการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ”
 - ◆ โครงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ 2 ครั้ง อย่างน้อย 50 คน
 - ◆ โครงการจัดทัศนศึกษาและดูงานด้านการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศและต่างประเทศ
 - สำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และผู้แทนกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำ อย่างน้อย 2 ครั้ง
 - ◆ โครงการเตรียมความพร้อมของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “นโยบายและแนวทางการจัดการ พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด” สำหรับสมาชิกสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลรวม 8 แห่ง อย่างน้อย 40 คน 1 ครั้ง
- ❖ การเสริมสร้างอัตรากำลังเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการเสริมสร้างอัตรากำลังเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
- ❖ การจัดหาและพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการจัดหาและพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - พัฒนาระบบการสื่อสาร จัดหาเรือท้องแบน
- ❖ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการจัดประชุมประจำปี เรื่อง สถานภาพและแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - เพื่อทบทวน กำหนดทิศทางและข้อตกลงร่วมกัน ปรับปรุงแนวทางการจัดการทรัพยากรให้สอดคล้องกับหลักการใช้พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน
 - ◆ โครงการจัดตั้งชมรม “เพื่อนสามร้อยยอด”

การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูล พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ❖ การศึกษาวิจัยเรื่องนกในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการศึกษาการอพยพย้ายถิ่นของนกในทุ่งสามร้อยยอด
 - สำรวจติดตามเครื่องหมายนก ในระยะต้นและกลางฤดูหนาวและระยะปลายเมษายน-ต้นพฤษภาคม ศึกษาข้อมูลการอพยพย้ายถิ่นของนกในทุ่งสามร้อยยอด และความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดในการเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยหากินของเหล่านกพงและนกอพยพย้ายถิ่นทั้งหลาย
- ❖ การศึกษาวิจัยสังคมพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- ❖ การทบทวนแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - ◆ โครงการพิจารณากำหนดมาตรการควบคุมรูปแบบ ระยะเวลาและเครื่องมือทำการประมงในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการพิจารณากำหนดมาตรการควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งต่างๆ ลงสู่พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด (น้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร ชุมชน และแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ)
 - ◆ โครงการศึกษาวิจัยประชากรนกในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดทุกประเภท
 - สำรวจวางแผนตรวจนับนกน้ำตลอดปี ทุกปีในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทต่างๆ
 - ◆ โครงการศึกษาวิจัยแหล่งอาหารของนกชนิดต่างในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - โดยเฉพาะนกหายาก ใกล้จะสูญพันธุ์ เพื่อประโยชน์ในการจัดการถิ่นที่อยู่ที่เหมาะสมของนก
- ❖ การศึกษาวิจัยสัตว์หน้าดินในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการศึกษาวิจัยชนิด ปริมาณ และการแพร่กระจายของสัตว์หน้าดินในแหล่งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม
 - เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับแหล่งชนิด ประเภทอาหารสำหรับนก
- ❖ การศึกษาวิจัยสังคมพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการศึกษาวิจัยและรวบรวมพรรณพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของสังคมพืชในทุ่งสามร้อยยอด
- ❖ การเข้าร่วมกิจกรรมการสำรวจและคัมครองนกน้ำ
 - ◆ โครงการเข้าร่วมกิจกรรมการสำรวจนับนกน้ำกลางฤดูหนาว (mid-winter waterfowl counts)
- ❖ การศึกษาวิจัยพันธุ์สัตว์ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการศึกษาวิจัยและรวบรวมพันธุ์ปลาในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - ◆ โครงการศึกษาวิจัยและรวบรวมพันธุ์สัตว์ในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

❖ การศึกษาวิจัยดินในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

- ❖ โครงการศึกษาวิจัยคุณสมบัติ บั๊จจัยและขบวนการในการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของดินในพื้นที่ชุ่มน้ำ
 - สำรวจ จำแนก เก็บตัวอย่าง วิเคราะห์ ประเมินศักยภาพ การเปลี่ยนแปลง เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการจัดการทรัพยากรดิน

การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

❖ การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ภายใต้อนุสัญญาแรมซาร์

- ❖ โครงการเสนอ “พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด” เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ภายใต้อนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Site)

❖ การจัดเตรียมความพร้อมด้านองค์กรและบุคลากร เพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับนานาชาติ

- ❖ แผนงานจัดเตรียมความพร้อมด้านองค์กรและบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับนานาชาติ

❖ การสร้างเสริมความร่วมมือกับองค์กรพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติ

- ❖ แผนงานการสร้างเสริมความร่วมมือกับองค์กรพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติ

ทุกวันนี้ พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดยังคงเป็นที่อยู่อาศัยอันเหมาะสมของนานาชีวิตที่มาจากหลากหลายชนิดพันธุ์

ทุกวันนี้ ยังคงมีผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้ทางด้านประมง นันทนาการ เพาะเลี้ยง ฯลฯ

และทุกวันนี้ ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดยังคงเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ เนื่องจากถูกคุกคามอย่างรุนแรงและอย่างต่อเนื่อง

หากประชาชนชาวไทยไม่มีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้ไว้อย่างยั่งยืน และไม่มีความร่วมมือ ไม่มีการดำเนินงานที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด

ในอนาคต ประเทศไทยอาจไม่มีพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. 2524. รายงานเบื้องต้น โครงการพัฒนาพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด อำเภอปราณบุรี-กุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร. 10 หน้า
- กรมป่าไม้. 2529. แผนการเบื้องต้น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 29 หน้า
- กรมป่าไม้. 2537. รายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปี 2537 อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด. ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล กรมป่าไม้. 11 หน้า
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2533. แผนการใช้ที่ดิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ฝายนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน 2 กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 216 หน้า
- เต็ม สมิตินันท์. 2523. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (ชื่อพฤกษศาสตร์ - ชื่อพื้นเมือง). หจก. ฟีนีქสบุ๊ค. กรุงเทพมหานคร. พิมพ์ครั้งที่ 2
- วาติศย์ เจริญศิริ และ ทิพวรรณ จัตรชัยวัฒนา. 2538. ทุ่งสามร้อยยอด. ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้. กรุงเทพมหานคร. 29 หน้า
- วาติศย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์. 2537. การสำรวจเบื้องต้นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. มีนาคม 2537
- Andersen, M. 1994. pers. comm. Royal Zoological Museum of the University of Copenhagen. *Whales & Dolphins of Thailand Research Project*. Burapha Institute of Marine Science, Burapha University, Chonburi.
- Asian Wetland Bureau. 1993. *A Status Overview of Shorebirds in the East Asian-Australasian Flyway*. Internal Report No.2. Asian Wetland Bureau. Kuala Lumpur.
- Chalermnarong, S. 1990. *Geology for the Use in Conservation and Sustainable Development of Khao Sam Roi Yod National Park and Adjacent Area*. B.Sc. Report, Department of Geology, Chulalongkorn University, 198 pp.

- Collar, N.J., Crosby, M.J. and Stattersfield, A.J. 1994. *Birds to watch 2 : The World List of Threatened Birds*. BirdLife International. Cambridge, U.K.
- Jintanugool, J. and Round, P.D. 1989. Thailand. Pp. in Scott, D.A. (ed.) *A Directory of Asian Wetlands*. IUCN, Gland.
- Khobkhaet, O. 1995. pers. comm.
- Lekagul, B. and Round, P.D. 1991. *A Guide to Birds of Thailand*. Saha Karn Bhaet, Bangkok. 457 pp.
- Malaysian Wetland Directory. 1987. *Malaysian Wetland Directory*. Department of Wildlife and National Parks. Kuala Lumpur.
- McClure, H.E. 1974. *Migration and Survival of the Birds of Asia*. Applied Scientific Research Corporation of Thailand. Bangkok.
- Round, P.D. 1993. Winter records of the Manchurian Reed-Warbler *Acrocephalus (agricola) tangorum* from Thailand. Forktail 9 : 83-88.
- Round, P.D. and Treesucon, A. 1991. *Birds of Khao Sam Roi Yod National Park. Check-List and Guide to Bird Finding*. Conservation Data Center. Mahidol University. Bangkok.
- Scott, D.A. (ed.) 1989. *A Directory of Asian Wetlands* IUCN, Gland, Switzerland, p.707-708.

ภาคผนวก

ก รายชื่อพรรณพืชที่พบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ข รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

ค รายชื่อปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่พบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ง รายชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

จ รายชื่อสัตว์เลื้อยคลานที่พบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ฉ รายชื่อปูที่พบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ช รายชื่อแมลงปอที่พบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ช รายชื่อผีเสื้อและผีเสื้อกลางคืนที่พบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ภาคผนวก ก

รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

แหล่งข้อมูล

(1) = กรมป่าไม้ (2529)

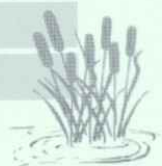
(2) = วาติตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537)

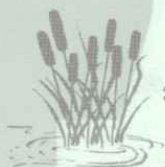
(3) = กรมป่าไม้ (2537)

(4) = การสำรวจภาคสนาม (2538)

รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	หมายเหตุ
		พืชในน้ำทะเล
วัชพืชน้ำ Kelps		(1), (4)
สาหร่ายทะเล Seaweeds		(1), (4)
		พืชชายหาด
ผักบุ้งทะเล	<i>Ipomoea pes-caprae</i>	(4)
สนทะเล	<i>Casuarina equisetifolia</i>	(1), (4)
โพธิ์ทะเล	<i>Thespesia populnea</i>	(1), (4)
กระดังงา	<i>Calophyllum inophyllum</i>	(1), (3), (4)
เม่า	<i>Eugenia grandis</i>	(3)
หูกวาง	<i>Terminalia catapa</i>	(3), (4)
มะนาวผี	<i>Atalantia monophylla</i>	(3)
เกด	<i>Manilkara hexandra</i>	(3)
ยอป่า	<i>Morinda coreia</i>	(1)
อ้อยช้าง	<i>Odina wodier</i>	(1)
สะแก	<i>Combretum sp.</i>	(1)
จี่งป่า	<i>Bombax valetonii</i>	(1)
มะขาม	<i>Tamarindus indica</i>	(1), (4)
เตย	<i>Pandanus monotheca</i>	(1), (4)
สนประดิพัทธ์	<i>Casuarina sp.</i>	(4)
มะขามเทศ	<i>Pithecellobium dulce</i>	(4)
หญ้าต่างๆ		(1), (4)

รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	หมายเหตุ
		พืชดอนตะกาด
ผักชะคราม	<i>Suaeda maritima</i>	(1), (4)
ผักเบี้ย	<i>Sesuvium portulacastrum</i>	(1), (4)
หญ้าปราบน้ำเค็ม	<i>Commelina</i> sp.	(1), (4)
หญ้าขม	<i>Boerhavia</i> sp.	(1), (4)
		พืชชายเลน
โกงกางใบใหญ่	<i>Rhizophora mucronata</i>	(1), (4)
โกงกางใบเล็ก	<i>Rhizophora apiculata</i>	(1), (4)
โปรงขาว	<i>Ceriops decandra</i>	(1)
โปรงแดง	<i>Ceriops tagal</i>	(4)
ตะนูนขาว	<i>Xylocarpus granatum</i>	(1), (3)
ตะบัน ตะนูนดำ	<i>Xylocarpus moluccensis</i>	(3), (4)
แสมทะเล	<i>Avicennia marina</i>	(1), (3), (4)
แสมดำ	<i>Avicennia officinalis</i>	(4)
รู่ย ถั่วขาว	<i>Bruguiera cylindrica</i>	(1), (3), (4)
ตาตุ่มทะเล	<i>Excoecaria agallocha</i>	(1), (4)
ถั่ว	<i>Bruguiera parviflora</i>	(1), (3)
ตีนเป็ด	<i>Cerbera odollam</i>	(1)
ฝาดดอกขาว	<i>Lumnitzera racemosa</i>	(4)
ส้ามะง่า	<i>Clerodendrum inerme</i>	(4)
จาก	<i>Nypa fruticans</i>	(1), (3), (4)
เป้ง	<i>Phoenix paludosa</i>	(4)
เหงือกปลาหมอ	<i>Acanthus volubilis</i>	(1)
เหงือกปลาหมอทะเลขาว	<i>Acanthus ebracteatus</i>	(3), (4)
เหงือกปลาหมอทะเลดอกสีม่วง	<i>Acanthus ilicifolius</i>	(3), (4)
เถากระเพาะปลา	<i>Finlaysonia maritima</i>	(4)
หงอนไก่	<i>Cnestis palala</i> , <i>Heritiera elata</i>	(1)
หงอนไก่ทะเล	<i>Heritiera littoralis</i>	(3), (4)

รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	หมายเหตุ
ลำพู	<i>Sonneratia alba</i>	(3), (4)
ปอทะเล	<i>Hibiscus tiliaceus</i>	(3), (4)
โพธิ์ทะเล	<i>Thespesia populnea</i>	(3), (4)
หวายลิง	<i>Flagellaria indica</i>	(3)
เถาถอบแถบ	<i>Derris trifoliata</i>	(4)
หนามพุงดอ	<i>Azima sarmentosa</i>	(4)
หนามแดง	<i>Maytenus marcanii</i>	(4)
ผักชะคราม	<i>Suaeda maritima</i>	(3), (4)
ผักเบี้ย	<i>Sesuvium portulacastrum</i>	(3), (4)
		พืชในทุ่งน้ำจืด
สาหร่ายชนิดต่างๆ		(1)
สาหร่ายข้าวเหนียว	<i>Utricularia aurea</i>	(2), (4)
สาหร่ายพุงชะโด	<i>Ceratophyllum demersum</i>	(2), (4)
สาหร่ายเส้นด้าย	<i>Najas graminea</i>	(4)
สาหร่ายหางกระรอก	<i>Hydrilla verticillata</i>	(4)
สาหร่ายฉัตร	<i>Myriophyllum tetandrum</i>	(4)
หญ้าปล้อง	<i>Hymenachne myruos</i>	(1)
หญ้าไธ	<i>Leersia hexandra</i>	(1)
บัว	<i>Centella asiatica</i>	(1)
บัวเผื่อน	<i>Nymphaea nouchali</i>	(2), (4)
บัวกินสายชนิดต่างๆ	<i>Nymphaea pubescens</i>	(3), (4)
บัวสาย	<i>Nymphaea lotus</i>	(4)
จอก	<i>Pistia stratiotes</i>	(1), (2), (4)
จอกหูหนู	<i>Salvinia cucullata</i>	(4)
แหน	<i>Azolla pinnata</i>	(1), (4)
แหน	<i>Lemna trisulca</i>	(3), (4)
ผักตบไทย	<i>Monochoria hastata</i>	(2), (4)
ผักตบชวา	<i>Eichornia crassipes</i>	(1), (2), (4)

รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

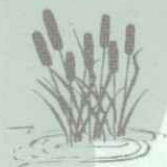
ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	หมายเหตุ
ผักนึ่ง	<i>Ipomoea aquatica</i>	(1), (2), (4)
ผักกระเฉด	<i>Neptunia natans</i>	(4)
ผักแว่น	<i>Marsilea crenata</i>	(1), (4)
บอน	<i>Schismatoglottis</i> sp.	(1)
บอน	<i>Alocasia</i> sp.	(3), (4)
ตาลปัตรฤาษี	<i>Limnocharis flava</i>	(3)
หัวเหว้ หัวจิ้น	<i>Eleocharis tuberosa</i>	(1), (2)
เหว้ทรงกระเทียม	<i>Eleocharis dulcis</i>	(2), (4)
พรงเหลี่ยม	<i>Eleocharis acutangula</i>	(2), (4)
กก	<i>Cyperus</i> sp.	(1), (4)
กกรงกา	<i>Cyperus digitatus</i>	(2)
กกกลม	<i>Scirpus mucronatus</i>	(2), (4)
กกสามเหลี่ยม เหว้กระดาน	<i>Scirpus grossus</i>	(4)
พง	<i>Polygonum</i> sp.	(1)
อ้อ	<i>Arundo donax</i>	(1)
แขม	<i>Themeda arundinacea</i>	(1)
หญ้าแขม	<i>Phragmites karka</i>	(2), (4)
ธูปฤาษี	<i>Typha angustifolia</i>	(2), (4)
หญ้านิวหนู	<i>Fimbristylis dichotoma</i>	(4)
ผักขม	<i>Amaranthus gracilis</i>	(4)
หนาดน้อย	<i>Blumea napifolia</i>	(4)
ข้าว	<i>Oriza sativa</i>	(3)
ขลุ้	<i>Pluchea indica</i>	(2)
หนามพุดอ	<i>Azima sarmentosa</i>	(2), (4)
ลำมะง่า	<i>Clerodendrum inerme</i>	(2), (4)
โพธิ์ทะเล	<i>Thespesia populnea</i>	(2), (4)
พรมมิ	<i>Bacopa mommieri</i>	(2)
หญ้าเกล็ดปลา	<i>Phyla nodiflora</i>	(2), (4)

รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	หมายเหตุ
หวายลิง	<i>Flagellaria indica</i>	(2)
จุมปลาลด	<i>Oxystelma esculentum</i>	(2), (4)
เถาคันแดง	<i>Cayratia trifolia</i>	(4)
ผักตำลึง	<i>Coccinia grandis</i>	(4)
หนาดเหลี่ยม	<i>Laggera pterodonta</i>	(4)
ถั่วผี	<i>Vigna luteola</i>	(4)
ผักเป็ดน้ำ	<i>Alternanthera philoxeroides</i>	(2), (4)
ครอบจักรวาล	<i>Abutilon hirtum</i>	(2)
ผักข่าเขียว	<i>Ceratopteris thalictroides</i>	(2), (4)
โคกกระสุนเล็ก หนามกระสุน	<i>Alternanthera pungens</i>	(2), (4)
ผักเป็ดไทย	<i>Alternanthera sessilis</i>	(2), (4)
หญ้าพันงูแดง	<i>Cyathula prostrata</i>	(2)
แมงลักคา	<i>Hyptis suaveclens</i>	(2)
พันงูเขียว	<i>Stachytarpheta indica</i>	(2)
ต้อยติ่งนา	<i>Hygrophila erecta</i>	(2), (4)
จิงจ้อเหลือง	<i>Merremia vitifolia</i>	(2)
หญ้ารงนก	<i>Chloris barbata</i>	(4)
มะขามเทศ	<i>Pithecellobium dulce</i>	(4)
	<i>Solanum incanum</i>	(4)
	<i>Ocimum sanctum</i>	(4)
ข้ากาแดง	<i>Gymnopitalum integrifolium</i>	(4)
หญ้าละออง หมอน้อย	<i>Vernonia cinerea</i>	(4)
หญ้าวงช้าง	<i>Heliotropium indicum</i>	(2)
โสนกินดอก	<i>Sesbania javanica</i>	(2), (4)
	<i>Sesbania portulacastrum</i>	(4)
ผักปอด	<i>Sphenoclea zeylanica</i>	(2)
ผักขวง	<i>Glinus oppositiflorus</i>	(2), (4)
หญ้าค้อนกลอง	<i>Sphaeranthus africanus</i>	(2)

รายชื่อพรรณพืชที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	หมายเหตุ
ตีนตุ๊กแก	<i>Tridax procumbens</i>	(2), (4)
สาบเสือ	<i>Eupateryum odoratum</i>	(2), (4)
กะทกรก	<i>Passiflora foetida</i>	(2), (4)
หญ้าน้ำน้อย	<i>Mimosa pudica</i>	(2), (4)
ตะขบป่า	<i>Flacourtia indica</i>	(2), (4)
ช่อครามน้ำ	<i>Pentederia cordata</i>	(2)
หญ้าตะกรับ	<i>Cyperus procerus</i>	(2)
สะแกนา	<i>Combretum quadrangulare</i>	(2)
ด้อยดัง	<i>Ruellia tuberosa</i>	(4)
หญ้าตีนกา	<i>Eleusine indica</i>	(4)
	<i>Tribulus cistoides</i>	(4)
	<i>Callicarpa arborea</i>	(4)
หญ้าขัดมอน	<i>Sida rhombifolia</i>	(4)
	<i>Zizyphus mauritiana</i>	(4)
กะเม็ง	<i>Eclipta prostrata</i>	(4)
	<i>Psidium guajava</i>	(4)
	<i>Leucana lucocephala</i>	(4)
	<i>Corchorus capsularis</i>	(4)
แพงพวย	<i>Jussiaea repens</i>	(4)
มะแว้ง	<i>Solanum indicum</i>	(4)
ผ้าขี้ริ้ว		(4)
หญ้าแพรก	<i>Cynodon dactylon</i>	(2), (4)
หญ้าชนิดต่างๆ	<i>Unidentified Coarse Grass</i>	(4)
ผักชะคราม	<i>Suaeda maritima</i>	(2), (4)
ผักเบี้ยใหญ่	<i>Portulaca oleracea</i>	(2)
หญ้าสะกาดเค็ม	<i>Paspalum distichum</i>	(2)
ปรงทะเล	<i>Acrostichum aureum</i>	(2)

ภาคผนวก ข

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นอาศัย ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกปรอดคอลาย	<i>Pycnonotus finlaysoni</i>	Stripe-throated Bulbul
นกปรอดเหลืองหัวจุก	<i>P. melanicterus</i>	Black-crested Bulbul
นกปรอดหน้าवल	<i>P. goiavier</i>	Yellow-vent Bulbul
นกปรอดสวน	<i>P. blanfordi</i>	Streak-eared Bulbul
นกปรอดหัวโขน	<i>P. jocosus</i>	Red-whiskered Bulbul
นกขอมทะเลปากยาว	<i>Limnodromus scolopaceus</i>	Long-billed Dowitcher
นกขอมทะเลอกแดง	<i>L. semipalmatus</i>	Asian Dowitcher
นกปากขอมเล็ก	<i>Lymnocyptes minimus</i>	Jack Snipe
นกปากขอมสวินโฮ	<i>Gallinago megala</i>	Swinhoe's Snipe
นกปากขอมหางพัด	<i>G. gallinago</i>	Common Snipe
นกปากขอมหางเข็ม	<i>G. stenula</i>	Pintail Snipe
นกปากแอ่นหางดำ	<i>Limosa limosa</i>	Black-tailed Godwit
นกปากแอ่นหางลาย	<i>Limosa lapponica</i>	Bar-tailed Godwit
นกปากห่าง	<i>Anastomus oscitans</i>	Asian Openbill
นกกระปูดเล็ก	<i>Centropus bengalensis</i>	Lesser Coucal
นกกระปูดใหญ่	<i>C. sinensis</i>	Greater Coucal
นกกระจายป่าโกงกาง	<i>Gerygone sulphurea</i>	Flyeater
นกกระจายวงตาสี่ทอง	<i>Seicercus burkii</i>	Golden-spectacled Warbler
นกกระจายอกเทา	<i>Bradypterus thoracicus</i>	Spotted Bush-Warbler
นกกระจอกตาล	<i>Passer flaveolus</i>	Plain-backed Sparrow
นกกระจอกธรรมดา	<i>Ploceus philippinus</i>	Baya Weaver

- 1 คือ ชนิด/ประเภท ซึ่งประกอบด้วย
R คือ นกประจำถิ่น
B คือ นกอพยพเพื่อผสมพันธุ์
N คือ นกอพยพแต่ไม่ใช่เพื่อผสมพันธุ์ หรือ อพยพผ่าน
- 2 ถิ่นที่อยู่อาศัยบริเวณทุ่งน้ำจืด
- 3 ถิ่นที่อยู่อาศัยบริเวณพื้นที่น้ำกร่อย และชายฝั่งทะเล
✓ คือ พบ
- คือ ไม่พบ

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกปรอด	Pycnonotidae	R	-	-
วงศ์นกปรอด	Pycnonotidae	R	-	-
วงศ์นกปรอด	Pycnonotidae	R	-	-
วงศ์นกปรอด	Pycnonotidae	R	-	-
วงศ์นกปรอด	Pycnonotidae	R	-	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกกระสา	Ciconiidae	N	✓	✓
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	R	-	-
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	R	-	-
วงศ์นกกระจอยป่าโกงกาง	Acanthizidae	R	-	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	✓
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกกระจอก	Passeridae	R	-	-
วงศ์นกกระจอก	Passeridae	R	-	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกกระจอกบ้าน	<i>Passer montanus</i>	Eurasian Tree-Sparrow
นกกระจอกอกกลาย	<i>Ploceus manyar</i>	Streaked Weaver
นกกระजิบคอดำ	<i>Orthotomus atrogularis</i>	Dark-necked Tailorbird
นกกระจิบธรรมดา	<i>O. sutorius</i>	Common Tailorbird
นกกระจิบหน้าท้องเหลือง	<i>Prinia flaviventris</i>	Yellow-bellied Prinia
นกกระจิบหน้าสีเรียบ	<i>Prinia inornata</i>	Plain Prinia
นกกระจิบหน้าอกเทา	<i>P. hodgsonii</i>	Grey-breasted Prinia
นกกระจิดปากหนา	<i>Phylloscopus schwarzi</i>	Radde's Warbler
นกกระจิดขั้วโลกเหนือ	<i>P. borealis</i>	Arctic Warbler
นกกระจิดขาสีเนื้อ	<i>P. tenellipes</i>	Pale-legged Leaf-Warbler
นกกระจิดธรรมดา	<i>P. inornatus</i>	Inornate Warbler
นกกระจิดเขียวปีกสองแถบ	<i>P. plumbeitarsus</i>	Two-barred Warbler
นกกระจิดหัวมงกุฎ	<i>P. coronatus</i>	Eastern Crowned Warbler
นกกระจิดสีคล้ำ	<i>P. fuscatus</i>	Dusky Warbler
นกกระจิดหางขาวใหญ่	<i>Phylloscopus reguloides</i>	Blyth's Leaf-Warbler
นกกระดัดขี้นม	<i>Lonchura punctulata</i>	Scary-breasted Munia
นกกระดัดตะโพกขาว	<i>L. striata</i>	White-rumped Munia
นกกระดัดแดง	<i>Amandava amandava</i>	Red Avadavat
นกกระดัดสีอิฐ	<i>Lonchura malacca</i>	Cheatus Munia
นกกระทาทู่	<i>Francolinus pintadeanus</i>	Chinese Francollin
นกกระทง	<i>Pelecanus philippensis</i>	Spot-billed Pelican
นกกระแตผีเล็ก	<i>Burhinus oedipnemos</i>	Northern Thick-knee
นกกระแตแต้แว๊ด	<i>Vanellus indicus</i>	Red-wattled
นกกระแตหัวเทา	<i>V. cinereus</i>	Grey-headed
นกกระเบื้องผา	<i>Monticola solitarius</i>	Blue Rock-Thrush
นกกระสาดำ	<i>Ciconia nigra</i>	Black Stork
นกกระสานวล	<i>Ardea cinerea</i>	Grey Heron

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกกระจอก	Passeridae	R	-	-
วงศ์นกกระจอก	Passeridae	R	✓	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	R	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	R	✓	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	R	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	R	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	✓
วงศ์นกกระจ้อยและนกกระจัด	Sylviidae	N	-	-
วงศ์นกกระติ๊ด	Estrididae	R	-	-
วงศ์นกกระติ๊ด	Estrididae	R	-	-
วงศ์นกกระติ๊ด	Estrididae	R	✓	-
วงศ์นกกระติ๊ด	Estrididae	R	✓	-
วงศ์โกฟ้าและนกกระทา	Phasianidae	R	-	-
วงศ์นกกระทง	Pelecanidae	N	✓	-
วงศ์นกกระแตผี	Burhinidae	N?	-	✓
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	R	✓	-
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	N	✓	-
วงศ์นกเขน, นกทางเขนและนกเดินดง	Turdidae	N	-	-
วงศ์นกกระสา	Ciconiidae	N	✓	-
วงศ์นกยาง	Drdeidae	N	✓	✓

รายชื่อนกที่พบ และกินที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกกระสาแดง	<i>A. purpurea</i>	Purple Heron
นกกวัก	<i>Amauromis phoenicurus</i>	White-breasted Waterhen
นกกระเต็นปักหลัก	<i>Ceryle rudis</i>	Pied Kingfisher
นกกระเต็นน้อยธรรมดา	<i>Alcedo atthis</i>	Common Kingfisher
นกกระเต็นน้อยสามนิ้ว	<i>Ceyx erithacus</i>	Oriental Dwarf Kingfisher
นกกระเต็นหัวดำ	<i>Halcyon pileata</i>	Black-capped Kingfisher
นกกระเต็นอกขาว	<i>Halcyon smyrnensis</i>	White-throated Kingfisher
นกกะลิงเขียว	<i>Dendrocitta vagabunda</i>	Rufous Treepie
นกกระรางหัวขวาน	<i>Upupa epops</i>	Hoopoe
นกกระรางหัวหงอก	<i>Garrulax leucolophus</i>	White-crested Laughingthrush
นกยางเขนดง	<i>Copsychus malabaricus</i>	White-rumped Shama
นกยางเขนบ้าน	<i>C. saularis</i>	Oriental Magpie-Robin
นกกาบบัว	<i>Mycteria leucocephala</i>	Painted Stork
นกกาฝากท้องสีส้ม	<i>Dicaeum trigonostigma</i>	Orange-bellied Flowerpecker
นกกินปลีดำม่วง	<i>Nectarinia asiatica</i>	Purple Sunbird
นกกินปลีแก้มสีทับทิม?	<i>Anthreptes coronatus</i>	Ruby-cheeked Sunbird
นกกินปลีอกเหลือง	<i>Nectarinia jugularis</i>	Olive-backed Sunbird
นกกินเปี้ยว	<i>Halcyon chloris</i>	Collared Kingfisher
นกกินแมลงกระหม่อมแดง	<i>Timalia pileata</i>	Chesnut-capped Babbler
นกกินแมลงอกเหลือง	<i>Macronous gularis</i>	Striped Tit-Babbler
นกกาน้ำเล็ก	<i>Phalacrocorax niger</i>	Little Cormorant
นกกาน้ำใหญ่	<i>P. carbo</i>	Great Cormorant
นกกาแวน	<i>Crypsirina temia</i>	Racket-tailed Treepie
นกกาเหว่า	<i>Eudynamys scolopacea</i>	Common Koel
นกกิ้งโครงคอดำ	<i>Sturnus nigricollis</i>	Black-collared Starling
นกกิ้งโครงแถบปีกขาว	<i>S. sinensis</i>	White-shouldered Starling
นกกิ้งโครงหัวสีนวล	<i>S. burmannicus</i>	Vinous-breasted Starling

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกยาง	Drdeidae	R	✓	-
วงศ์นกอีแอ่น	Rallidae	R	✓	-
วงศ์นกกะเต็น	Alcedinidae	R	✓	-
วงศ์นกกะเต็น	Alcedinidae	N	✓	✓
วงศ์นกกะเต็น	Alcedinidae	N	-	-
วงศ์นกกะเต็น	Alcedinidae	N	✓	✓
วงศ์นกกะเต็น	Alcedinidae	R	✓	-
วงศ์กา	Corvidae	R	-	-
วงศ์นกกระจ่างหัวขวาน	Upupidae	R	-	-
วงศ์นกกินแมลงโลกเก่า	Timaliidae	R	-	-
วงศ์นกเขน, นกกางเขนและนกเดินดง	Turdidae	R	-	-
วงศ์นกเขน, นกกางเขนและนกเดินดง	Turdidae	R	-	-
วงศ์นกกระสา	Ciconiidae	N	✓	-
วงศ์นกกาฝาก	Dicaeidae	R	-	-
วงศ์นกกินป्लीและนกปลีกล้วย	Nectariniidae	R	-	-
วงศ์นกกินป्लीและนกปลีกล้วย	Nectariniidae	R	-	-
วงศ์นกกินป्लीและนกปลีกล้วย	Nectariniidae	R	-	-
วงศ์นกกะเต็น	Alcedinidae	R	✓	-
วงศ์นกกินแมลงโลกเก่า	Timaliidae	R	✓	-
วงศ์นกกินแมลงโลกเก่า	Timaliidae	R	-	-
วงศ์นกกาน้ำ	Phalacrocorax	N	✓	✓
วงศ์นกกาน้ำ	Phalacrocorax	N	✓	-
วงศ์กา	Corvidae	R	-	-
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	R	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	R	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	N	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	R	-	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกกิ้งโครงสีกุหลาบ	<i>S. roseus</i>	Rosy Starling
นกขมิ้นท้ายทอยดำ	<i>Oriolus chinensis</i>	Black-naped
นกขมิ้นน้อยธรรมดา	<i>Aegithina tiphia</i>	Common Iora
นกขมิ้นหัวดำใหญ่	<i>Oriolus xanthonotus</i>	Black-hooded
นกคอทับทิม	<i>Luscinia calliope</i>	Siberian Rubythroat
นกคอพัน	<i>Jynx torquilla</i>	Eurasian Wryneck
นกคอมรกต	<i>Luscinia svecica</i>	Bluethroat
นกคอสั้นตีนไว	<i>Calidris alba</i>	Sanderling
นกคัตคูพันธุ์หิมาลัย	<i>Cuculus saturatus</i>	Oriental Cuckoo
นกคัตคูแซงแซว	<i>Surmiculus lugubris</i>	Drongo Cuckoo
นกคัตคูมรกต	<i>Chrysococcyx maculatus</i>	Asian Emerald Cuckoo
นกคัตคูเหยี่ยวอกแดง	<i>Cuculus fugax</i>	Hodgson Hawk-Cuckoo
นกคู้ท	<i>Fulica atra</i>	Eurasian Coot
นกคุ้มสี	<i>Coturnix chinensis</i>	Blue-breasted Quail
นกคุ้มอกลาย	<i>Turnix suscitator</i>	Barred Buttonquail
นกคุ้มอืดใหญ่	<i>T. tanki</i>	Yellow-legged Buttonquail
นกจับแมลงคอแดง	<i>Ficedula parva</i>	Red-throated Flycatcher
นกจับแมลงคอสีน้ำเงินเข้ม	<i>Cyornis rubeculoides</i>	Blue-throated Flycatcher
นกจับแมลงคิ้วเหลือง	<i>Ficedula narcissina</i>	Narcissus Flycatcher
นกจับแมลงจุกดำ	<i>Hypothymis azurea</i>	Black-naped Monarch
นกจับแมลงดำอกสีส้ม	<i>Ficedula mugimaki</i>	Mugimaki Flycatcher
นกจับแมลงตะโพกเหลือง	<i>F. zanthopygis</i>	Yellow-rumped Flycatcher
นกจับแมลงสีดำ	<i>Muscicapa sibirica</i>	Dark-sided Flycatcher
นกจับแมลงสีฟ้า	<i>Eumyias thalassina</i>	Verditer Flycatcher
นกจับแมลงสีฟ้าท้องขาว	<i>Cyanoptila cyanomelana</i>	Blue-and-White Flycatcher
นกจับแมลงสีน้ำตาล	<i>Muscicapa dauurica</i>	Asian Brown Flycatcher
นกจับแมลงสีน้ำตาลท้องลาย	<i>Muscicapa williamsoni</i>	Brown-streaked Flycatcher

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	R	-	-
วงศ์นกขมิ้น	Oriolidae	N	-	-
วงศ์นกขมิ้นน้อยและนกเขียวก้านทอง	Chloropseidae	R	-	-
วงศ์นกขมิ้น	Oriolidae	R	-	-
วงศ์นกเขน, นกกางเขนและนกเดินดง	Turdidae	N	✓	-
วงศ์นกหัวขวาน		R	-	-
วงศ์นกเขน, นกกางเขนและนกเดินดง	Turdidae	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย, นกชายเลนและนกปากซ่อม		N	✓	-
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	N	-	-
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	N	-	-
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	N	-	-
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	?	-	-
วงศ์นกอัญชัน	Rallidae	N	✓	-
วงศ์ไก่ฟ้าและนกกระทา	Phasianidae	R	✓	-
วงศ์ไก่ฟ้าและนกกระทา	Phasianidae	R	-	-
วงศ์ไก่ฟ้าและนกกระทา	Phasianidae	R	✓	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกเขวสววรรค์	Monarchidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกจับแมลงสีน้ำตาลแดง	<i>Muscicapa ferruginea</i>	Ferruginous Flycatcher
นกจับแมลงอกส้มท้องขาว	<i>Cyornis tickelliae</i>	Tibbells Blue Flycatcher
นกจับแมลงอกสีฟ้า	<i>C. hainana</i>	Hainan Blue Flycatcher
นกจาบปีกอ่อนนอกเหลือง	<i>Emberiza aureola</i>	Yellow-breasted Bunting
นกจาบคาคอสีฟ้า	<i>Merops viridis</i>	Blue-throated Bee-eater
นกจาบคาคเล็ก	<i>M. orientalis</i>	Green Bee-eater
นกจาบคาคหัวเขียว	<i>M. philippinus</i>	Blue-tailed Bee-eater
นกจาบคาคหัวสีส้ม	<i>M. leschenaulti</i>	Chestnut-headed
นกจาบดินอกลาย	<i>Pelloneum ruficeps</i>	Puff-throated Babbler
นกจาบผ่นปีกแดง	<i>M. assamica</i>	Rufous-winged Bushlark
นกจาบผ่นเสียงใส	<i>Mirafra javanica</i>	Singing Bushlark
นกจาบผ่นเสียงสวรรค์	<i>Alauda gulgula</i>	Oriental Skylark
นกช้อนหอยขาว	<i>Threskiornis melanocephalus</i>	Black-headed Ibis
นกชายเลนปากกว้าง	<i>Limicola falcinellus</i>	Broad-billed Sandpiper
นกชายเลนปากช้อน	<i>Eurynorhynchus pygmaeus</i>	Spoon-billed Sandpiper
นกชายเลนปากโค้ง	<i>Calidris ferruginea</i>	Curlew Sandpiper
นกชายเลนปากแฉ่น	<i>Xenus cinereus</i>	Terek Sandpiper
นกชายเลนบึง	<i>Tringa stagnatilis</i>	Marsh Sandpiper
นกชายเลนน้ำจืด	<i>T. glareola</i>	Wood Sandpiper
นกชายเลนเขียว	<i>Tringa ochropus</i>	Green Sandpiper
นกตบยุงเล็ก	<i>Caprimulgus asiaticus</i>	Indian Nightjar
นกตบยุงภูเขา	<i>C. indicus</i>	Grey Nightjar
นกตบยุงหางยาว	<i>C. macrurus</i>	Large-tailed Nightjar
นกตะกราม	<i>Leptoptilos dubius</i>	Greater Adjutant
นกตะขาบดง	<i>Eurystomus orientalis</i>	Dollarbird
นกตะขาบทู้ง	<i>Coracias benghalensis</i>	Indian Roller
นกตีทอง	<i>Megalaima haemacephala</i>	Coppersmith Barbet

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	N	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	R	-	-
วงศ์นกจับแมลง	Muscicapidae	R	-	-
วงศ์นกจาบปีกอ่อน	Emberizidae	N	-	-
วงศ์นกจาบคา	Meropidae	N	-	-
วงศ์นกจาบคา	Meropidae	R	-	-
วงศ์นกจาบคา	Meropidae	R	-	-
วงศ์นกจาบคา	Meropidae	N	-	-
วงศ์นกกินแมลงโลกเก่า	Timaliidae	R	-	-
วงศ์นกจาบฝน	Alaudidae	R	-	-
วงศ์นกจาบฝน	Alaudidae	R	✓	-
วงศ์นกจาบฝน	Alaudidae	R	✓	-
วงศ์นกช้อนหอย	Threskiornithidae	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกตบยุง	Caprimulgidae	R	-	-
วงศ์นกตบยุง	Caprimulgidae	R	-	-
วงศ์นกตบยุง	Caprimulgidae	R	-	-
วงศ์นกกระสา	Ciconiidae	N	✓	-
วงศ์นกตะขาบ	Coraciidae	N	-	-
วงศ์นกตะขาบ	Coraciidae	R	-	-
วงศ์นกโพระดก	Megalaimidae	R	-	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกตีนเทียน	<i>Himantopus himantopus</i>	Black-winged Stilt
นกตีนเหลือง	<i>Heteroscelus brevipes</i>	Grey-tailed Tattler
นกทืดท้อพันธุ์เหนือ	<i>Ketupa zeylonensis</i>	Brown Fish-Owl
นกทะเลขาเขียว	<i>Tringa nebularia</i>	Common Greenshank
นกทะเลขาเขียวลายจุด	<i>T. guttifer</i>	Nordmann's Greenshank
นกทะเลขาแดงธรรมดา	<i>T. totanus</i>	Common redshank
นกทะเลขาแดงลายจุด	<i>T. erythropus</i>	Spotted Redshank
นกบั้งรอกใหญ่	<i>Phaenicophaeus tristis</i>	Green-billed
นกพญาไฟใหญ่	<i>Pericrocotus flammeus</i>	Scarlet Minivet
นกพญาไฟสีกุหลาบ	<i>P. roseus</i>	Rosy Minivet
นกพญาไฟสีเทา	<i>P. divaricatus</i>	Ashy Minivet
นกพงปากหนา	<i>Acrocephalus aedon</i>	Thick-billed Warbler
นกพงคิ้วดำ	<i>A. bistrigiceps</i>	Black-browed Reed-Warbler
นกพงดักแตนท้ายทอยสีเทา	<i>Locustella certhiola</i>	Pallas's Grasshopper-Warbler
นกพงดักแตนอกลาย	<i>L. lanceolata</i>	Lanceolated Warbler
นกพงนาพันธุ์จีน	<i>Acrocephalus concinens</i>	Blunt-winged Warbler
นกพงนาแมนจูเรีย	<i>A. tangorum</i>	Manchurian Reed-Warbler
นกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่น	<i>A. orientalis</i>	Oriental Reed-Warbler
นกพริก	<i>Metopidius indicus</i>	Bronze-winged Jacana
นกพริกหิน	<i>Arenaria interpres</i>	Ruddy Turnatone
นกพิราบป่า	<i>Columba livia</i>	Rock Pigeon
นกนือทเล็ก	<i>Calidris canutus</i>	Red Knot
นกนือทใหญ่	<i>C. tenuirostris</i>	Great Knot
นกนางนวลขอบปีกขาว	<i>Larus ridibundus</i>	Common Black-headed Gull
นกนางนวลธรรมดา	<i>L. brunnicephalus</i>	Brown-headed Gull
นกนางนวลกลับปากหนา	<i>Gelochelidon nilotica</i>	Gull-billed Tern
นกนางนวลกลับดำปีกขาว	<i>Chlidonias leucopterus</i>	White-winged Tern

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกตีนเทียน	Recurvirostridae	R	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกเค้า	Order Strigiformes	R	-	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	✓
วงศ์นกคัตคู่	Cuculidae	R	-	-
วงศ์นกเขียวและนกพญาไฟ	Campephagidae	R	-	-
วงศ์นกเขียวและนกพญาไฟ	Campephagidae	N	-	-
วงศ์นกเขียวและนกพญาไฟ	Campephagidae	N	-	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกกระจอยและนกกระจัด	Sylviidae	N	✓	-
วงศ์นกพริก	Jacanidae	R	✓	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกเขาและนกคุ้ม	Columbidae	R	-	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกนางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นกนางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นกนางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นกนางนวล	Laridae	N	-	✓

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกนางนวลเกลบท้ายทอยดำ	<i>Sterna sumatrana</i>	Black-naped Tern
นกนางนวลเกลบทธรรมดา	<i>S. hirundo</i>	Common Tern
นกนางนวลเกลบทเคราขาว	<i>Chlidonias hybridus</i>	Whiskered Tern
นกนางนวลเกลบทแคสเปียน	<i>Sterna caspia</i>	Caspian Tern
นกนางนวลเกลบทเล็ก	<i>S. albifrons</i>	Little Tern
นกนางนวลเกลบทหงอนเล็ก	<i>S. bengalensis</i>	Lesser Crested Tern
นกนางนวลเกลบทหงอนใหญ่	<i>S. bergii</i>	Great Crested Tern
นกนางนวลแฮร์ริง	<i>Larus argentatus</i>	Herring Gull
นกนางนวลหัวดำใหญ่	<i>L. ichthyaetus</i>	Great Black-headed
นกนางแอ่นตะโพกแดง	<i>Hirundo daurica</i>	Red-rumped Swallow
นกนางแอ่นทรายสร้อยคอดำ	<i>Riparia riparia</i>	Sand Martin
นกนางแอ่นบ้าน	<i>Hirundo rustica</i>	Barn Swallow
นกนางแอ่นผาสีคล้ำ	<i>H. concolor</i>	Dusky Crag-Martin
นกนางแอ่นแปซิฟิก	<i>H. tahitica</i>	Pacific Swallow
นกแขวงเขวปากกา	<i>Dicrurus annectana</i>	Crow-billed Drongo
นกแขวงเขวหงอนขน	<i>D. hottentottus</i>	Hair-created Drongo
นกแขวงเขวหางปลา	<i>D. macrocercus</i>	Black Drongo
นกแขวงเขวหางป่องใหญ่	<i>D. paradiseus</i>	Greater Racket-tailed Drongo
นกแขวงเขวสีเทา	<i>D. leucophaeus</i>	Ashy Drongo
นกเปล้าอกสีม่วงน้ำตาล	<i>Treron bicinatus</i>	Orange-breasted Pigeon
นกเป็ดผีเล็ก	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Little Grebe
นกแขวงสวรรค์หางดำ	<i>Terpsiphone atrocaudata</i>	Japanese Paradise-flycatcher
นกแขวงสวรรค์	<i>Terpsiphone paradisi</i>	Asian Paradise-flycatcher
นกโป่งวิด	<i>Rostratula benghalensis</i>	Greater Painted-snipe
นกโกงกางหัวโต	<i>Pachycephala grisola</i>	Mangrove Whistler
นกแก๊ก	<i>Anthraceroceros albirostris</i>	Oriental Pied Hornbill
นกเขนน้อยปีกแถบขาว	<i>Hermipus picatus</i>	Bar-winged Flycatcher-shrike

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	N	-	✓
วงศ์นางนวล	Laridae	R	-	✓
วงศ์นางแอ่น	Hirundinidae	N	-	-
วงศ์นางแอ่น	Hirundinidae	N	✓	-
วงศ์นางแอ่น	Hirundinidae	R	✓	-
วงศ์นางแอ่น	Hirundinidae	N	-	-
วงศ์นางแอ่น	Hirundinidae	R	-	✓
วงศ์นกแซงแซว	Dicruidae	R	-	-
วงศ์นกแซงแซว	Dicruidae	R	-	-
วงศ์นกแซงแซว	Dicruidae	R	-	-
วงศ์นกแซงแซว	Dicruidae	R	-	-
วงศ์นกแซงแซว	Dicruidae	R	-	-
วงศ์นกเขาและนกคุ้ม	Columbidae	R	-	-
วงศ์เป็ดผีเล็ก	Podicipedidae	R	-	-
วงศ์นกเขาสวรรค์	Monarchidae	N	-	-
วงศ์นกเขาสวรรค์	Monarchidae	N	-	-
วงศ์นกโป่งวัด	Rostratulidae	R	✓	-
วงศ์นกโก่งหางหัวโต	Pachycephalidae	R	-	-
วงศ์นกเงือก	Bucerotidae	R	-	-
วงศ์นกเขี้ยวและนกพญาไฟ	Campephagidae	R	-	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกเขนน้อยไซบีเรีย	<i>Luscinia cyane</i>	Siberian Blue Robin
นกแขวก	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Black-crowned Night-Heron
นกเขาชวา	<i>Geopelia striata</i>	Zebra Dove
นกเขาเปลาธรรมดา	<i>Treron curvirostra</i>	Thick-billed Pigeon
นกเขาเขียว	<i>Chalcophaps indica</i>	Emerald Dove
นกเขาไฟ	<i>Streptopelia tranquebarica</i>	Red Turtle-Dove
นกเขียวก้านตองหน้าผากสีทอง	<i>Chloropsis aurifrons</i>	Golden-fronted Leafbird
นกเขียวคราม	<i>Irena puella</i>	Asian Fairy-bluebird
นกเขาใหญ่	<i>Streptopelia chinensis</i>	Spotted Dove
นกเขาหลวง	<i>S. chinensis</i>	Spotted Dove
นกเค้ากู่	<i>Otus lempiji</i>	Collared Scops-Owl
นกเค้าจุด	<i>Athene brama</i>	Spotted Owlet
นกเค้าโมง?	<i>Blaucidium cuculoides</i>	Asian Barred Owlet
นกเค้าเหยี่ยว	<i>Ninox scutalata</i>	Brown Hawk Owl
นกเด้าดิน	<i>Actitis hypoleucos</i>	Common Sandpiper
นกเด้าดินทุ่ง	<i>A. novaeseelandiae</i>	Richard's Pipit
นกเด้าดินสวน	<i>A. hodgsoni</i>	Olive-backed Pipit
นกเด้าดินอกแดง	<i>A. cervinus</i>	Red-throated Pipit
นกเด้าลมเหลือง	<i>Motacilla flava</i>	Yellow Wagtail
นกเด้าลมหลังเทา	<i>M. cinerea</i>	Grey Wagtail
นกเด้าลมหัวเหลือง	<i>M. citreola</i>	Citrine Wagtail
นกเดินดงหัวสีส้ม	<i>Zoothera citrina</i>	Orange-headed Thrush
นกเดินดงสีดำ	<i>Turdus obscurus</i>	Eyebrowed Thrush
นกแต้วแล้วธรรมดา	<i>Pitta moluccensis</i>	Blue-winged Pitta
นกแต้วแล้วอกเขียว	<i>P. sordida</i>	Hooded Pitta
นกเด้าลมดง	<i>Dendronanthus indicus</i>	Forest Wagtail
นกโพระดกธรรมดา	<i>Megalalaima lineata</i>	Lineated Bunting

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกเขน,นกนางเขนและนกเดินดง	Turdidae	N	-	-
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	-
วงศ์นกเขาและนกหลุมพู	Columbidae	R	-	-
วงศ์นกเขาและนกหลุมพู	Columbidae	R	-	-
วงศ์นกเขาและนกหลุมพู	Columbidae	R	-	-
วงศ์นกเขาและนกหลุมพู	Columbidae	R	-	-
วงศ์นกขมิ้นน้อยและนกเขียวก้านทอง	Chloropseidae	R	-	-
วงศ์นกเขียวคราม	Irenidae	R	-	-
วงศ์นกเขาและนกหลุมพู	Columbidae	R	-	-
วงศ์นกเขาและนกหลุมพู	Columbidae	R	-	-
วงศ์นกเค้า	Order Strigiformes	R	-	-
วงศ์นกเค้า	Order Strigiformes	R	-	-
วงศ์นกเค้า	Order Strigiformes	R	-	-
วงศ์นกเค้า	Order Strigiformes	R	-	-
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	✓
วงศ์นกเด้าดินและนกเด้าลม	Motacillidae	R	-	-
วงศ์นกเด้าดินและนกเด้าลม	Motacillidae	N	-	-
วงศ์นกเด้าดินและนกเด้าลม	Motacillidae	N	✓	-
วงศ์นกเด้าดินและนกเด้าลม	Motacillidae	N	✓	-
วงศ์นกเด้าดินและนกเด้าลม	Motacillidae	N	✓	-
วงศ์นกเด้าดินและนกเด้าลม	Motacillidae	N	✓	-
วงศ์นกเขน,นกนางเขนและนกเดินดง	Turdidae	N	✓	-
วงศ์นกเขน,นกนางเขนและนกเดินดง	Turdidae	N	-	-
วงศ์นกแด้วแล้ว	Pittidae	N	-	-
วงศ์นกแด้วแล้ว	Pittidae	R	-	-
วงศ์นกเด้าดินและนกเด้าลม	Motacillidae	N	-	-
วงศ์โพระดก	Megalaimidae	N	✓	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกแสก	<i>Tyto alba</i>	Barn Owl
นกยอดหญ้าหัวดำ	<i>Saxicola torquata</i>	Stonechat
นกยอดหญ้าหางแพนลาย	<i>Cisticola juncidis</i>	Zitting Cisticola
นกแอ่นโง้ง	<i>Recurvirostra avosetta</i>	Pied Avocat
นกแอ่นกินรัง	<i>Aerodramus fuciphagus</i>	Edible-nest Swiftle
นกแอ่นตะโพกขาวหางแฉก	<i>Apus pacificus</i>	Pacific Swift
นกแอ่นตาล	<i>Cyprius balasiensis</i>	Asian Palm-Swift
นกแอ่นทุ่งเล็ก	<i>Glareola lactea</i>	Small Pratincole
นกแอ่นทุ่งใหญ่	<i>G. maldivarum</i>	Oriental Pratincole
นกแอ่นบ้าน	<i>Apus affinis</i>	House Swift
นกแอ่นพง	<i>Artamus fuscus</i>	Ashy Wood-swallow
นกเอี้ยงควาย	<i>Acridotheres fuscus</i>	Jungle Myna
นกเอี้ยงต่าง	<i>Sturnus contra</i>	Asian Pied Starling
นกเอี้ยงดำ	<i>Myiophoneus caeruleus</i>	Blue whisting Thrush
นกเอี้ยงหงอน	<i>Acridotheres javanicus</i>	White-vented Myna
นกเอี้ยงหัวสีทอง	<i>Ampeliceps coronatus</i>	Golden-crested Myna
นกเอี้ยงสาริกา	<i>Acridotheres tristis</i>	Common Myna
นกอีฟ	<i>Philomachus pugnax</i>	Ruff
นกยางกรอกพันธุ์จีน	<i>Ardeola bacchus</i>	Chinese Pond-Heron
นกยางกรอกพันธุ์ชวา	<i>A. speciosa</i>	Javan Pond-Heron
นกยางกรอกพันธุ์อินเดีย?	<i>A. grayii</i>	Indian Pond-Heron
นกยางควาย	<i>Bubulcus ibis</i>	Cattle Egret
นกยางดำ	<i>Dupetor flavicollis</i>	Black Bittern
นกยางทะเล	<i>Egretta sacra</i>	Pacific Reef-Egret
นกยางเปี่ย	<i>Egretta garzetta</i>	Little Egrat
นกยางเขียว	<i>Butorides striatus</i>	Little Heron
นกยางแดงใหญ่	<i>Botaurus stellaris</i>	Great Bittern

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกเค้า	Order Strigiformes	R	-	-
วงศ์นกเขน, นกกางเขนและนกเดินดง	Turdidae	R	-	-
วงศ์นกเขน, นกกางเขนและนกเดินดง	Turdidae	N	✓	-
วงศ์นกตีนเทียน	Recurvirostridae	N	-	✓
วงศ์นกแอ่นบินเร็ว	Apodidae	R	-	-
วงศ์นกแอ่นบินเร็ว	Apodidae	R	-	-
วงศ์นกแอ่นบินเร็ว	Apodidae	R	-	-
วงศ์นกแอ่นทุ่ง	Glareolidae	N	-	✓
วงศ์นกแอ่นทุ่ง	Glareolidae	B	-	✓
วงศ์นกแอ่นบินเร็ว	Apodidae	R	-	-
วงศ์นกแอ่นพง	Artamidae	R	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	N	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	R	-	-
วงศ์นกเขน, นกกางเขนและนกเดินดง	Turdidae	R	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	R	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	R	-	-
วงศ์นกเอี้ยงและนกกิ้งโครง	Sturnidae	R	-	-
วงศ์นกอีโก้ย, นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	-
วงศ์นกยาง	Ardeidae	B	✓	-
วงศ์นกยาง	Ardeidae	R	-	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	R	✓	-
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกยางโทนน้อย	<i>Egretta intermedia</i>	Intermediate Egrat
นกยางโทนใหญ่	<i>E. alba</i>	Great Egrat
นกยางไฟธรรมดา	<i>Ixobrychus cinnamomeus</i>	Common Bittern
นกยางไฟหัวดำ	<i>I. sinensis</i>	Yellow Bittern
นกยางไฟหัวเทา	<i>I. eurhythmus</i>	Schrenck's Bittern
นกคลุมพูขาว	<i>Ducula bicolor</i>	Pied Imperial Pigeon
นกคลุมพูแดง	<i>Columba punicea</i>	Pale-capped Pigeon
นกสก็ว	<i>Stercorarius pomarinus</i>	Pomarine Skua
นกสตี้นท์คอแดง	<i>Calidris ruficollis</i>	Rufous-necked Stint
นกสตี้นท์นิ้วยาว	<i>C. subminuta</i>	Long-toed Stint
นกสตี้นท์เล็ก	<i>C. minuta</i>	Little Stint
นกสตี้นท์อกเทา	<i>C. temminckii</i>	Trmminek's Stint
นกหนูแดง	<i>Porzana fusca</i>	Ruddy-breasted Crake
นกหัวขวานต่างอกลายจุด	<i>Picoides macei</i>	Fulvous-breasted Woodpecker
นกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง	<i>Dinopium javanense</i>	Common Flameback
นกหัวขวานเขียวป่าไผ่	<i>Picus vittatus</i>	Laced Woodpecker
นกหัวขวานสีนวลหลังทอง	<i>Chrysocolaptes lucidus</i>	Greater Flameback
นกหัวโตขาดำ	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Kentish Plover
นกหัวโตทรายเล็ก	<i>Charadrius mangolus</i>	Lesser Sand-Plover
นกหัวโตทรายใหญ่	<i>C. leschenaultii</i>	Greater Sand-Plover
นกหัวโตเล็กขาเหลือง	<i>C. dubius</i>	Little Ringed Plover
นกหัวโตมลายู	<i>C. peronii</i>	Malesian Plover
นกหัวโตหลังจุดสีทอง	<i>Pluvialis fulva</i>	Pacific Golden Plover
นกหัวโตสีเทา	<i>P. squatarola</i>	Grey Plover
นกสีชมพูสวน	<i>Dicaeum cruentatum</i>	Scalet-backed Flowerpecker
นกออก	<i>Haliaeetus leucogaster</i>	White-bellied Sea-Eagle
นกอัญชันคิ้วขาว	<i>Porzana cinerea</i>	White-breasted Crake

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	✓
วงศ์นกยาง	Ardeidae	R	✓	-
วงศ์นกยาง	Ardeidae	R	✓	-
วงศ์นกยาง	Ardeidae	N	✓	-
วงศ์นกเขาและนกกลมพู	Columbidae	N	-	-
วงศ์นกเขาและนกกลมพู	Columbidae	N	-	-
วงศ์นกสก็ว	Stercorariidae	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีโก้ย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	✓	-
วงศ์นกอัญชัน	Rallidae	N?	✓	-
วงศ์นกหัวขวาน	Picidae	R	-	-
วงศ์นกหัวขวาน	Picidae	R	-	-
วงศ์นกหัวขวาน	Picidae	R	-	-
วงศ์นกหัวขวาน	Picidae	R	-	-
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	N	✓	✓
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	N	-	✓
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	N	-	✓
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	N	✓	✓
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	R	-	✓
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	N	✓	✓
วงศ์นกกระแตและนกหัวโต	Charadriidae	N	-	✓
วงศ์นกกาฝาก	Dicaeidae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	-	✓
วงศ์นกอัญชัน	Rallidae	R	✓	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
นกอัญชันเล็ก	<i>P. pusilla</i>	Baillion's Crake
นกอัญชันเล็กลายจุด	<i>P. porzana</i>	Spotted Crake
นกอัญชันนอกเทา	<i>Rallus striatus</i>	Slaty breasted Rail
นกอัญชันนอกสีไพล	<i>R. aquaticus</i>	Water Rail
นกอีโก้ยตะโพกสีน้ำตาล	<i>Numenius madagascariensis</i>	Eastern Curlew
นกอีโก้ยเล็ก	<i>N. phaeopus</i>	Whimbrel
นกอีโก้ยใหญ่	<i>N. arquata</i>	Eurasian Curlew
นกอินทรีปีกลาย	<i>Aquila clanga</i>	Greater Spotted Eagle
นกอินทรี	<i>Aquila nipalensis</i>	Steppe Eagle
นกอินทรีเล็ก	<i>Hieraaetus pennatus</i>	Booted Eagle
นกอินทรีหัวโหล่ขาว	<i>Aquila heliaca</i>	Imperial Eagle
นกอีโก้ง	<i>Porphyrio porphyrio</i>	Purple swamphen
นกอีแจว	<i>Hydrophasianus chirurgus</i>	Pheasant-tailed Jacana
นกอีแพรดแถบอกดำ	<i>Rhipidura javanica</i>	Pied Fantail
นกอีเสือลายเสือ	<i>Lanius tigrinus</i>	Tiger Shrike
นกอีเสือหลังแดง	<i>L. collurioides</i>	Burmeae Shrike
นกอีเสือหัวดำ	<i>L. schach</i>	Long-tailed Shrike
นกอีเสือสีน้ำตาล	<i>L. cristatus</i>	Brown Shrike
นกอีล้ำ	<i>Gallinula cholopus</i>	Common Moorhen
นกอีลุ่ม	<i>Gallicrex cinerea</i>	Watercock
นกอีวับดักแตน	<i>Cacomantis merulinus</i>	Plaintive Cuckoo
นกฮูก	<i>Otus lempiji</i>	Collared Scops-Owl
นกฮุ้มบาตร	<i>Motacilla alba</i>	Whitw Wagtail
เป็ดปากพลั่ว	<i>Anas clypeata</i>	Northen Shoveler
เป็ดปีกเขียว	<i>A. crecca</i>	Common Teal
เป็ดปากสั้น	<i>A. penelope</i>	Eurasian Wigeon??
เป็ดคืบแค	<i>Nettapus coromandelianus</i>	Cotton Pygmy-Gooae

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกอีแตน	Rallidae	N	✓	-
วงศ์นกอีแตน	Rallidae	N	✓	-
วงศ์นกอีแตน	Rallidae	R	✓	✓
วงศ์นกอีแตน	Rallidae	N	✓	-
วงศ์นกอีถ้อย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีถ้อย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์นกอีถ้อย,นกชายเลนและนกปากซ่อม	Scolopacides	N	-	✓
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	✓	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	✓	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	✓	-
วงศ์นกอีแตน	Rallidae	R	✓	-
วงศ์นกฟริก	Jacanidae	N	✓	-
วงศ์นกอีแรด	Rhipiduridae	R	-	-
วงศ์นกอีเสือ	Laniidae	N	-	-
วงศ์นกอีเสือ	Laniidae	N	-	-
วงศ์นกอีเสือ	Laniidae	R	-	-
วงศ์นกอีเสือ	Laniidae	N	-	-
วงศ์นกอีแตน	Rallidae	R?	✓	-
วงศ์นกอีแตน	Rallidae	R	✓	-
วงศ์นกคัตคู	Cuculidae	R	-	-
วงศ์นกเค้า	Order Strigiformes	R	✓	-
วงศ์นกเค้าดินและนกเค้าลม	Motacillidae	N	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	N	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	N	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	N	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	R	✓	-

รายชื่อนกที่พบ และถิ่นที่อยู่อาศัย

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
เปิดดำหัวดำ	<i>Aythya baeri</i>	Baer's Pochard
เปิดดำหัวสีน้ำตาล	<i>A. nyroca</i>	Ferruginous Pochard
เปิดแดง	<i>Dendrocygna javanica</i>	Lesser Whistling-Duck
เปิดลาย	<i>Anas querquedula</i>	Garganey
เปิดหางแหลม	<i>A. acuta</i>	Northern Pintail
ไก่ป่า	<i>Gallus gallus</i>	Red Junglefowl
ไก่ฟ้าหลังเทา	<i>Lophura leacomelana</i>	Kalij Pheasant
เหยี่ยวกิ้งก่าสีดำ	<i>Aviceda leuphotes</i>	Black Baza
เหยี่ยวขาว	<i>Elanus caeruleus</i>	Black-shouldered Kite
เหยี่ยวต่างดำขาว	<i>Circus melanoleucos</i>	Pied Harrier
เหยี่ยวดำ	<i>Milvus migrans</i>	Black Kite
เหยี่ยวต่างสี	<i>Spizaetus cirrhatus</i>	Changeable Hawk-Eagle
เหยี่ยวทะเลทราย	<i>Buteo buteo</i>	Common Buzzard
เหยี่ยวทุ่ง	<i>Circus spilonotus</i>	Eastern Marsh-Harrier
เหยี่ยวผึ้ง	<i>Pernis ptilorhynchus</i>	Crested Honey-Buzzard
เหยี่ยวนกเขาชิดรา	<i>Accipiter badius</i>	Shikra
เหยี่ยวนกเขาพันธุ์ญี่ปุ่น	<i>A. gularis</i>	Japanese Sparrowhawk
เหยี่ยวนกเขาพันธุ์จีน	<i>A. soloensis</i>	Chinese Goshawk
เหยี่ยวนกเขาหงอน	<i>A. trivirgatus</i>	Crested Goshawk
เหยี่ยวเคสเตรล	<i>Falco tinnunculus</i>	Eurasian Kestrel
เหยี่ยวแดง	<i>Haliastur indus</i>	Brahminy Kite
เหยี่ยวเพเรกริน	<i>Falco peregrinus</i>	Peregrine Falcon
เหยี่ยวรุ้ง	<i>Spilornis cheela</i>	Crested Serpent-Eagle
เหยี่ยวฮอบบี้	<i>Falco severus</i>	Oriental Hobby
เหยี่ยวฮอสเปอร์	<i>Padion haliaetus</i>	Osprey
อีกา	<i>Corvus machorhynchus</i>	Large-billed Crow
อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย	<i>Gyps himalayensis</i>	Himalayan Griffon

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (ต่อ)

วงศ์	Family	1	2	3
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	N	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	N	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	R	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	N	✓	-
วงศ์นกเป็ดน้ำ	Anatidae	N	✓	-
วงศ์ไก่ฟ้าและนกกระทา	Phasianides	R	-	-
วงศ์ไก่ฟ้าและนกกระทา	Phasianides	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	✓	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	✓	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	✓	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N?	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	✓	✓
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R,N	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	✓	✓
วงศ์กา	Corvidae	R	-	-
วงศ์เหยี่ยวและนกอินทรี	Accipitridae	N	-	-

ภาคผนวก ก

รายชื่อปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ที่พบ ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

รายชื่อปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ที่พบ

ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ที่พบ		
ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
ปลาช่อน	Striped Snake-head fish	<i>Channa striatus</i>
ปลาตุ๊กด้วน	Batrachian Walking Catfish	<i>Clarias batrachus</i>
ปลานิล	Nile Tilapia	<i>Tilapia nilotica</i>
ปลาหมอเทศ	Java Tilapia	<i>Tilapia mosambica</i>
ปลาหมอไทย	Common Climbing Perch	<i>Anabus testudineus</i>
ปลาหมอช้างเหยียบ	Striped Tiger Nandid	<i>Pristolepis fasciatus</i>
ปลาสลิด	Snake Skin Gourami	<i>Trichogaster pectoralis</i>
ปลากดเหลือง	Yellow Mystus	<i>Mystus nemurus</i>
ปลาสลัด	Grey Feather Back	<i>Notopterus notopterus</i>
ปลาขี้ม	Waander's Bony Lipped Barb	<i>Osteochilus waandersi</i>
ปลากะดี่หม้อ	Three Spot Gourami	<i>Trichogaster trichopterus</i>
ปลาซิว	Rasbora	<i>Rasbora sumatrana</i>
ปลาซิวหางแดง		<i>Rasbora borapetensis</i>
ปลาแขยงหนู		<i>Mystus gulio</i>
ปลาอีสกเทศ	Rohu	<i>Labeo rohita</i>
ปลาบูแคะ		<i>Brachygobius sp.</i>
ปลาตะเพียนขาว	Common Silver Barb	<i>Puntius gonionotus</i>
ปลาตะเพียนทราย	Golden Little Barb	<i>Puntius leiacanthus</i>
ปลาหัวตะกั่ว	Blue Panchax	<i>Aplocheilus panchax</i>
ปลากะทิม	Striped Croaking Gourami	<i>Trichopsis vittatus</i>
ปลากะทิมหัวไม่		<i>Betta taeniata</i>

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

(1) = กรมป่าไม้ (2529)

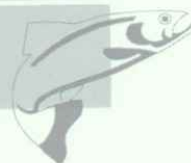
(2) = วาทีตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537)

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บริเวณที่พบในการสำรวจปี พ.ศ.2538)			แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
ทุ่งน้ำจืด	พื้นที่น้ำกร่อย	ทะเล	
✓			(2)
✓			(1)
✓			(2)
✓	✓		(1), (2)
✓			(2)
✓			
✓			(2)
✓			
✓			
✓			(2)
✓			(2)
✓			(2)
✓			(2)
✓			
✓			
✓			(2)
✓			(2)
✓			(2)
✓			

รายชื่อปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ที่พบ

ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ที่พบ		
ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
ปลาเข็ม	Half-Beak	<i>Dermogenus pusillus</i>
ปลาไหล	Swamp Eel	<i>Monopterus albus</i>
ปลาหลด	Spiny Eel	<i>Macrognathus aculeatus</i>
ปลาตุ๊กอูย	Gunther's Walking Catfish	<i>Clarias macrocephalus</i>
กุ้งแชบ๊วย	White Prawn	<i>Penaeus merguensis</i>
กุ้งกุลาดำ	Giant Tiger Prawn	<i>Penaeus monodon</i>
กุ้งตะกาด กี่จุด		<i>Metapenaeus monoceres</i>
กุ้งฝอย	Lanchester's Freshwater Prawn	<i>Macrobrachium lanchesteri</i>
ปลาทุ	Short-bodied Mackerel	<i>Rastrelliger brachysoma</i>
ปลาลัง	Indian Mackerel	<i>Rastrelliger kanagurta</i>
ปลากระบอก	Mullet	<i>Mugil sp.</i>
ปลาเก๋า	Grouper	<i>Epinephelus sp.</i>
ปลาซ่อนทะเล	Cobia	<i>Rachycentron canadus</i>
ปลาจาระเม็ดขาว	Silver Pomfret	<i>Pampus argenteus</i>
ปลาจวด		<i>Jonius sp.</i>
ปลาข้างเหยียบ	Flathead	<i>Platycephalus sp.</i>
ปลากะพงขาว	Giant Sea Perch	<i>Lates calcarifer</i>
ปลากะเบน	Rays	
ปลาตีน	Mudskippers	
หมึกกล้วย	Splendid Squid	<i>Loligo formosana</i>
หมึกกระดอง	Rainbow Cuttlefish	<i>Sepia pharaonis</i>
กุ้งโอคัก		<i>Parapenaeopsis sp.</i>
ปูม้า	Blue Swimming Crab	<i>Portunus pelagicus</i>
หอยแมลงภู่	Green Mussel	<i>Perna viridis</i>

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

บริเวณที่พบในการสำรวจปี พ.ศ.2538)			แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
ทุ่งน้ำจืด	พื้นที่น้ำกร่อย	ทะเล	
✓			(2)
✓			(1)
✓			(2)
✓			(2)
	✓		(1)
	✓		(1)
	✓		(1)
✓			
		✓	(1)
		✓	
		✓	
	✓	✓	
		✓	
		✓	
		✓	
		✓	
		✓	
			(1)
			(1)
		✓	(1)
		✓	(1)
		✓	
		✓	
	✓		

ภาคผนวก ข

รายชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบ ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

รายชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบ

ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
วงศ์คางคก BUFONIDAE		
คางคกบ้าน	Black-spined Toad	<i>Bufo melanostictus</i>
จงโคร่ง กาทอง	Malayan Giant Toad	<i>Bufo asper</i>
คางคกหัวราบ	Large-eared Toad	<i>Bufo macrotis</i>
วงศ์อึ่ง MICROHYLIDAE		
อึ่งขาคำ	Painted Chorus Frog	<i>Microhyla pulchra</i>
อึ่งอ่างบ้าน	Painted Burrowing Frog	<i>Kaloula pulchra</i>
อึ่งปากขวด	Truncate-snouted Burrowing Frog	<i>Glyphoglossus molossus</i>
อึ่งอ่างกันขีด	Median-striped Burrowing Frog	<i>Kaloula mediolineata</i>
อึ่งอ่างลายแต้ม	Noisy Chorus Frog	<i>Microhyla butleri</i>
อึ่งข้างดำ	Dark-sided Chorus Frog	<i>Microhyla heymonsi</i>
อึ่งน้ำเต้า	Ornate Chorus Frog	<i>Microhyla ornata</i>
วงศ์ PELOBATIDAE		
อึ่งกรายลายเลอะ	Indo-Chinese Litter Frog	<i>Leptobrachium hasseltii</i>
วงศ์กบและเขียด RANIDAE		
กบน้ำเค็ม/กบน้ำกร่อย	Crab-eating Frog	<i>Rana cancrivora</i>
เขียดบัว/เขียดจิก	Green Ricefield Frog	<i>Rana erythraea</i>
กบหนอง	Common Ricefield Frog	<i>Rana limnocharis</i>
เขียดหลังปุม	Marten's Puddle Frog	<i>Phrynoglossus martensi</i>
เขียดจะนา	Common Puddle Frog	<i>Occidozyga ilma</i>
เขียดหลังไหล	Yellow Frog	<i>Rana lateralis</i>
เขียดหลังขีด	Striped-backed Frog	<i>Rana macrodactyla</i>
กบนา กบเนื้อ	Rugosed Frog	<i>Rana rugulosas</i>
กบหงอน กบแรด	Flap-topped Frog	<i>Rana pileatais</i>
วงศ์ RHACOPHORIDAE		
ปาดบ้าน เขียดตะปาด	Common Tree Frog	<i>Rahcophorus lewucomystax</i>

✓ = คาดว่าจะพบได้

พื้นที่ชุ่มน้ำ 117 สามร้อยยอด

ภาคผนวก จ

รายชื่อสัตว์เลื้อยคลานที่พบ ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

รายชื่อสัตว์เลื้อยคลานที่พบในบริเวณ

สัตว์เลื้อยคลานที่พบ		
ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
วงศ์งูเขียวพิษหน้า	ELAPIDAE	
งูสามเหลี่ยม	Banded Krait	<i>Bungarus fasciatus</i>
งูเห่า เห่าไทย	Monocled Cobra	
เห่าสีนวล เห่าหม้อ	Monocled Cobra (pale phase)	<i>Naja naja kaouthia</i>
งูจงอาง	King Cobra	<i>Ophiophagus hannah</i>
วงศ์งูเขียวพิษหลัง	COLUBRIDAE	
งูเขียว	Whip Snake	<i>Ahaetulla</i> sp.
งูแฉะหางม้า	Dog-toothed Cat Snake	<i>Boiga cynodon</i>
งูทางมะพร้าว	Copperhead Racer	<i>Elaphe radiata</i>
งูสิง งูเห่าตะลาน	Indo-Chinese Rat Snake	<i>Ptyas korros</i>
งูลายสอธรรมดา	Chequered Keelback	<i>Xenochrophis piscator</i>
งูปลิง	Plumbeous Water Snake	<i>Enhydris plumbea</i>
งูสายรุ้งธรรมดา	Rainbow Water Snake	<i>Enhydris enhydris</i>
งูหัวกะโหลก	Puff-faced Water Snake	<i>Homalopsis buccata</i>
งูลายสอ	Yellow-spotted Keelback	<i>Natrix piscator</i>
งูลายสาคอแดง	Red-necked Keelback	<i>Rhabdophis subminiatus</i>
งูลายม่านธรรมดา	Painted Bronzeback	<i>Dendrelaphis pictus</i>
งูเขียวหัวจิ้งจก	Oriental Whip Snake	<i>Ahaetulla prasina</i>
งูหมอก	Mock Viper	<i>Psammodynastes pulverulen</i>
งูเขียวดอกหมาก	Golden Tree Snake	<i>Chrysoplea ornata</i>
งูปล้องฉนวนลาว	Indo-Chinese Wolf Snake	<i>Lycodon laoensis</i>
งูปีแถ้วธรรมดา	Common Kukri Snake	<i>Oligodon cyclurus</i>

* = พบจากการสำรวจ

✓ = คาดว่าจะพบ

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การสำรวจภาคสนาม (2538)	วาทีตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537)	กรมป่าไม้ (2537)
	*	✓
*	*	✓
	*	✓
	*	
	*	
*		✓
*	*	✓
	*	
		✓
		✓
		✓
	*	
		✓
		✓
		✓
		✓
		✓
		✓
		✓

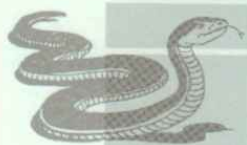
รายชื่อสัตว์เลื้อยคลานที่พบในบริเวณ

สัตว์เลื้อยคลานที่พบ		
ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
วงศ์เหูล้อม PYTHONIDAE		
งูหลาม	Rock Python	<i>Python molurus bivittatus</i>
งูเหูล้อม	Reticulated Python	<i>Python reticulatus</i>
วงศ์งูกันขบ UROPEETIDAE		
งูกันขบ	Red-tailed Pipe Snake	<i>Cylindrophis rufus</i>
วงศ์งูแมวเซาและงูเขียวหางไหม้ VIPERIDAE		
งูกะปะ	Malayan Pit Viper	<i>Calocelasma rhodostoma</i>
งูเขียวหางไหม้ท้องเหลือง	White-lipped Green Pit Viper	<i>Trimeresurus albolabris</i>
วงศ์ TYPHLOPIDAE		
งูดินธรรมดา	Common Blind Snake	<i>Ramphotyphlops braminus</i>
วงศ์ตะกวด VARANIDAE		
เหี้ย มังกรดอก		
ตัวเงินตัวทอง	Water Monitor	<i>Varanus salvator</i>
ตะกวด แล่น	Bengal Monitor	<i>Varanus bengalensis</i>
วงศ์จิ้งเหลน SCINCIDAE		
จิ้งเหลนบ้าน	Common Sun Skink	<i>Mabuya multifasciata</i>
จิ้งเหลนหลากหลาย	Variable Skink	<i>Mabuya macularia</i>
จิ้งเหลนเรียวท้องเหลือง	Bowring's Slender Skink	<i>Lygosoma bowringi</i>
จิ้งเหลนเรียวขาเล็ก	Common Slender Skink	<i>Lygosoma quadrupes</i>
จิ้งเหลนลาย	Common Striped Skink	<i>Lipinia vittigera</i>
วงศ์กิ้งก่า AGAMIDAE		
กิ้งก่าสวน	Blue Crested Lizard	<i>Calotes mystaceus</i>
กิ้งก่าบินปีกส้ม	Orange-winged Flying Lizard	<i>Draco maculatus</i>
กิ้งก่าหัวแดง	Red-headed Lizard	<i>Calotes versicolor</i>
แย้จุด แย้ขีด	Butterfly Lizard	<i>Leiolepis belliana</i>

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

การสำรวจภาคสนาม (2538)	วาติตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537)	กรมป่าไม้ (2537)
*	*	
*	*	✓
	*	
	*	
	*	
		*
*	*	✓
		*
	*	✓
		✓
		✓
		✓
		✓
*		✓
		✓
		*
		*

ภาคผนวก จ

รายชื่อปูที่พบ ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

รายชื่อปูที่พบในบริเวณ

ปูที่พบ		
ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
วงศ์ CALAPPIDAE		
		<i>Matuta lunaris</i>
วงศ์ DORIPPIDAE		
ปูเป้	Sponge Crab	<i>Dorippe sp.</i>
วงศ์ GONEPLACIDAE		
		<i>Eucrate alcocki</i>
วงศ์ GRAPSIDAE		
ปูแสมหินหน้ากว้าง	Wide-Faced Grapsoid Crab	<i>Metopograpsus latifrons</i>
วงศ์ MAJIDAE		
		<i>Doclea ovis</i>
		<i>Doclea tetraptera</i>
วงศ์ OCYPODIDAE		
ปูลม	Ghost Crab	<i>Ocypode ceratophthalama</i>
		<i>Scopimera intermedia</i>
ปูก้ามดาบ ปูเปี้ยวก้ามขาว	White-Palm Fiddler Crab	<i>Uca perplexa</i>
ปูเปี้ยวก้ามแบน	Flattened-Palm Fiddler Crab	<i>Uca vocans</i>
ปูก้ามดาบ ปูผู้แทน		
วงศ์ PAGURIDAE		
ปูเสฉวนเล็บยาว	Long-Claw Hermit Crab	<i>Clibanarius longitarsus</i>
วงศ์ PORTUNIDAE		
ปูกระดอยผิวเรียบ	Swimming Crab	<i>Charybdis anisodon</i>
		<i>Charybdis annulata</i>
ปูม้า	Blue Swimming Crab	<i>Portunus pelagicus</i>
ปูทะเล	Serrated Mud Crab	<i>Scylla serrata</i>
วงศ์ XANTHIDAE		
		<i>Galene bispinosa</i>

พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเหตุ

พบบริเวณหาดทรายใกล้ที่ทำการอุทยานฯ

ข้อมูลจากเรือประมง

ข้อมูลจากเรือประมง

พบตามซอกโขดเขาหินปูนริมทะเลใกล้ที่ทำการอุทยานฯ เกาะตารากไม้โนป่าชายเลน ทำนบกาง
หลักเสาโพงทางบริเวณคลอง

ข้อมูลจากเรือประมง

ข้อมูลจากเรือประมง

พบในรูหรือโพรงลึกตามหาดทรายใกล้ที่ทำการอุทยานฯ ขุดรูตามหาดทรายเหนือระดับน้ำขึ้นน้ำลง
พบตามหาดทรายใกล้ที่ทำการอุทยานฯ และหาดแหลมศาลา
พบบริเวณหาดทรายใกล้ที่ทำการอุทยานฯ ขุดรูตามพื้นโคลนทราย ริมป่าชายเลนที่มีรากแสม
พบบริเวณไม้ชายเลนใกล้ที่ทำการอุทยานฯ ขุดรูตามชายฝั่งที่เป็นดินทรายปนโคลน

พบบริเวณหาดทรายใกล้ที่ทำการอุทยานฯ

พบตามร่องโขดเขาหินปูนชายทะเลใกล้ที่ทำการอุทยานฯ

ข้อมูลจากเรือประมง

ข้อมูลจากเรือประมง

ข้อมูลจากเรือประมงบริเวณบ้านดอนยายหนู

ข้อมูลจากเรือประมง

ภาคผนวก ข

รายชื่อแมลงปอที่พบ ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

รายชื่อแมลงปอที่พบ

แมลงปอที่พบ		
ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
วงศ์ LIBELLULIDAE		
	Dragonfly	<i>Acisoma panorpoides</i>
		<i>Brachydiplax chalybea</i>
		<i>Brachythemis contaminata</i>
		<i>Crocothemis servilia</i>
		<i>Neurothemis tullia</i>
		<i>Rhyothemis phyllis</i>
		<i>Tholymis tillarga</i>
		<i>Urothemis signata</i>
		<i>Orthetrum sabina</i>
		<i>Pantala flavescens</i>
	Damselfly	<i>Diplacodes trivialis</i>
		<i>Agriocnemis femina</i>

ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บริเวณที่พบในการสำรวจ ภาคสนาม (2538)		วาติตย์ เจริญศิริ และ จอห์น พาร์ (2537)	หมายเหตุ
โรงเจ	บ้านใหม่		
	*		พบบินเดี่ยวและบินคู่อยู่ใกล้พื้นดิน
*		*	
	*		พบบินเดี่ยวและบินคู่อยู่ใกล้พื้นดิน
*	*		พบบินเป็นหมู่ใหญ่เหนือพื้นดิน
*	*		พบบริเวณคูคลอง
*	*	*	พบเป็นกลุ่มเล็กๆเหนือคันดิน
*		*	
*	*		พบบินเดี่ยวๆ
		*	
		*	
		*	
		*	

ภาคผนวก ข

รายชื่อผีเสื้อและผีเสื้อกลางคืนที่พบ ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

รายชื่อผีเสื้อและผีเสื้อกลางคืนที่พบ

ผีเสื้อและผีเสื้อกลางคืนที่พบ		
ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
วงศ์ DANAIDAE		
ผีเสื้อหนอนใบรักธรรมดา	The Plain Tiger	<i>Danaus chrysippus</i>
ผีเสื้อหนอนใบรักลายเสือ	The Common Tiger	<i>Danaus genutia</i>
จระกานอนยี่โถ	The Common Indian Crow	<i>Euploea core</i>
		<i>Ideopsis similis</i>
วงศ์ PIERIDAE		
ผีเสื้อเนรธรรมดา	The Common Grass Yellow	<i>Eurema hecabe</i>
ผีเสื้อหางติ่งธรรมดา	The Common Mormon	<i>Papilio polytes</i>
หนอนใบกุ่มเส้นดำ	The Striped Albatross	<i>Appias libythea</i>
หนอนใบกุ่มธรรมดา	The Common Albatross	<i>Appias albina</i>
หนอนคูนเหลือง	The Orange Emigrant	<i>Catopsilia scylla</i>
ผีเสื้อหนอนมะนาว	The Lime Butterfly	<i>Papilio demoleus</i>
ผีเสื้อปลายปีกส้มเล็ก	The Yellow Orange Tip	<i>Ixias pyrene</i>
ผีเสื้อเนรจั่ว	The Small Grass Yellow	<i>Eurema brigitta</i>
		<i>Danaus septentrionalis</i>
	The Blue Tiger	<i>Danaus limniace</i>
	The Blue Glassy Tiger	<i>Danaus similis</i>
	The King Crow	<i>Euploea klugii</i>
		<i>Elymnias hypermnestra</i>
		<i>Chilades pandava</i>
		<i>Acropteris ciniferaria</i>

พื้นที่ชุ่มน้ำ 127 สามร้อยยอด

ความหลากหลายทางชีวภาพใน พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย

กลุ่มงานทรัพยากรชีวภาพ

กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

60/1 ซอยพิบูลวัฒนา ถนนพระรามที่ 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 271-3251, 279-5202, 279-8088

279-7180, 279-7186-9 ต่อ 226, 227

โทรสาร 271-3226, 271-3251

สงวนลิขสิทธิ์

2542, สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์หรือเขียนจากหนังสือเล่มนี้ เพื่อประโยชน์อื่นใดในสิ่งพิมพ์อื่นๆ
ยกเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

การอ้างอิง

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. **ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด**. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 128 หน้า

จาก

รายงานฉบับสุดท้ายโครงการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณ
เขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด พ.ศ.2539 โดย คณะสิ่งแวดล้อมและ
ทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะผู้ศึกษา

คันสนีย์ ชูแวว	วันชัย จันทร์ฉาย
สเตฟาน ฟลอส	สุชาดา ช้างปรีดา
ฟิลลิป ดี ราวด์	สุชาดา บุญภักดี
จอห์น พาร์	พิสิฐ ศุภรียพงษ์
สุระ พัฒนเกียรติ	เกษม กุลประดิษฐ์
เบญจวรรณ อรัญสุวรรณ	อรพินท์ เอี่ยมศิริ
สุวณี แก้วสว่าง	ปัทมา แสงสินทรัพย์

ISBN

974-7578-39-5

พิมพ์ครั้งแรก

มกราคม 2542

ที่ปรึกษา

คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช ชาตรี ช่วยประสิทธิ์
นิตานาด สติรกุล

ตรวจ/แก้ไข

สิริกุล บรรพพงศ์ ภาณุวัตร กมุทชาติ

ประสานงาน

ณรงค์ วีระไวยยะ สิตา ผลโคก
ฐิติพันธุ์ พุกภักดี นุชจรินทร์ แก้วกล้า
สิริวรรณ สงวนทรัพย์

ออกแบบและจัดพิมพ์โดย

บริษัท อินทิเกรตเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด

โทรศัพท์ 585-2076, 586-0837, 913-7761-2

โทรสาร 913-7763

2 กุมภาพันธ์ วันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก

OEPP WETLAND REPORT SERIES

VOLUME ONE

ความหลากหลายทางชีวภาพใน

พื้นที่ชุ่มน้ำ 1 ต. 1 ม. ร้อยชด

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

60/4 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระราม 6

เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 2797180, 2797186-9, 2714232-8

โทรสาร 2713226